bütün ülkelerin işçileri, birleşin!

SÜREKLİ DEVRİM

devrimci marksist
aylık dergi

sayı: 1 _ ağustos 1978

bütün ülkelerin işçileri, birleşin!

SÜREKLİ DEVRİM

devrimci marksist
aylık dergi

sayı:1 - ağustos 1978

Sahibi :
Hamza Soysal

Yazı İşleri Sorumlusu :
Uğur Tekin

Yönetim Yeri :
Yerebatan Cad.
Salkımsöğüt Sok. 20/9
Cağaloğlu / İstanbul

Abone Koşulları :
Yıllık : 200 TL.
Dış ülkelere : 400 TL.

Posta Havalesi :
Hamza Soysal adına
Posta Çeki Hesap No: 10 99 67

Dizgi - Baskı :
Murat Matbaacılık Koll. Şti.
Tel : 27 45 71

Kapak Baskı :
Gözlem Matbaası

Cilt :
Kardeşler Mücellithanesi

Genel Dağ. :
Sürekli Devrim

Baskı Tarihi :
14 - 8 - 1978

İÇİNDEKİLER

Sürekli Devrim'den Okurlara 2
Ulusal Sorun ve Sürekli Devrim 3
Irak'da 165 Kürt Milliyetçisine Ölüm Cezası Verildi 21
Devrimciler Kürtlerin Kendi Kaderlerini Tayinini Neden Desteklerler 22
Kürt Mücadelesi ve Arap Devrimi 26
Katalonya Sorununda Troçki'nin Tavrı 35
Troçki'de Ulusal Sorun ve Sürekli Devrim 37
Proleter Kesimlerin Kitlesel Örgütlerine Devrimci Marksist Bir Yaklaşım 43
Peru Seçimlerinde Devrimcilerin Başarısı 49
Troçki'yi Anıyoruz. 51

SÜREKLİ DEVRİM'DEN OKURLARA

Türkiye'deki ilk ve tek devrimci marksist yayın organı olarak çıkan *SÜREKLİ DEVRİM*, tüm devrimci marksistlere sayfalarını açık tutmaktadır. Bundan amacı, devrimci marksist bir tartışma ortamının yaratılmasına katkıda bulunmak ve bu yoldaki girişimlere olanak hazırlamaktır.

SÜREKLİ DEVRİM ayrıca devrimci sol içindeki çeşitli eğilimlere de sayfalarını sunmaktadır. Devrimci marksistlerle devrimci sol arasında kurulabilecek bir tartışma ortamını yaratmak için derginin gücünün sınırlı olduğunu biliyoruz. Ama her iki durumda da derginin gücü ne olursa olsun bu tür bir tartışma ortamının yaratılmasını olumlu bulan ve bu sorumluluğu paylaşacak devrimcilerin birliğine giden yolda bir adımdır önerimiz.

Buna paralel olarak *SÜREKLİ DEVRİM*, 'Bildirge'de belirttiği görüşleri çeşitli yazı, tartışma metinleri, makaleler ve *SÜREKLİ DEVRİM*'in çoğun benimsediği bir dizi aydınlatıcı çevirilerle açıklamaya çalışacaktır. Böylece başlangıçta temel yaklaşımlara geniş bir yer verilecek, güncel konulara ancak bu yolda belli bir ilerleme kaydedildikten sonra ağırlık tanınacaktır. Bu bir dergi için *(SÜREKLİ DEVRİM* gibi bir dergi için) yadırgatıcı olabilir. Ama *SÜREKLİ DEVRİM*'in ilk ve tek devrimci marksist yayın organı olması, onun temel görüşlerinin ve pozisyonlarının açıklanmasını, günlük politik sorunları yayın hayatının ekseni haline getirmesinin önüne geçirmektedir.

Elinizdeki sayıda Türk Devriminin anahtar sorunlarından biri olan ve şu andaki hükümet politikası içinde önemli bir yer tutan Ulusal Sorun üzerinde durmaktayız. Devrimci Marksistler çevirilerden de anlaşılacağı gibi bütün dünyada sorunu tartışırken oldukça benzer kalkış noktalarına sahipler. Enternasyonalizm adına umarız herkesin söyleyecek çok sözü vardır. *SÜREKLİ DEVRİM* tartışmaya bu noktadan itibaren katılırken, sorunun çözümlenmediği ülkelerden çeviri ve derlemelerle sık sık yapıcı müdahalelerde bulunacaktır.

Konuya bir ilk yaklaşım amacında olan aşağıdaki yazı bir çırpıda tarihsel boyutu —ulusal ve uluslararası— vermekten bilinçli olarak uzaktır. Özellikle sorunun özgünlüğüne değinmekten kaçınıp, sayfalar boyu herkesin kabul ettiği iki üç kitabın sayfalarını parçalayıp parçalayıp birbirine koz olarak kullanma alışkanlığı ile ancak bir arpa boyu yol alındığı bir gerçek. Hele bu alıntılar nalıncı keseri ile yapılıyorsa durum çeviri hatalarına bile bel bağlamaya sürükleyebilir insanı. Tarihi, zihinlerde yeniden üreteceğimize onu bir kâbe olarak belleyip, dolap beygiri gibi, ilerlediğimizi sanıp olduğumuz yerde çakılıp kalıyorsak bunda çıkarı olanlar ancak ezen ulus şovenistleridir.

*
* *

Yaklaşan TÖB-DER kongresi, Demokratik Kitle Örgütleri sorununa dikkatleri yeniden çekmektedir. Bize bu konuda gelen bir yazıyı, yazarın proleter demokrasi'si anlayışını özellikle olumlu bularak yayınlamaktan kıvanç duyuyoruz.

Gelecek sayımızda özellikle devrimci sol içindeki yeni bir parçalanmanın güncel hale getirdiği merkezcilik tartışmasına, THKP-C/Devrimci Gençlik ve Devrimci Yol çizgisini esas alarak bir yaklaşımda bulunacağız. Bu konuda, güncelliği olmamasına rağmen tarihsel kaynak bakımından Latin Amerika'da Silâhlı Mücadele üzerine çeviriler destek olacaktır.

Geçerken şunu belirtmekte yarar var: *SÜREKLİ DEVRİM* öncelikle devrimci hareketin sorunlarıyla ilgilenmeyi görev bilmektedir. Ama, bu, gereken heryerde isteyen herkesle tartışmaya katılmamızı engellemez. Tartışma ortamını da kimse kendi isteği ile seçemez; yine de düzey olarak tarihi, fesatla açıklamayı aşamayacak kadar pespaye olan ithamlara aynı düzeyde yaklaşmayacağımızı belirtmekte yarar var. Tabii bu tür hareketler devrimci marksist eleştiri kıskacından kendilerini kurtaramayacaklardır. AYDINLIK 17 Temmuz tarihli sayısı ile SÜREKLİ DEVRİM'in çıkışı için kendisinden beklenen tavrı takınırken şunu belirtelim: Kendilerini birinci derecede ilgilendiren ve sosyalizm tarihi içinde yeri olan konulara *SÜREKLİ DEVRİM* muhakkak değinecektir, ama satır aralarında değil başlı başına...

Ulusal Sorun ve «Sürekli Devrim»

«Kongre, bütün ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkını tartışmasız kabul eder; askerî, ulusal ya da başka bir mutlakiyetçiliğin boyunduruğu altında ezilen bütün ülkelerdeki işçilerin duygularını paylaşır; kongre uluslararası kapitalizmi yenmek ve uluslararası Sosyal demokrasinin amaçlarını gerçekleştirmek için, bu ülkelerin işçilerini bütün dünyadaki bilinçli işçilerin saflarına katılmaya çağırır.»

İkinci Enternasyonal'in 1896 Kongre Kararı.

ÇAĞIMIZ VE ULUSAL SORUN

Fransız devrimi ile Alman birliğinin sağlanması arasındaki dönemde Avrupa, özellikle XIX. yy.'da ulusal devletlerin kuruluş tarihini kapitalizmle birlikte yaşadı. Bu evrede ulusal sorun büyük miktarda gerici devletlere karşı Avrupa demokrasisinin bir aracı olarak görülüyor ve bu bağlamda ele alınıyordu; yani Avrupa gericiliğinin kalesi olan Çarlık Rusya'sına karşı olan ulusların ya da İngiliz feodalizminin ve kapitalizminin dayanağı olan İrlanda'nın konumu farklı farklı da olsa hakim ulusun tarihsel seyri açısından ele alınıyordu.

Özellikle Marx'ın İrlanda vesilesi ile (bugün dahi İngiliz devrimini ve yöntemsel olarak da ulusal sorunu açıklayan) (1) soruna yaklaşımı, tıpkı kapitalizmin önşartlarıyla sınırlı olarak kapitalizm öncesi üretim şekilleriyle ilgilenmesi gibi, İngiliz işçi sınıfının kurtuluşunun önşartı ile sınırlı olmuştur. Yani İrlanda ulusunun kendi kaderini tayin etme hakkı başlı başına incelenmemiştir. (2)

«... İşçi sınıfı İrlanda'yla ilgili politikasını, yönetici sınıfların politikasından en belirgin biçimde ayırmadıkça burada, İngiltere'de tayin edici hiçbir şey yapamaz... Birliği dağıtarak yerine bir federal ilişki tesis etmek için insiyatifi ele almalıdır... Aksi takdirde, İngiliz halkının yuları yönetici sınıfların elinde kalacaktır...» (3)

«İki ülkenin mecburi birliğinin ortadan kalkması gerçekleştiği anda, çağına uymayan

———————————

«*Ulusal Sorun ve Marksistler*» için bkz. Birikim s. 23 — Michael Lowy.

1. «Bizim için örnek, onlarca yıl İngiltere'de yaşayıp... İrlanda için özgürlük ve bağımsızlık isteyen Marx olacaktır.»
   Lenin: *Proleterya Enternasyonalizmi*, s. 78. Tan Yayınları.
2. Bunu olağan karşılamak gerek. Ezilen ulusun entelijansiyası kendi ulusunun (özünde toplumsal olan) sorunlarını ortaya koymadıkça yaklaşım dışardan olacaktır. Lenin, biraz da bunun için Trans-Kafkasyalı bir Bolşeviğin ulusal sorun karşısında partinin tutumunu açıklamasını uygun bulmuştur. Stalin'in bu görevi yerine getirmesinin ürünüdür, «Marksizm ve Millî Mesele» (Metinde var olan yabancı Marksistlerle polemikler için gerekli malzemeyi Bukharin sağlamıştır). Ve aynı gerekçeyle Lenin kendi görüşlerinin eleştirisini Şahumyan'dan ısrarla istemiştir.
   Ünlü İrlanda devrimcisi Connoly, ezilen ulus devrimcileri içinde ulusal sorunla proleter devrimi arasındaki ilişkiyi en açık ve yetkin biçimde ortaya koyan en ünlü devrimcilerden biridir.
3. Karl Marx: *Kugelmann'a Mektuplar* s. 117 Köz Yayınları

biçimlerde de olsa, İrlanda'da bir toplumsal devrim patlayacaktır.» (4)

Marx'dan sonra İkinci Enternasyonal'in 1896 kongresinde alınan karar, İkinci Enternasyonal yöneticilerinin giderek sosyal-şoven bir pozisyona sürüklenmeleri ile bir kenara atıldı ve emperyalistlerarası çatışmada onlar kendi emperyalist burjuvazileri lehine çözümler icat ettiler. (5) İkinci Enternasyonal içindeki 'sol' ise Polonya konusunda girdiği tartışmada Lenin'in **Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı** elkitabını kazanarak çıktı. (6) Lenin'in emperyalist savaş döneminde özellikle devrim anlayışı ile birlikte geliştirdiği görüşlerinin temelinde ne vardı? Gerçekte Ulusal sorunda Leninizm adına yola koyulacaksak bu cevabı açık ve seçik verebilmeliyiz.

Lenin'i bu konuda ustalaştıran nokta, soruna daima belli bir devrim perspektifi ile yaklaşmasıdır. (7) Devrimin çıkarlarının ancak ezilen tüm kesimlerin çıkarlarını ifade etmesi ile sürekli olabileceğini içeren Lenin'in yaklaşımı, ulusal hareketi de elden geldiğince bu devrim potasına akıtarak otokrasinin üzerine en geniş bir yığınakla çullanmayı gözetir. Bu «işçi köylü demokratik diktatörlüğü» formülünü benimsediği 1913'de de böyledir, Birinci Dünya Savaşı ortasında Emperyalizm analizi ile birlikte bu formülasyonun muğlaklığını bir yana bırakıp dünya proleter devrimi açısından soruna eğildiği **Marksizmin Bir Karikatürü** kitabında da böyledir. Finlandiya sorununda ve nihayet Gürcistan sorununda da böyledir. Ama bu yaklaşımda Lenin'in elinde pergel cetvelle uluslara ulus olma hakkını bahşettiği sanılıyorsa, hemen belirtmek gerek ki Lenin'i ayıran bir husus da; tıpkı Marx gibi ulus tanımı getirmemesi ve yığınlara mal olmuş bir ulusal mücadelenin verildiği yerde devlet kurma tekelini kendinden başkasına tanımayan ukala sosyolog tavrıyla, XIX. yy.'da burjuva ulusların oluşum sürecini emperyalist çağda geri ülkelerde aramak, gerçeği araştırmak yerine gerçeği bir dizi kurallara hapsetmeye çalışmak kabilinden «derin düşüncelerin» eserlerinin hiçbirinde bulunmamasıdır. Daha sonra görüleceği gibi bu ulus ayrımı basit bir yurtbilgisi merakından ileri gelmemekte, Lenin'in devrim anlayışı yerine başka bir anlayışın yerleştirilmesiyle gerçek anlamını kazanmaktadır.

---

4. Age s. 135
   Aynı içerikli bir mektubu da 9 Nisan 1870 tarihli olarak Siegfried Meyer ve August Vogt'a yazmıştır.
   Irlande: Révolution en march içinde s. 93. Editions «militans»
5. «... Kolonyalizme yaslanış, reformizmin yükselişi ile atbaşı gitti. *Bernstein* kolonyalizmin özürünü şöyle ifade ediyordu: «Eğer kolonileri Almanya denetim altına almazsa, öbür emperyalist ülkeler alacak ve kazandıkları üstünlükle Almanya'yı ezecek...» O dönemde yaygın olan, emperyalistlerarası çelişkide saf tutmak şeklindeydi... «Enternasyonal'in 1907 Kongresinden sonraki tavrına göre!» «ezilen ulusların kurtuluşu, tamamen emperyalist ulus devletinin ihtiyaçlarına göre koşullanır.»
   Revolutionary Communist Tendency, sayı 2, sayfa 22-23.
6. Bu konuda en tanınmış yapıtı olmasına rağmen önemli bir farklılık gözardı edilmektedir. Lenin bu eserini burjuva demokratik devrim açısından bakarak yazmıştır. *Marksizmin Bir Karikatürü* ise dünya proleter devrimi açısından ele alınmıştır. Lenin'in bu iki teorik evresine bir üçüncü pratik evre Finlandiya'ya bağımsızlık ve Orta Asya'nın Sovyetlerle bütünleşmesini ekleyebileceğimiz gibi, en önemli ve bütün bu teorik pratik evrelerin bir özeleştirisi ve aşılması yolunda gösterdiği insanüstü bir çabayı içeren ve son yazılarında cisimleşen dördüncü evreyi gösterebiliriz.
   Son yazıların macerası için bkz. *Lenin'in Son Mücadelesi* Michael Lewin, Yücel Yayınları.
7. Ama önceden belirlenmiş gerekçelerin tarihin belli bir anında cisimleşmesi değildir, bu yaklaşımın özü. «Sosyalist devrim, sadece büyük bir grev, sokak gösterileri ya da bir askerî ayaklanma ya da sömürge isyanı dolayısıyla patlak vermeyebilir; bu devrim, Dreyfus skandalı, ya da Zabern olayı gibi bir siyasî bunalım ya da ezilen bir ulusun ayrılmak için yaptığı referandum vb. vesilesiyle de başlayabilir.» *Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı* s. 145

LENİNİZM Mİ STALİNİZM Mİ?

Alışılagelmiş bir çakıştırma ya da süreklilik üzerinde kısaca durmak gerekecektir. Ulusal sorun'da Leninizm'in izleyicisi ve hatta geliştiricisi olduğu iddiası ile Stalin'in anlayışı uzun süre dokunulmazlık kazanmıştır. Oysa tarih Stalin'le Lenin arasında anlaşmazlığın tam da bu konuda patlak verdiğini ispatlamaktadır. Örneğin artık sakız haline gelen ulus yaklaşımındaki ayrılık bir yana (Stalin'e göre burjuva uluslar ve sosyalist uluslar vardır ve kapitalist gelişmeden geçmeyen uluslar da herhalde halkların babasından vize alamadıkları için ulus olarak terfi edemeyeceklerdir) Stalin, Lenin'in 31 Aralık 1918'de Finlandiya'nın bağımsızlığını kabul etmesi üzerine şunları söylemiştir:

«Gerçekte, Halk Komiserleri Konseyi, özgürlüğü Finlandiya halkına değil, Finlandiya burjuvazisine tanımıştır. Halk Komiserleri Konseyi bu karara kendi isteği dışında varmıştır. Ve gariptir ki, Finlandiya bağımsızlığını Sosyalist Rusya'nın elinden almıştır.» (1)

Anlaşmazlık henüz ayyuka çıkacak kadar belirgin bir hal almamıştır. Ama yıl 1922 Eylülü ise, devrimin akışında önemli değişiklikler olmuş ve artık devrimin yozlaşması bir gerçek haline dönüşmeye başlamışsa ve bürokratik güçler devlet aygıtında etken durumda ise Gürcistan'da bağımsızlıktan özerkleştirmeye yönelik plânın uygulanması konusunda Lenin Stalin'e göre «ulusal liberalizm»le maluldur, Stalin ise Lenin'e göre şöyle değerlendirilmektedir:

«... (Kendisi gerçek bir «nasyonal-sosyalist», hatta kaba bir Rus zorbası olduğu halde) «nasyonalist-sosyalizm» konusunda ileri geri suçlamalarda bulunan bir Gürcü, temelde proleter sınıf dayanışmasının çıkarlarını zedelemektedir.» (2)

«Bu büyük Rus nasyonalist kampanyasının siyasal sorumluluğu, hiç kuşkusuz Stalin ve Dzerzhinski'ye yüklenmelidir.» (3)

Böylece Stalinizm'le sakatlandırılmış ve iğdiş edilmeye çalışılmış Lenin'in ulusal sorun üzerindeki anlayışı ne yazık ki kendinden ziyade Stalin'den izlenildiği için ve 'son mücadelesi' tarihin karanlıklarına uzun yıllar gömülmeğe çalışıldığı, günışığına çıktıktan sonra da bir türlü Stalinizm'le bağdaştırılamadığı için bu kez de susuş kumkumasına alınmıştır. Sorun özünde bu kadarla sınırlı değildir; Sovyet devrimi ile birlikte emperyalist savaşın dağladığı Asya'da halkların kurtuluş mücadelesi gündem maddesine girdiğinde Üçüncü Enternasyonal tarafından yüreklilikle yürütülen tartışmalar ve Komintern'in ilk dört yılındaki devrimci ateş, yukarıda anlatılan sürece paralel olarak Sovyet Bürokrasisinin ulusal sorunu çözememesinden itibaren her türlü tartışmayı milliyetçilik olarak görmesi ile kaba şemaların ardında küllendirildi.

Sovyet Devriminin ibresinin düşmeye başlaması ile birlikte enternasyonalizmin en ilksel görevleri hemen gündemden kalkıverdi. Yudeniç'in Petrograd'a hücumu sırasında oldukça zor durumda kalan Kızıl Ordu'ya asker veren Başkırtlar, göçmen Ruslar üzerine bina edilmek istenen yeni yönetime karşı isyan ediyorlardı. Lenin'in Orta-Asya'ya gönderdiği Safarov Orta-Asya'da proletarya diktatörlüğünün sömürgeci bir mahiyet kazandığını belirtiyordu, Ulusal varlıklarını daha da belirtemeyen kimi yörelerde ise ulusal sorunun ne gibi boyutlar kazandığını tartışmak bile neredeyse olanaksızdır. Örneğin Buhara-Harzem böylesine tarih sahnesine ulus bilinci ile çıkamayan, kendi entelicensiyası, kültürel ve siyasal bağımsız kişiliği ile ortaya çıkamayan Sovyet yönetimindeki yerler arasındadır. (4)

----

(1) Leon Troçki'den aktaran Karaahmetli, *Lenin'in Ulusal Sorun Teorisi s. 83 Toplum Yayınları.*

(2) *Son Yazılar, Son Mektuplar s. 29 Ser Yayınları.*

(3) Age s. 31

(4) Bir kalem darbesiyle Sovyetler Birliği'nde ulusal sorunu çözümleyenler aşağıda belirtilen oluşumun ne tür aşamalardan geçebileceği konusunda teorik izahlarını da umarız bir kalemde hallederler.

«Hayal kırıklığı, en erken bir sömürge durumunun ve oraya yerleşmiş bir Rus kütlesinin ve bol sayıda Rus memurunun bulunduğu Türkistan'da görüldü. Bu hayal kırıklığı, yerli komünistlerin parti örgütleri içindeki ilk adımlarını belirtecektir. Orta Asya komünist müslümanlarının ilk konferansında bir delege (24-30 Mayıs 1919), Orta Asya'daki ihtilâl konusunda şunları söyleyecekti:

Lenin'in son yazılarında açıkça belirtildiği üzere, ulusal soruna pratik çözümler açısından devrimin getirdikleri Lenin'i tatmin etmemiştir; çünkü Sovyet ulusları arasındaki ilişkiler geleneksel devlet tavrına çok yakın ilişkilerle çözülmeye çalışılmıştır. (5) Sık sık altı çizilen parça-bütün ilişkisi eğer Lenin için istisnai olmaktan çok genel geçer olarattığı umut yerine kuşku tohumları ekmişler ve el hak bunu yeşertmesini de becermişlerdir.

«Hâlâ eski imtiyazlı sınıfların temsilcileri tarafından küçümsenen bir tavra tahammül zorundaydık. Bir efendi zihniyeti sürdüren ve müslümanları kendi tebaaları gibi gören komünistlerin tutumu buydu» (28)

Bu iddiaların doğruluğu, Orta Asyaya Lenin tarafından gönderilen G. Safarov tarafından belirtilmiştir. Safarov'un hükümleri son derece ilgi çekicidir. Zira başka sömürge çevrelerine de uygulanması mümkündür. «Türkistan'da Rus ihtilâlinin sömürgeci olmasının önüne geçilemezdi. Türkistan'lı işçi sınıfı sayıca az, şefsiz ve programsız bir sınıftı. Partisizdi ve ihtilâl geleneğinden yoksundu. Bu durumda, sömürge istismarına karşı koyamazdı. Çarlık sömürgeciliğinde sanayi proletaryasına dahil olmak Rusların imtiyazındaydı. Bu sebeple, *proleter diktatoryası burada tipik olarak sömürgeci bir nitelik aldı»* (29).

Yukarıdaki pasaj Hélène Carrère d'Encausse ve Stuart Schram'ın *Asya'da Marksizm ve Milliyetçilik* (Yön Yayınları s. 54-55) kitabından alınmıştır. *(İtalik olan cümle SD)* Alıntıları Safaros, Kolonial'naja revoljucija, opyt Türkistan'a Moskova, 1921, s. 97 ve yine Safarov'un Revoljucija kul'tura, Taşkent 1934 c. 1, s. 10'dan verilmiş.

Stalin ise (age s. 70) «... Safarov'un bu konuda söyledikleri, ancak 8-10 milyon kişiyi ilgilendirir. Bundan ötürü, Safarov arkadaşın pratik önerileri bütün çevresel bölgeler için genelleştirilemez, çünkü Rus olmayan milliyetlerin geri kalan bölümü için —ve bunların nüfusu 55 milyona yakındır—, bu düzeltmelerin hiç bir önemi yoktur?» (yazı 1921'de)

Burada uzun uzun üzerinde duramayacağımız sonuçlar doğurdu bu tartışmalar. Sadece kolaylıkla milliyetçi denebilecek kişiler değil, parti içinde önemli görevleri bulunan Sultan Galiayev gibi insanlar da bu 8-10 milyonluk belirleyici olmayan (!) insan topluluklarının kaderi üzerinde farklı düşüncelerinden dolayı trajik pozisyonlara düştüler. Bunları basit birer milliyetçilik suçlamasıyla atlatmak marksizm adına utanç vericidir. Enver Paşa'nın isyan etmesine karşı çıkan müslümanların neden aynı yolu hem de bir iki yıl gibi kısa bir zaman içinde seçmek durumunda (bir zorunluluk muydu bu?) kaldıklarını geçiştirenler, sömürge ülkelerde ezilen uluslar arasında III. Enternasyonalin ilk günlerinde yarattığı umut yerine kuşku tohumları ekmişler ve el hak bunu yeşertmesini de becermişlerdir.

Sorun hâlâ ortadadır ve çözümünü beklemektedir.

(5) Burada meraklısına bir tesbitte bulunabiliriz. Stalin (age s. 115) «Lenin arkadaşın makalesinde sözgelişi olan bir şeyi, Buharin arkadaş başlıbaşına bir slogan durumuna getirdi» demektedir. Sözü edilen metin o günlerde henüz hem Stalin'in hem de Buharin'in hafızasından kazınmayacak kadar yeniydi. (Bu metin de Lenin'in Stalin hakkında 'samimi' düşüncelerini belirttiği için uzun süre dondurulmuştur).

Metnin kendisini aşağıda veriyoruz ve Stalin'in dediği gibi sözgelişi mi yoksa Lenin'in belirttiği gibi «ulusal sorun konusunda gerçek proleter tutumu» kavrayıp kavramamakla ilgili temel bir nokta olup olmadığını belirtmeyi bile gereksiz görüyoruz.

«... Ezenler ya da (ancak şiddetlerinde büyük, zorbalıklarında büyük oldukları halde) «büyük» ulus diye tanımlanan uluslar açısından enternasyonalizm, sadece uluslar arasında biçimsel eşitliğin sağlanması değil, uygulamada nasılsa ortaya çıkacak eşitsizliği dengeleyecek ölçüde büyük ulus aleyhine eşitsizliğin sağlanması demek olmalıdır. Bunu anlamayanlar, ulusal sorun konusunda gerçek proleter tutumu kavramamışlardır. Bunlar bakış açılarında henüz küçük burjuvadırlar ve bu nedenle de burjuva görüş açısına düşmeleri kaçınılmazdır... Rus asıllı olmayanlara kendilerine gösterilen güvensizliği, geçmişte «egemen» ulus hükümetinin yaptığı hakaretleri ve gösterdiği kuşkuyu dengeleyecek bir eşitlik sağlanmalıdır. Sorunun bu yanını bir yana iten ya da (kendisi gerçek bir «nasyonalist-sosyalist», hatta kaba bir Büyük Rus zorbası olduğu halde) «nasyonalist-sosyalizm» konusunda ileri geri suçlamalarda bulunan bir Gürcü, temelde proleter sınıf dayanışmasının çıkarlarını zedelemektedir. Çünkü, proleter sınıf dayanışmasının gelişmesini ve gücünü, ulusal haksızlık kadar hiçbir şey engelleyemez.» *Son Yazılar* s. 28-29

Aralık 1922'den Kasım 1923'e Lenin'den Stalin'e... Eğer bu iki alıntı birbirini nakzetmiyorsa, dıştalamıyorsa «nasyonalist-Sosyalizm»le «enternasyonalist-sosyalizm» arasında bir fark yoktur ve ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı da açıkça kitabına uydurulmuş bir yutturmacadır.

rak addedilseydi son günlerinde parti içinde, partiyi parçalamaya kadar götürmesi kaçınılmaz bir mücadeleyi başlatmaya girişmezdi. Lenin'in 30 Aralık 1922 tarihli «Milliyetler ya da Otonomizasyon Sorunu» başlıklı yazısı şöyle bitmektedir:

«Burada önemli bir ilke sorunuyla karşılaşıyoruz: Enternasyonalizm nasıl anlaşılmalı, nasıl yorumlanmalıdır?» (6)

(*) Bunu izleyen aşağıdaki cümle, steno ile tutulmuş, notta karalanmıştır: «Bana öyle geliyor ki, yoldaşlarımız bu önemli ilke sorununu yeterince incelememişlerdir.»

Evet bunun için ulusal sorun Marksizm'de en sığ, en şematik konulardan biri olarak kaldı. Bunda ulusal sorunun genel geçerliği en kıt, özgünlüğü ve yerelliği oldukça baskın sorunlardan biri oluşunun da payı vardır. Ve koca bir dünya devrimi tasarısı içinde tüm sorunların aynı ağırlıkta ele alınabileceğini söylemek sınıf mücadelesinin yeşerdiği tarih sahnesini hiçe saymak demektir denilebilir. Bunda bir doğruluk payı vardır. Yani nesnel olarak insanlığın kaçınamayacağı hatalar sözkonusu olabilir. Yalnız yukarıda kısaca belirtmek istendiği gibi Stalinist bürokrasinin geleneğinde bu hatalar tesadüfi değildir, aksine bir süreklilik arzetmektedirler.

Burada daha da betimsel açıklamalarda bulunmadan şunu belirtelim. Stalinizm'in mutlak hakimiyeti altında varlığını sürdürüp sonra da feshedilen Komintern'in (ilk dört yılından sonra) yürütmüş olduğu politika dünya çapında ulusal soruna hangi devrim (!) anlayışı ile yaklaşmıştır, sonuçları ne olmuştur? Bunun için fazla derinlere gitmeye gerek yok; 1936-39 İspanya İç Savaşı sırasında İspanyol Komünist Partisinin Katalonya ve Bask karşısındaki tutumu bizi yeterince aydınlatır. Şu kadar söyleyelim ki Komintern'in maceracı Üçüncü Dönem günahlarının kefareti bu kez burjuvaziye teslim olmakla ödenmiş ve tabii ki devletin yapısında köklü bir değişim gerektiren ulusal sorunun çözümüne ise antifaşist cephenin (!) selameti adına bigane kalınmıştır. Hatta dahası köstek olunmuştur.

Ulusal sorunun Sovyetler Birliği'nde çözülmüş olduğunu, Stalin'in **Marksizm ve Millî Mesele**'sinin meseleyi hallettiğini beyan edenler bir kez daha devrimin kuyularını kazıyorlar. Hele hele bunu yapanlar ezilen ulusun marksistleri ise, girdap ezilen ulus için kaçınılmazdır. Ezen ulus marksistleri ise böyle bir yaklaşımla ezen ulus marksisti olmanın tarihsel avantajını kullanıyorlar demektir; buna da yakışan Lenin'in Stalin'e verdiğinden hiç de az olmayan bir sıfattır.

Burada özellikle belirtmek istediğimiz husus elimizdeki aletlere körükörüne güvenmezden önce tarihsel işleyişlerine kısaca bir göz atmak ve Leninizm'in, öylesine satır aralarında yutturulan bir geçişle devrimciliği sıyırtılıp, ne ezen ulus milliyetçisinin şovenliğinin aracı ne de ezilen ulus milliyetçisinin ezen ulus proletaryasına ayrılıkçılığı için haklılık gerekçesi olamayacak kadar sağlam ilkelere bağlı olduğunu bir kez daha hatırlatmaktır. Tarihin yaşanmış deneyimlerini yok sayarak tarihi ulusal plânda üretmeye çalışanların sonu hüsrandır. Ulusal sorun ancak dünya devrimi süreci içinde kendi tarihsel anlamını kazanabileceğine göre, onu ancak böylesine bir bağlamda üretebildiğimizde çözümüne girişebiliriz. Yoksa tarihsel fırsatlar gelir ve geçer.

İSPANYA'DA SAVAŞ ve DEVRİM ANTİ-FAŞİST MÜCADELE VE ENTERNASYONALİZM

Burada İspanya örneğini açıklamamıza sebep basit bir anıştırma ile yalnızca ulusal soruna ucuzundan bir yaklaşımda bulunmak değildir. İspanya; devlet yapısı yarı-sömürge bir ülke oluşu, falanjist hareketin gelişmesi ve İkinci Dünya Savaşının deneme tahtası olması açısından bizim gibi ülkeler için Almanya, İtalya bir diğer açıdan Çin gibi ülkelerden çok daha anlamlıdır. Üstelik ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkı için mücadele ile faşizme karşı mücadelenin ne kadar yakın bir örnek teşkil ettiği de gözönüne alınırsa, her mücadelenin dünya çapındaki öneminin kendince olduğunu gözardı etmeden, bu kadar içiçe bir olgunun irdelenmeye özel olarak değer olduğu daha bir haklılık kazanır.

---

(6) *Son Yazılar Son Mektuplar*, s. 27, Ser Yayınları.

Ayrıca İspanyol devrimi ve içsavaşı boyunca Euzkadi (Bask ülkesi) ve Katalonya'nın ne tür bir siyasal arena oluşturduğu, bizde yaygın olan ezilen ulusun statüsünün her daim ekonomik olarak geri olduğu genel kanısına ters (istisnai?) olması yönünden zikredilmeğe değer. Böylece tahlile bilimsellik katmak için ille ekonomik kategorilerle uğraşmanın, **sonuçta siyasî olarak bir anlamı olmadığı (ya da daha açıkçası politik çözümü değiştirmediği) sürece, boşuna bir çaba olduğunu ve ulusal sorunun bir kez daha esas olarak ekonomik değil de politik baskıya dayandığını açıklaması bakımından devrimci marksistler açısından belirleyici bir yönü, belirtmiş bulunuyoruz.**

İspanya her ne kadar ilk sömürgeci ülkelerden biri olmuşsa da XX. yy.'da Avrupa'nın en geri ülkelerinden biridir. Yüzyıl başında İspanya, merkezi ve güçlü bir devlet talebinde bulunan merkezi devlet aygıtı bürokrasisi ve kapitalist emperyalist dünya pazarı için üretim yapan büyük toprak sahipleri (Kastilya) ve de özerklik ya da bağımsızlık yanlısı, kendi öz kültür ve dillerini kullanmayı arzulayan Euzkadi ve Katalonya olmak üzere iki parçaya ayrılmıştır. Yüzyıl başında dünya ticaretinin yoğunlaşması ile Biskay körfezinin ve Akdenizde özellikle Barselona'nın liman kentleri olarak önem kazanmaları, ayrıca sanayileşmenin bu iki yörede İspanya'nın bütününe oranla önemli aşamalar katetmesi İspanya'ya ulusal özellikler açısından İrlanda ya da diğer sorunlardan farklı bir karakter kazandırdı.

Bu yapı yöredeki siyasal oluşumları da etkilemiştir. Örneğin anarşizmin Barselona'da onca etkili olmasının sebeplerinden biri ademi merkeziyetçi gelenek ve tabanın önemli bir payı olmuştur. (1)

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte Bask milliyetçileri sağla işbirliği yaptılar, ama 1933' de sağ blok özerklik statüsünü reddedince ister istemez sol'la aynı potada yer aldılar. Katalonya da hemen cumhuriyetçi bir tavır aldı üstelik çok daha fazla, proleter anlamıyla. Hatta cumhuriyet ilkin burada ilân edildi. «Cumhuriyet İspanyasında Çifte İktidar»a yönelinildiğinde «Barselona bu devrimci durumun simgesiydi». (2) Bask ülkesinde ise askerî ayaklanmaya karşı çıkılmasıyla birlikte sonuçta yeni bir ulusal burjuva devletine varıldı. Ve zamanı geldiğinde Bask burjuvazisi Franko'nun yengisinin kendi geleceği açısından fazla iç karartıcı olmadığını bilerek teslim oldu («kitabına uygun bir anlaşma» sonucu).

Bizi burada ilgilendirmesi gereken husus ise savaş ve devrim arasındaki ilişki ve her ikisi ile ulusal sorunun kazandığı anlam. İspanyol Komünist Partisi savaşı kazanmak için devrimi feda ettiğinde, Negrin'in başkanlığında «demokratik ve parlamenter» bir Devletin kurulmasına katıldıklarında güçlü ve merkezileşmiş devlet ayaklanmanın kazandırdıklarını geri almaya başladı. «Merkezileştirme öyle bir noktaya varmıştı ki özerk Katalonya yanlıları ve Bask milliyetçileri sonunda hükümetten ayrıldılar.» (3) Devrim İspanyası demokratik olurken, hapishaneler enternasyonal söyleyenlerle dolarken, ezilen tüm kesimlerin ve ulusların çıkar birliğini tarih bir kez daha tanıtlıyor ve İspanyol Komünist Partisi işçilerin, köylülerin, özerklik taraftarlarının kuyusunu kazarak kendi dayanaklarını da kaybediyordu. Ama ulusal sorun yalnızca özerklik taraftarları ve milliyetçilerle sınırlı olmadı ve tarih ilginç bir tekrarla İspanyol cumhuriyetçilerinin karşısına Franko ordusunun belkemiği Faslıları çıkardı. Burda Fas'a özgürlük gibi devrimci-bozguncu bir propaganda ile Franko ordusu yıpratılabilecekken iki üç liberali, küçük burjuva demokratını ve tabii demokratik İspanyol devletini kırmamak için burjuvazinin politik yularına teslim olunmuştur. Bu görünümüyle İspanyol devriminin değişen yazgısının dinamiklerini sergileyebiliriz.

1. İspanyol iç savaşında Bask ve Katalonya, ilki burjuva ikincisi giderek proleter anlamıyla falanjist hareketin karşısına dikilmiştir.

2. Cumhuriyet hükümeti ilkin vadettiği özerkliği askıya almıştır.

----

1. Leon Troçki *The Spanish Revolution* Ler Evans'in girişinden.
2. Pierre Brouée *İspanya İç Savaşı*, s. 85 Hürriyet Yayınları.
3. Brouée, Age s. 232.

3. Ülkede güçsüz bir parti olan İspanyol Komünist Partisi, demokratik bir burjuva devleti kurulması yolundaki çabaları ile merkezi devletin yanında yer almıştır.

4. Böylece (İKP) Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı'nı savunma olanağını baştan gözden çıkarmış, hatta burjuva devletine karşı özerklik bağımsızlık gibi taleplere fiilen karşı çıkmak durumunda kalmıştır.

5. Devrim selinin karşısına çıkarılan burjuva demokratik çözüm, anti-faşist cepheyi parçalamış ve devrimin sol kanadı Katalonyaya karşı İKP, Madrid'in yanında yer almıştır. /Bunda Moskova mahkemelerinin küçük bir örneğini İspanya'da da uygulama hevesi de pekiştirici bir etken olmuştur. Eski CNT Sekreteri, Kızıl Sendika Enternasyonal'i eski sekreteri POUM yöneticisi Andres Nin İspanya'da NKVD tarafından kaçırılıp sorguya çekilmiş, işkence yapılmıştır. Konuşmadı. Öldürüldü./

6. **Ne savaş, ne devrim, ne bağımsızlık, ne özerklik kazanılmıştır.**

ORTA DOĞU'DA PARÇALANMIŞ ULUSLAR

Orta-Doğu'da son on yılın en önemli iki olayı, resmî devletlerle kendi kaderlerini tayin etmeye çalışan halklar arasındaki savaşlar oldu. Filistin (1) halkı emperyalizmin doğrudan uzantısı İsrail ve gerici Arap devletlerinin savuşları sürecinde, değil devletsiz topraksız bir halk olmak gibi, çağımızın ender rastlanan vahşi bir olgusu ile karşı karşıya kaldı. Barzani yönetimindeki Kürt ulusal hareketi; Bonapartist Baas rejimi, hareketin kendi sınıfsal karakteri ve Irak Komünist Partisinin sosyal-şoven tavrından ve SSCB'nin hatalı dış politikasından ötürü ihanete uğradı. Böylece ulusal sorun bu yörede geçmiştekilerle kıyaslanmayacak boyutlara ulaştı. (Bir anlamda kesikliliği aştı ve sürekli bir karakter kazandı.)

Mevcut durumun tarihsel boyutuna baktığımızda Birinci Dünya Savaşı'nda emperyalizmin Orta-Doğu'yu bölmesiyle ulusal sorun burada çok yönlü ve karmaşık bir mahiyet kazandı. Bütünleşmek zorunda olan iki ulus, Araplar ve Kürtler Suriye ve Irak'da karşı karşıya getirildiler. Bu bağlamda SSCB'nin de özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bölgede etkinlik sağlamağa çalışmasından ötürü sorun aynı zamanda uluslararası denge noktalarından birinin oluşturdu. (Mehabad Kürt Cumhuriyeti böyle bir dengenin ürünü olarak kuruldu ve SSCB'nin bölgedeki etkinliği İngiltere'ye devretmesiyle ortadan kalktı.)

Böylece Orta-Doğu'da ulusal sorun emperyalizme, Aryenizme ve siyonizme karşı mücadele ile çözümlenebilecekken Arap ulusunun parçalanması ve her bir parçası için suni devletler kurdurulması ile mücadelenin önüne bir dizi engel konulmuştur. Sovyetler Birliği'nin bölgede etkinlik kazanması sürecinde bonapartist rejimleri desteklemesi ile o ülkedeki Sovyet yanlısı güçlerin ülkedeki her tür devrimci gelişimin önüne çıkmaları, işçi sınıfına ilginç 'Ulusal Cephe' perspektifleri sunarak yurtseverlik adına sosyalizmi feda etmeleri sonucu sınıf mücadelesi (ulusal bir alanda değil) 'millî' bir düzeyde tutulmaya çalışılmış ve şimdilik elhak başarılmıştır. Yani ulusal sorunun çözümüne yaklaşımda, emperyalizme karşı geri ülkelerin kapitalizmi yaşamadan, Sovyet yanlısı bir gelişimle kapitalist olmayan yoldan kalkınmaları gibi bir «teori» içiçe girmiş ve bir tür ekonomist yaklaşım öncelik kazanmıştır. Bu gerçeği gözardı

----

1. Ahmet el Kudsi *(Arap Dünyasında Milliyetçilik ve Sınıf Mücadelesi*, s. 27. Köz Yayınları) «... Filistin sorunu, yavaş yavaş, «Arap sorununun» kaldıracı, anti-emperyalist ulusal hareketi yönetmek isteyen çeşitli toplumsal sınıfların yetkinliklerinin sınanma yeri haline geldi. İşte sınavda, hem komprador —latifundia sahibi— burjuva kuşağı hem de «sosyalist» küçük burjuvazi hüsrana uğradı; Arap dünyası bu sınavla, burjuva ve küçük burjuva yanılsamalarını bir yana bırakmak ve ancak proleterleşmiş kitlelerin *gerçek* sosyalist devriminin emperyalizmden kurtuluş görevini sonuna kadar götürebileceğini anlamak zorunda kalıyor.» 1970'de yazılan bu satırlar aradan geçen zaman içinde bir kez daha ispatlandılar ve Filistin'de çözümün neler olabileceği üzerine spekülasyonlar hüsranla sonuçlanarak bonapartist, küçük burjuva önderliklerinin teşhir olmasına yol açtı.

eden her türlü düşünce Sovyet özürcülüğü ile sakatlanmıştır ve Orta-Doğu'da Sovyetlerin günlük çıkarları adına ezilen ulusların bağımsızlık-özerklik taleplerinin proleter devriminin akışına yönelmemesini açıklayabilmekten uzaktır ve bunun için de vardıkları sonuç ezilen ulusun her türlü kurtuluş hareketinin emperyalistlerin bir oyunu olduğudur (daha doğrusu Sovyet dış politikası ile paralellik taşımayan hareketler).

Güncel olarak dikkat edilmesi gereken husus Nasır'ın dengeci politikasının ardından Enver Sedat'ın açıkça ABD yanlısı bir politika izlemesi sonucu Sovyetlerin bölgedeki durumunun oldukça sarsılmış olması, kendilerine en yakın gördükleri Suriye ve Irak gibi Arap ülkelerinde de şimdiye kadar var olan Avrupa ve Japon sermayesinden sonra ABD tekellerinin de önemli ölçüde boy göstermesi ile yakın bir gelecekte, SSCB'nin Kürt sorununa yaklaşımında pragmatik bazı değişikliklerin her an olabileceğidir; ama sorunun çözümünün karmaşıklığı nedeniyle, tüm bölgeyi sarsacak bir değişime yönelmeden ziyade, sözkonusu olan, eski devletlerarası ilişkilerin yeniden sağlanabilmesi yolunda Kürt kurtuluş hareketini bir baskı aracı olarak kullanabilmektir. Ama **gerçek çözüme** yönelik bir çabanın bölgeyi kucaklaması tehlikesi o kadar güçlüdür ki hiçbir devlet (ister emperyalist, ister onun uzantısı, ister SSCB, ister onun destekledikleri) böyle bir girişimin yanında yer alamaz. Çünkü Orta-Doğu'da devrimci bir oluşum anılan tüm güçleri tehdit eder.

Ulusal sorunun bizi ilgilendiren yanı öncelikle Kürt meselesidir ve özellikle Irak Kürt hareketinin getirdiği perspektiflerdir. Irak Kürt ulusal hareketinde Barzani yönetiminin, Baas rejiminin yanısıra önemli ölçüde Irak Komünist Partisinin de sorumluluğu vardır. Bu parti kurulduğunda bölgenin «en az oportünist» partisi olmasına rağmen, 1945 yılındaki Kongresinde, Stalin'in tanımına uymadığı gerekçesiyle Kürt ulusunun varlığını inkar ediyordu. Bilindiği gibi bu tanım : «dil birliği, toprakbirliği, iktisadî yaşam birliği ve ulusal kültürün özgül birliği içinde beliren ruhsal biçimlenme birliği temeli üzerinde» (2) idi. Ve Kürdistan'ın suni bölünüşü ve sosyal farklılaşmadan ötürü bütün Kürdistan'ı kapsayan bir devlet talebi geçersiz addediliyordu. Bu tanımın sığlığı bir yana (çünkü bu tanım ancak burjuva toplumlarını kapsar ve emperyalizm dönemini ve 1917 Ekim Devrimini gözardı eder) Kürtler arasındaki dil farklılığı fazla abartmalıdır ve aradan geçen otuz yıldan sonra bile yörede sosyal farklılaşmanın iddia edildiğinden çok daha az olduğunu söyleyebiliriz. Ne yazık ki Komünist Partisi içinde bu görüşün olgunlaştığı 1949-51 yıllarında merkez komitesinin çoğunluğu Kürt'tü.

1959 yazında Kasım Kürt hareketini içinden parçalamaya çalıştı. Stalinist Komünist Partisi «Ulusal Birleşik Cephe» çağrısında bulunup Kuzey'de karışıklık başlar başlamaz teslimiyetçi bir politikayla Bağdad hükümetinin yanında yer aldı. Kürtlere de karışıklık çıkarmaktan vazgeçmeleri bildirildi. Burada geleneksel komünist hareketin yalnız Kürt sorununu değil aynı zamanda yaşadığı Arap toplumunun sınıfsal mevzilenişini de kavramaktan ne kadar aciz olduğunu görmekteyiz. Çünkü bu çağrıya gerekçe olarak rejimin yurtseverliği ve Irak burjuvazisinin milliliği öne sürülüyordu. Oysa Baas Bonapartistkliği 'sosyalizm' adına bir dizi gericiliğin uygulayıcısıdır.

Irak Kürt hareketi böylece aşiret reisliği önderliği altında yürürken ezen ulus komünistleri, ezilen ulusun mücadelesine karşı mevcut burjuva devletinin iktidarını destekleyerek her iki ulusun merkezi devlete karşı mücadelesini yürüteceklerine, teslimiyetçiliği ve şovenliği seçtiler.

Bugün Barzani hareketinin başarısızlığa uğramadan önceki son uluslararası tavrı, yani Amerika ve İsrail'e silâh yardımı çağrısında bulunması ve hareketin başarıya ulaşması halinde Amerikan petrol şirketlerine tavizler verileceği yolundaki beyanatı herkesçe bilinmektedir. Barzani'nin sınıfsal yapısından gelen Kürt ulusal kurtuluş hareketine karşı hataları, ne 1963 ve 1968 yıllarında komünistleri katleden ve Kürt hareketi karşısında bir an bile sosyal-şoven tavrını değiştirmeyen Baas

———————————

2. Stalin: *Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu* s. 196-7. Sol Yayınları.

rejiminin ne de Orta-Doğu'da Filistin sorununda olduğu gibi Sovyetler Birliği'nin gerici politikasını aklamamalıdır. (Bu bağlamda hata payının en az Barzani yönetiminde olduğunu söylemek fazla abartmalı da olsa.) Irak Komünist Partisi, Sovyet Dış politikası ve Baas rejiminin rolünü birinci derecede incelemeden ezilen ulusun önderliğine saldırmak mümkündür. Yeter ki ezen ulusun milliyetçiliğini; ezen ulus marksistlerinin ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkını reddedişini; ve de Sovyet bürokrasisinin gerici politikasını diplomat bir davranışla herşeyin üstünde görelim.

Irak Komünist Partisi ne Baas'ın ne de Barzani yönetiminin peşinden gitmek zorundaydı. Kürt ulusunun kurtuluşu mücadelesinin haklılığını kabul etmek ve milliyetçi hareketle marksist hareketin arasındaki ortak ve ayrı yanları iyice tesbit edip kendi programını uygulamaya sokmak zorunda idi. Ama resmi bir devleti güçlendirerek çözümlenecek bir sorun yoktur. Nitekim Barzani hareketi yenilgiye uğramışsa bunda payı olan Komünist partisinin hiçbir kazancı olmamıştır ve olamaz. Güçlenen devlet tüm muhalif güçlerin sindirilmesine girişecektir. Ve Irak'dan Komünistlerin öldürüldüğüne dair haberler yeniden gazetelerde boy göstermektedir.

Ve tarih bir kez daha menşevik sınıf anlayışlarının (millî burjuvazi), Stalinist ittifakların (ulusal ya da halk cepheleri), ne proleter ne de ulusal bir devrimin ve özünde bu ikisinin birlikteliğini çözmekten aciz olduğunu ispatlamaktadır. (3)

SORUNUN GÜNCELLİĞİ

Genel olarak geri olan, çok uluslu toplumlarda, ezilen ulusun kendi kaderini tayin etme hakkı proleter devrimi açısından çoğun hayati bir öneme haiz olmaktadır (İrlanda gelişkin örnek olarak verilebilirse (istisnai), İspanya'dan, konumuz Orta-Doğu'ya kadar bir dizi olgu). Sosyalist hareket içindeki çeşitli eğilimler de kendi siyasal yönelişlerine göre bu konudaki tutumlarını belirlemektedir. Yani devrim anlayışı ile kesinkes bir bağ vardır. Ama bir devrim anlayışı da yalnızca ulusal sorun üzerine bina edilemez.

Proletarya için ulus'unun tarihsel ayakbağlarından kurtulması devrimin siyasal alanının açıklığa kavuşması anlamını içerir. Bu ayakbağlarından kurtuluş ne her ulusun kapitalist gelişme sonucu bağımsız bir yapıya kavuşması ne de «devrim» sonrası bir demokratik sorun olarak ele alınması gibi çok kesin ve önceden belirlenmiş yollardan geçmez. Burada sorunun özgünlüğü ne tür bir anlayışın (önderliğin niteliği, ideolojik yapı) ve ne tür bir oluşumun (sınıflaşma, ittifakların maddi temelleri) ulus içinde egemen olduğudur. Ulusal hareket kitlevi bir karakter kazanıp ayrılma yolunda güçlü eğilimler doğmuşsa Marksizm adına birlik çağrısı burjuva devletinkinden farksız tutumlara yol açacaktır. Dolayısı ile topludurum çözümlemesinden uzak belirlemeler mücadelenin seyrini kavramaktan acizdir.

Ulusal soruna devrimci bir yönelişle eğilme de geçmişte egemen sınıfların ve onların yanısıra meşruiyet peşinde koşan sosyal şovenlerin tüm inkarcı tutumlarına ve tavırlarına rağmen, özellikle 12 Mart döneminden çıkışla birlikte devrimin anahtar sorunlarından biri olarak kendini vazgeçilmez bir biçimde kabul ettirdi. Bu gerçekliğin kavranmasında Türk Marksistlerinin enternasyonalist görevlerini yerine getirmelerinden ziyade, küçük burjuva devrimcisinden marksistine kadar geniş bir çizgide Kürt demokrat ve devrimcilerinin önemli bir payı oldu.

Barzani yenilgisi ve 12 Mart öncesi Türk devrimci hareketinin Kürt sorunu karşısındaki sağ şoven tutumu Kürt devrimcilerini daha bağımsız, daha radikal ve daha ileriye yönelik olmaya yöneltti. (Bunu benimseyip benimsememek elde değildir, sadece vaki olanın altını çiziyoruz.)

Eğer devrimci hareketin sürekliliğinde bir kopuş ya da uluslararası konumda çok büyük değişiklikler olmazsa, Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin hakkını değerlendirme, politik

---

3. Sürekli Devrim'in bu sayısında yayımlanan El Munadıl'ın ve Direct Action'ın makalelerinde bu konuda daha derin bilgi bulunabileceği gibi ayrıca, daha geniş bilgi için bkz. El Munadıl: *Irak Komünist Partisi ve Irak Kürt Hareketi* (Bir İhanetin Tarihi), Köz Yayınları.

plândaki hayati önemini kolay kolay değil, hiçbir zaman (çözüme kadar) yitirmeyecektir. Tarih nice sessiz ulusların onyıllar sonra dünya devriminin dinamiklerini sarsaladığını anlatmaktadır. Yakın geçmişte Kürt ulusal hareketlerinin (şu ya da bu biçim altındaki) ezilmesinden bu yana kırk yıllık bir suskunluk dönemi yaşanmıştır. Ama bugün Orta-Doğu'nun ezen ulus egemenleri sırf bu sorunun halli için kimi zaman aralarındaki tüm anlaşmazlıkları unutarak yanyana geliyor ve yazgılarının önemli bir kısmını ortak karar altına alıyorlar.

ANTİ-EMPERYALİZM VE TESLİMİYET

Emperyalizm ya doğrudan ya yarı-doğrudan ya da dolaylı yollardan geri ülkeleri kendi siyasal denetimi ve baskısı altında tutmaya çalışır. Bu emperyalizm için ahlaki bir seçenek olmadığı gibi keyfi de değildir. Baskı emperyalizm için zorunlu, kendi varlığını sürdürmesi için kaçınılmaz bir olgudur. Ezilen ulusun kurtuluş mücadelesi de bu bağımlılık ilişkileri içinde ele alınmalıdır genel kural olarak. **Ezen ulusa karşı mücadele, dolayısıyla emperyalist bağımlılık ilişkilerini sarsalayacağı için anti-kapitalist boyutlar almaya elverişli bir ortamın yaratılmasına yol açar.**

«Dünyanın ezen ve ezilen uluslara bölünmesi, emperyalizmin özüdür... Bizim UKKTH tanımımız bu bölünmüşlükten kalkar; yani bu, kesin olarak, demokratik, devrimci bir tanımdır ve önümüzdeki sosyalizm mücadelesinin genel bir görevidir.»

(Lenin, Toplu Eserler c. 21, s. 409, İngilizce baskı)

Kürdistan'ın Birinci Dünya Savaşı bitiminde bir kez daha parçalanması Orta-Doğu'daki emperyalist çıkarların sürekliliği açısından mutlak gerekli idi. Bu parçalanma aynı zamanda Sovyet devrimine karşı tamponlamayı güçlendirirken, bu parçaları içeren herbir ülkede devrime bir ayakbağı takılmış, o ülke halklarına pranga olmuştur. Ülke burjuvazilerinin manevra alanı genişlemiş, işçi sınıfı ise özgürlüğü için, egemen bir ulusun unsuru olmaktan kurtulmak için mücadele edecektir.

Böylece öteki yarı-sömürge ülkelerin bağımlılığının sürmesi sağlanırken, bu ülke burjuvazilerinin ortak bir çıkar çevresinde birlikleri de kamçılanıyordu (mesela Sadabat Paktı).

Ulusal Kürt hareketi bu bağlam içinde değil de bir başına İran, ABD desteği vesilesi ile ele alındığında sonuç baştan bellidir. İran karşısında Irak'ı desteklersiniz ama İran'da mücadele kızıştığında ne yapacaksınız? Desteklerseniz giderek tüm Kürt ulusunun birleşmesi perspektifi ile Irak'a karşı çıkacaksınızdır. Desteklemezseniz Şah'dan yanasınız.

İkide bir Kürt sorununun arkasında şu ya da bu emperyalist mihrakı görme sevdasında olanlar, yörede emperyalist politikanın ne tür bir seyir izlemekte olduğu gibi, ulusal soruna siyasal çözüm getirirken mutlak gözönüne alınması gereken bir husus olaraktan haklı bir gerekçeye dayanmaktadırlar akıllarısıra. Ama ulusal mücadelenin emperyalizme darbe vurması gerekirliliğini ileri sürerken **statükonun da neyi temsil ettiği** öncelikle açıklanmalıdır. Aksi takdirde burjuva devletlerinin politikaları arasında saf tutmak gibi Bernstein'ci bir batağın içinden gelecek seslerin sağlıklı olamayacağı açıktır. Bu yaklaşımın özünde ulusal sorunun tarihsel önemine olan güvensizlik yatmaktadır. Görünüşte sol bir yaklaşımdır bu ama sonuç olarak veri duruma teslimiyeti getirmektedir. (1)

----

1. Evet bu da bir «yaklaşım»dır. Hem de oldukça sistemli bir yaklaşım, bir teori. Tarihi daima fesatla açıklama teorisi. Ezilen kesimlerin, toplumsal tabakaların, özellikle dinamik unsurların eylemlerini ve eylem tarzlarını kuşkuyla ve hep bir karanlık el tarafından yönlendirildiği sanısı ile ele alan bu teori; devrimin geleceğin bir umudu olduğunu söyler ve o tarihi ana kadar güzergahı zedeleyecek (!) her türlü çabanın emperyalizmin ekmeğine yağ süreceği gerekçesiyle karşısına dikilir. Hem de kimi zaman düzenin kendisinden daha acımasız bir biçimde. («Gençlik hareketlerinin arkasında CIA vardır», «Kürtleri CIA kışkırtıyor», «Lin Biao ajandır»; artık her olgunun kendi dinamiği bir yana bırakılacak, devletlerin gizli servisleri arasındaki mü-

ŞU MAHUT «MİLLİ BURJUVAZİ»LER TERANESİ VE MDD, UDD, DHD...

Ulusal sorunu ezen-ezilen ulus burjuvazisinin **pazar paylaşımı**, rekabeti açısından ele almak saf bir serbest rekabetçi dönem kapitalizmi mantığına dayanabilir ancak. (Ama bu mantığı kapitalizmin 'anayurdu' Batı'dan dünyanın en ücra köşelerine yaygınlaştırarak.)

Oysa sorunun emperyalist dönemde ve hatta kapitalizmin üçüncü evresinde uluslararası işbölümü, sermayenin uluslararasılaşması ve topluluşmasında aldığı boyut yerel kapitalizmin böylesine çelişkilerinin günümüzde artık oldukça arka plâna itildiğini göstermektedir. Ne ki hastalık biraz da bu alandaki cehaletten doğduğu için herşeyin ardında birebir ekonomik bir çıkar çelişkisi arayanlar, ulusların varlığını ve dolayısıyla sorunu ekonomik bir temelle açıklamak çabasına girişirken, «ulus»un burjuva olmasından kalkarak «ulus»lar ilişkisinde «burjuvaziler» çatışması aramaktadırlar. 'Ayrılıkçı burjuvazi'nin ayıbı buradan kalkınarak açığa vurulurken birliğin (ezen ulusun) burjuvazisi böylece fiili bir meşruiyet gerekçesi kazanmaktadır.

Döne döne, bıkmadan usanmadan teslimiyetçilik diyarında bir 'millî' ya da 'ulusal' burjuvazi arama modası varoldukça ve onunla ittifak yaparak 'ilerici' umutlar besleme hayalinden vazgeçmedikçe gayet haklı olarak ilerici (ezen ulusun) burjuvazi gerici (ezilen ulusun) burjuvazisine tercih edilecektir. Sorun bu noktada asli kaynağının dışına çıkmakta ve günlük kaygularla örülmüş bir politikanın doğrulanma aracına dönüştürülmektedir. Artık şarapçılar, makarnacılardan oluşan bir millî burjuvazi bulabilir ve buna karşı pazar mücadelesi veren gerici Kürt burjuvazisi (örneğin kaçakçılık sektörü olsun bu!) arasında devrimcilik adına nasıl bir tavır takınabileceğinizi uzun uzun düşünebilirsiniz.

Bu ahmakça mantığı doğrulayacak hiçbir ampirik veri elimizde yokken, 1970 öncesinde başlayan çalışmalar sürekli olarak Kürdistan'daki sermaye birikiminin ilkel de olsa çağdaş da olsa şu ya da bu kanallardan merkeze aktığını göstermektedir. Kürt egemenlerinin bu akışı tersine çevirmeye ne gücü vardır ne de olabilir. Zira bunu bulunduğu yerde değerlendirmesi, daha kârlı yatırımlara yönelmesi mümkün değildir. Zaten eğer mümkün olsaydı akış tersine işlerdi, bu da işin elifbası. Banka mevduat hacmi ile kredileri kıyasladığımızda da tekrar aynı akışla karşı karşıya geleceğiz. Kürt ulusal mücadelesinin liderliğinin karakterine baktığımız zaman da neden başka ülkelerde gördüğümüzün aksine burda liderliğin burjuva değil de aşiret reisliği, bonapartist, küçük burjuva olduğunu kavrarız.

Buradan bir mantık oyunuyla hemen bölgesel eşitsizliğe sıçrayabilir, Türk burjuvazisinin Kürt burjuvazisine üstünlüğünden dolayı onun gelişmesini kösteklemek için 'Doğu'ya yatırım yapmadığını, bunu da rekabetteki üstünlüğüne dayanarak bugüne kadar yürüttüğü söylenebilir. Bu şayanı dikkat bir mantıktır ve itiraf etmese dahi azgelişmiş bir ülkede kapitalizmin anarşik karakterini aşarak ne kadar plânlı olduğunu ispatlaması gerekecektir. Dünya kapitalizminin kanunları bir anda Ankara'da denetim altına alınabilmektedir. (1) Ama ne yazık ki Madrid bunu beceremediği için Bask ve Katalonya sanayi bakımından oldukça gelişkin yerler.

Oysa Kürdistan'daki sınıflaşma da çağımızda tüm Orta-Doğu ülkelerinde olduğu gibi özellikle dünya ekonomisine eklemlendikleri birinci dünya savaşı sonrasında netleşmişti. Ve eğer şartlar elverişli olsaydı, bu basit akıl yürütmeleri bir anda tersine çevirebilecek bir görünüm alabilirdi Kürdistan, yani bir li-

----

cadele, tarihi maddeciliğin esas konusu olacaktır ve irdelenecek husus da neyin ne kadar ajan olduğudur!) Eğer gerçekten bir takım gizli servisler bazı hareketlerle ilgileniyorsa, revizyonistler hiç alınmasınlar mücadele içinde kendilerinin hiçbir anlam ifade etmemesi, sözü edilen tipte hareketlerin ise bir anlamı olduğu ve yolundan saptırılması içindir...

----

1. Kürdistan'a karşı yürütülen politikanın bilinçsiz olduğunu kimse iddia edemez. Siyasal düzeyde yürütülen kuşatmanın, imhanın paralel bir biçimde ekonomik olarak yürütülmesinin olanaksız olduğunu söylemek istiyoruz.

man yöresinde olsaydı, bir demirin kömürün bulunduğu yerde olsaydı; sormak gerek o limanı kullanmamak için, o demir kömürü kullanmamak için Türk devleti sırf bölgesel eşitsizlik olsun, 'Doğu' ihmal edilsin diye bu imkanları geri mi tepecekti?

KÜRT SORUNUNUN ÖZGÜNLÜĞÜ : PARÇALANMIŞLIK

Ulusal hareketin çok uluslu devletin biçimine göre değerlendirilmesi, ezilen ulusun konumu ele alınmadığı takdirde, oldukça gülünç tutumlara sürükleyebilir insanı. Kürt ulusunun parçalanmışlığı gerçeği gözardı edildiğinde ezilen ulus «marksistleri» için çözüm yolları oldukça sınırlı olarak sunulabilir. Ekonomik birliğin önemi üzerinde duraraktan ya da ortak mücadelenin gereğinden kalkınıp birliği bir cendere gibi kullanmak mümkünün alanına girebilir. **Ama özellikle ulusal sorunda her özgün durumu ayrı ayrı değerlendirmek zorunda olan devrimci marksistler için mesele parçalanmışlık gerçeğini bir an için bile gözardı etmeden, bu parçalanmayı gerçekleştiren politikanın dinamiklerini değerlendirmek ve buna karşıt dinamikleri de işleyişe sokmaktır.** Böylece Emperyalizmin Orta-Doğu için yürürlüğe soktuğu ve emperyalistler arası çelişkinin ve de bölgede Sovyetlerle rekabetin bugüne gelinmesinde belirleyici olduğu politika üzerinde anlaşmadıkça buna karşı geliştirilecek mücadele yöntemleri konusunda da bir anlaşma mümkün değildir.

Orta-Doğu'da en gerici rejimin Şah yönetimi olduğu her eğilim tarafından kabul edilmektedir (üç dünya teorisini bir yana koymak kaydıyla), yani buradaki bir hareketin «meşru, ileri ve haklı» olması büyük bir olasılık; tartışmalı —bonapartizmin «ilerici» yanı keşfedilip Marksizme dahil edildiği için— Suriye ve Irak bir yana bırakılırsa, Türkiye'de «faşist» olduğu yaygın bir kanı olan MC hükümetine karşı onu zayıflatacak ulusal hareket mubah olabilir; hemen buraya da bir şerh düşüp kürtlerin ezen ulusun egemen sınıflarının şerrinden kurtulup 'gerici' Kürt egemenlerinin, örneğin aşiret reislerinin ve toprak ağalarının tahakkümü altına girmeleri insaniyet, medeniyet ve terakki (ilerleme) adına sosyalistlerimizce kabul edilebilir görülürse. Ama tartışmasız olan demokrasi güçlerini (?) zayıflatacak bir çaba ile sistemin doğal ve parlamenter işleyişine çomak sokacak, (örneğin 141-142'yi kaldırma ihtimali bulunan bir hükümetin varlığında), bir tutum sürdürmenin emperyalist güçlerin ekmeğine yağ sürmek olduğudur. Yani devrim provoke edilebilir ve de Doğu'dan başlayan provokasyon 'bizi de kesmeye' yönelir. Kesmece olmayan ve provoke edilemeyecek saf bir ortamda garnizon savaşı gibi bir devrim hayalini onlara terkedip, tesadüflerle de bezenen olası mücadelelere hazır olmayı öğrenmeliyiz.

Bu noktada geri bir ülkede burjuva devletinin alabileceği en demokrat görünümün ne olabileceği üzerine derin derin düşünmekte yarar vardır ve tabii ki bir dizi farklılıklar olduğu da bir gerçektir. Örneğin Cumhuriyet Halk Fırkası ile Demokrat Parti devrini karşılaştırdığımızda CHP'sinin zoraki bir asimilasyon ve hatta jenosid politikası izlemesine karşı DP'nin 'bütünleşmeyi' çok daha iyi becerdiği ortaya çıkar. Tarımda kapitalistleşmenin hızlanması ile Kürt toprak ağaları Türk egemen sınıfları ile bütünleştiler. 1950 öncesi ya da özel olarak İkinci Dünya Savaşı öncesinde Kürt egemen sınıfları iktidarla ihtilaflı idiler ve hoşnutsuzluklarını daha çok muhalif hareketlere akıtıyorlardı. Böylece Kürdistan üzerinde pazar bütünleşmesini sağlayarak iktisadî denetim kuran DP zamanında ideolojik düzeyde de bütünleşme dinsel olarak yeniden birliğin sağlanması yönelimi ile ortaya çıktı. Saidi Nursi ve DP ilişkileri hem bu bütünleşmenin hem de «parlamenter» sistemin gereği idi. Aşiretleri birbirine kırdırmanın devri çoktan geçmişti ve denetimin böylesi truva atları ile sağlanması her zaman için daha süreklidir. Kürt egemenleri içinde kesin bir etkinlik sağlayarak kürtlerin ulusal özlemlerinin sınıfsal bir boyut kazanmasını engelleyecek en sağlam yol artık budur.

İngiltere kendi adına çok daha elverişli bir ortamda bunu becermiştir. Hatta bağımlı bir İrlanda burjuvazisi sayesinde bunu becermiştir. Hemen burda Kasrı Şirin anlaşmasından dolayı çok farklı sosyo-ekonomik (!) for-

masyonlara sahip olduğu için Kürdistan'ın parçalanmışlığını mazur göstermeye çalışanların cevaplandırması gereken soruyu koyabiliriz: Aynı yöntemle İrlanda'nın parçalanmışlığı ve Ulster durumu ile ilgili olarak ne gibi bir tutum alınabilir? Yoksa orda parçalanmışlık bir nimet de burda bir felaket midir?

İRLANDA'NIN İSTİSNAİ OLMASI NEREDEN?

Ulusal sorun tartışmasında İrlanda'nın istisnaî konumu sanki bir şantaj aracı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle Sömürgenin sömürgesi olup olmaması tartışmasının yanısıra İrlanda'nın İngiltere emperyalizminin sömürgesi olması sorununun ezilen ulusların konumunda istisnai olarak görülmesi anlamsız... Oysa burada istisnai olan İngiltere'nin İrlanda'yı işgali değil İngiltere'de kapitalizmin gelişmesidir. Yoksa İrlanda'nın İngilizlerce ele geçirilmesi tarihsel olarak «Klan sistemine karşı İngiliz feodal düzeni»ne karşılık düşer (1169-1690), Bu da göstermektedir ki İngiltere İrlanda'yı değil emperyalist hatta kapitalist olmadan önce işgal etmiştir. Sömürge teorisyenleri bu durumda pazar yaklaşımı ile bu ilişkiyi nasıl açıklayacaktır?

Türklerin Anadoluya girişi de hemen hemen İngilizlerin İrlanda'ya girişiyle eş zamandadır. Hatta Kasrı Şirin anlaşmasıyla Kürdistan'ın paylaşımı da İngiliz egemenliğinin İrlanda'da tamamlanmasıyla eş zamandadır. İngiltere'nin İrlanda'da egemenliği sağlamasında İrlanda'da klan şeflerinin İngiliz kralının vasalleri olmayı kabul etmeleriyle Osmanlının Kürdistan'da egemenliği sağlamasında benzer bir ilişki bulmak mümkündür. Burada ayırd edici öğe Anadolu'ya işgalci olarak giren Fatih Türklerin İngilizlerden farklı bir sosyal kuruluşa sahip olmalarıdır.

Ne ki emperyalist çağda tüm bu farklılıklar dünya ekonomisinin bir bütün arzetmesiyle önemini kaybetmiştir. Ve birinci emperyalist paylaşım savaşının hemen hemen esas alanı olan Osmanlı İmparatorluğu ekseni üzerindeki Orta-Doğu'da, yeni düzenleme sonrasında Kürdistan Orta-Doğu'nun ve İngiltere'nin bir sömürgesi olmuştur. Bu noktadan itibaren siyasal bağımlılık ile bölgede egemen olan emperyalist mihraka göre konumu değişmiştir Kürdistan'ın.

Kürdistan'ın bir İrlanda, Bask, Katalonya gibi çok açık bir görünümde olmamasının sebeplerinden biri de bu noktada toplanmaktadır. Orta-Doğu Sovyetler Birliği'nin etkime alanı içinde olduğundan genel revizyonist yaklaşımların üzerinde bir ihanet çemberi sözkonusudur. Diplomatlık çok yalın çizgilerle sosyalizm kisvesi altında yürütülmektedir.

ASİMİLASYONUN ÜRÜNLERİ

Kapitalizmin doğal bir asimilasyona yolaçtığı gerçeğini fazlaca abartarak sorunun çözümünü neredeyse kapitalizmin gelişimine bağlamak, ulusal sorunun tarihsel anlamını hiçe saymak, sınıf mücadelesini yalnızca ekonomik süreçlerin gelgitine bağlamak, marksizmin kendisine atfedilemeyecek kadar uzak bir yaklaşımdır. (1) Üstelik asimilasyon özellikle Kürt egemenlerinde ilkin etkisini gösterir. Çünkü kapitalistleşme kültürel ve ideolojik düzeyde egemenleri kıskacına almıştır. Kürt entelicensiyasının oluşumu için aradan neredeyse bir kuşağın geçmesi gerekecektir ve metropollerde eğitilen yeni kuşak en azından ulusal varlığını reddetmemeyi öğrenerek sosyalizmle bezenmiş bir tartışma ortamında UKKTH sorununa ciddi bir biçimde eğilmek durumunda kalmışlardır.

Ama asimilasyona karşı direnen dinamikler sadece böylesine dolaylı yollardan gelişmemiştir. Kürdistan'da bazı yörelerin politik bakımdan gelişkinliğinin sebeplerini daha tarihsel oluşumlarla açıklamak mümkündür. Örneğin, eski isyan yörelerinde ulusal bilinç kulaktan kulağa aktarılan destanlar, hikayeler ve türkülerle, ninnilerle ayaktadır ve oldukça aktif bir oluşumu geliştirmektedir. Bunun yanısıra, Irak Kürdistan'ına sınır komşusu olan siyasal ayrımlara rağmen coğrafi, toplumsal, iktisadî hatta ayrımdan fazla birlik gösteren yerlerde o hareketle fiili bağlantı-

---

1. «Proletarya... zorla özümleme ya da ayrıcalıklara dayanan özümleme dışında, ulusların özümlemesini olumlu karşılar.» *Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı* s. 34.

lardan ötürü ulusal bilinç toplumsal azgelişmişliğin en gerisinde bulunan yörede paradoksal bir biçimde çok gelişkindir ve karizmatik yan oldukça ağır basmaktadır. Diyarbakır, Antep, Urfa gibi kapitalizmin geliştiği yöreler ise Kürt marksistlerinin temel dayanakları olmaktadırlar. (2)

ULUSAL BİLİNCİN GELİŞMESİ

Dikkatle üzerinde durulması gereken hususlardan biri de Kürt ulusal bilincinin billurlaşması sürecindeki etmenlerdir. XIX. yy.'ın sonlarında belirtileri görülen bu süreçte dinsel örtü geleneksel olarak ağırlığını sürdüregelmiştir. Ancak bu Osmanlı-İran paylaşımındaki konumdan da kaynaklanarak Şii-Şafi ayrılığı XX. yy.'da Kürtleri birbirine kırdırmaya kadar gitmiştir. Oysa Osmanlı sarayında net ve kesin bir mezhepçiliğin olduğu söylenemez. Böylece Osmanlı, dinsel bağnazlığı Kürdistan'da Türk kesiminden çok daha fazla yoğunlaştırmıştır, körüklemiştir, (İran'da da Ariyenliğin oynadığı rol, Osmanlı'da dini enternasyonalizm kisvesi altında ümmetçilik).

Bugün dahi bunun izleri eski yerleşim alanlarında alevi-sünni ayrılığı, mahallelere göre görülebilmektedir ve bu, ulusun kaynaşmasını, sınıfın bağımsızlaşmasını kösteklemekte, sanki düşman mevzileri gibi kesin hatlarla birbirinden ayrılmaktadır. Her iki kesimin ortak yaşadığı yerlerde çatışmanın çok daha zor olduğu kesindir. Egemen mezhebin saldırganlığı diğerinde daha barışçıl bir içerikle tepkiye yol açmaktadır, (Bu ayrım hatta her alevinin solcu, şafinin sağcı olduğu sanısının 70 öncelerinde abartarak yaygınlaştırılmasına yol açmıştır).

Kürt ulusal bilincinin gelişme süreci bu tür dinsel örtülerin arınmasına da yol açmaktadır. Kürt ulusu arasındaki bu tür mezhep çatışmaları ancak statükoyu savunanların yararınadır. İdeolojik bölünmenin giderilmesi süreci tüm toplumun çıkarlarını savunabilecek, ulusu yeniden inşa edecek bir yaklaşımla mümkünün alanına girecektir.

Ulusal ya da dinsel grupların baskı altında tutulması için bu parçalanmışlık hatta kimi zaman devlet düzeyinde de sürdürülür. Özellikle İngiliz emperyalizminin uyguladığı bu siyasetin örneklerini, İrlanda'dan Kıbrıs'a, İsrail'e kadar izlemek mümkündür. Ama Kürdistan'ın konumunun bu açıdan dahi sürekli bir çıbanbaşı olarak süregitmesi, parçalanma sürecinde uygun görülmüştür. (1)

----

2. Kürt entelicensiyası özellikle öğrenci kesimi büyük miktarda, motif halinde bile olsa, sosyalist olduğu halde, hareketin sosyal tabanında proletaryanın belli yöreler dışında oransızlığı ve hatta kimi yerlerde yokluğundan ötürü, mülk sahibi sınıfların çeşitli kesimlerinin seslenebildiği alanlarda çalışma zorunluluğu ile ikili bir durumla karşı karşıya kalmaktadır. Bir yanda sosyalist aydınlar ve kırsal alanlarda etkin olan geleneksel unsurlar; öte yanda kırsal alışkanlıklar ve kentsel kültürün özümlenmesinin yarattığı güçlükler.

Sorun marksist öncünün geleneksel unsurları ilk plânda taktik bir geçişle, kırsal alandaki yığınlarla kaynaşıp etkileşimde bulunmalarıdır. Ulusal mücadeleyi şu ya da bu biçimde bugüne dek sürdüren bu geleneksel unsurların yoksayılması ya da ilk anda bunlara cephe alınması gereksiz zorlamalara sebep olabilir ve sonuçta milliyetçi liderliğin emekçi yığınlar üzerinde etkinliğinin sürmesine katkıda bulunulabilir.

----

1. Kürdistan'ın eşine ender rastlanan, sınırlarının parçalanmışlığı dil ve kültür açısından ezen ulusların vahşi bir yozlaştırılmasına da şahit olmaktadır. Kiril alfabesinden, Latin ve Arap alfabesine kadar uzanan belki de tek yazılı dil olma karatalihine uğramıştır. Bunum yanısıra Kürt kültürünün ürünlerinin ezen uluslar dilinde dile getirilmesi sonucu tam bir yağma sözkonusudur. Kürt hikaye, destan vb. ögelerin arındırılması gittikçe güç bir çabayı gerektirmektedir. Bu açıdan da Kürt ulusunun varlığını koruması benzersiz bir durum arzetmektedir.

DEMOKRASİ VE UKKTH

«Ulusal kendi kaderini tayin etme bir ulusal kurtuluş için, tam bağımsızlık için, ilhaka karşı mücadele ile aynıdır ve sosyalistler-sosyalist olmaktan vazgeçmeden-böyle bir mücadeleyi ayaklanma ya da savaşa kadar, her ne biçimde olursa olsun reddetmezler» (1) «Ulusal kendi kaderini tayin etme demokratik taleplerden biridir ve ilke olarak, diğer demokratik taleplerden farklı değildir.» (2)

Marksizmde demokrasinin içeriği ve anlamı neredeyse işin elifbası olarak Marx'ın ilk siyasal yazılarıyla birlikte tartışmaya koyulmuştur ve tam da Alman ulusunun bütünleşmesi anlamına da gelecek Almanya'daki devrim üzerine. Komünist Birliği Merkez Komitesinin 1850 Mart hitabında Marx Alman devriminin seyrini belirtirken küçük burjuvalar tarafından talep edilen demokrasi ile devrimcilik arasındaki ilişkiyi bir süreklilik halinde koymakta ve «işçiler... 2) Hiçbir biçimde devrimci değil ama reformcu bir tavırla hareket eden demokratların önerilerini, en uca yöneltebilir ve bunları özel mülkiyete karşı doğrudan saldırılara dönüştürülebilir.» (3) derken demokrasiyi bir durak olarak bile görmediğini kısa bir zamanda hegemonyayı sağlayacak sınıfın bu demokrasiye kendi içeriğini vereceğini belirtiyordu. Bu bakımdan demokrasi adına kazanılmış mevziler gerçek birer haktır. Proletaryanın burjuva düzeni içinde kendi adına kazandığı mevzilerdir; yoksa birçok azgelişmiş ülkelerde gözüktüğü gibi uluslarası ve / veya hakim sınıfların kendi içsel çatışmalarının yan ürünü olarak ortaya çıkan demokrasinin nerelere kadar geri çekilebileceği henüz hafızalardan silinmeyecek kadar yakın bir zamanda gözükmüştür.

Devrimci marksistler demokrasi uğruna mücadeleyi reddetmezler ama bunu geçici ya da süreli bir dönem olarak görürler, çünkü demokrasi devrimci mücadelenin geçici bir ürünüdür; erişildikten sonra devrim, karşı devrim süreci açığa çıkar, tüm bu demokratik örtülerden arınır. Demokrasiyi devrim süreci dışında, bir başına hedef olarak düşünenler, şu «eski bolşevik formülasyon»dan kaynaklandıklarını iddia etmektedirler. Ne var ki bu formülasyon da bir devrimin ürünü olacaktı, yoksa burjuvazinin şu ya da bu kliği ile ittifakla, burjuva devletinin sürekliliğinin sağlanması yolunda çabalarla değil.

Demokrasi anlayışı (devrim anlayışına bağımlı olarak) böylesine devrimci bir mücadele ile atbaşı gideceğine burjuva toplumunun statikliği içinde elde edilebilir bir umut olarak ele alınırsa ittifaklar politikası da buna göre düzenlenir. Ve sınıf dinamiğinden ziyade devletle ilişkiler ön plâna çıkar. Böylece kamuoyu gereğinden fazla değer kazanır ve artık tüm çabalar bu kamuoyu denen aslında kaygan nesneye şirin gözükmek için kendilerinden çok farklı olunulmadığı hissi uyandırılmaya yönelinir. Kral'dan fazla kralcı olmakla demokrasi savaşımında ya da üçüncü dünya halkları arasında önemli birleşme aşamaları katedildiği sanısına varılır; ta ki 'mazur' gösterilen devlet terörü kapıyı çalsın.

Somutlarsak geçtiğimiz dönemde 20 Eylül, 1 Mayıs'lar ve MESS direnişi gibi esas olarak DİSK bürokrasisince yürütülen büyük işçi olaylarında proleter enternasyonalizminin bürokratik önderlik tarafından yozlaştırılarak ne hale getirildiğini gördük. «Diğer demokratik taleplerden farklı değildir» denilen UKKTH'daki sloganlar «kürsü» tarafından bastırılmaya çalışılmış ve hiçbir eylemde ve hiçbir gösteride bu talebin işçi sınıfının ana sloganlarından biri haline gelmesi yolunda adım atmak bir yana tersine 'ileri demokratik düzen' isterisinin gerçekleşmesinde bozguncuların koyduğu bir engel olarak sunulmuştur. Onlar proleter enternasyonalizminden ulusların eşitliğini değil SSCB'nin fahri misyonerliğini anlamaktadırlar. Oysa örneğin Diyarbakır'da Türkeş konuşamamış, şehre bile girememiş büyük çatışmalar olmuştu. Hareket hakkında net bir bilgi yok ama yine de katılanların ortak yanı şoven ırkçılığa karşı oldukları için böylesine anti faşist bir eyleme katılmış olmalarıydı. Asgariden bu dahi işle-

---

1. *Marxizmin Bir Karikatürü* s. 16 H. Yolu Yayınları.
2. Age. s. 17.
3. *Savaş Sloganları Sürekli Devrim Olmalıdır*, s. 21-2, Kor Yayınları.

viyle devrimci demokrasiye daha yakındır. Sınıf karakteri ve içeriği daha geri olabilir, ama demokrasi bir etiket değil mücadelenin ürünüdür.

Bu demokrasi anlayışının farklılığı örgütlenme ve çalışma tarzında, ittifaklar politikasında da kendini göstermektedir. CHP çizgisinin beş aşağı beş yukarı çevresinde dolaşan sol kamuoyunu gözönüne alarak yürüyen hareketler için sorun basittir. Aynı alanın sol kanadını oluşturmak.

Sorun hem cebirsel hem teorik olarak gülünçtür. Ama sakat bir demokrasi ve daha doğrusu devrim anlayışı «akıllı» Marksistleri, üç beş saygın kalemşoru ve memurini yitirmemek için, bir ulusun (milyonlarca) kendi kaderini tayin etme hakkını görmezlikten gelmenin ötesinde reddetmeye yöneltmektedir.

Faşizme karşı demokrasi için, burjuva sistemine karşı sosyalizm için mücadelede küskün küçük burjuva aydın ve memurların ittifakı mı yoksa bir ulusun tarihsel ayakbağlarından kurtulup proleter devriminin alanına girebilmesi yolunda ittifak mı? İspanya'da aynı yönelişlerle liberallerle, demokratlarla (!) ezilen ulusların özlemlerini hiçe sayan hükümet hesapları devrimin yitirilme nedenlerinden biri oldu. Düşman bunun bir devrim ve karşı devrim meselesi olduğunu Komünist Partisinden daha iyi anlamıştı.

AYRI ÖRGÜTLENME Mİ? AYRILMA HAKKINI TANIYAN ORTAK ÖRGÜTLENME Mİ?

Türk ve Kürt kesiminde önderliklerin nevi ve ne tür bir gelişim içinde oldukları örgütsel perspektifi de tayin edecektir. Burada hemen şunu belirtelim, şu sıra ikameci görüşler bir yana kimse ne işçi sınıfını, ne halkı ne de ezilen ulusu temsil etmektedir. Bu yolda farklı farklı güçlerin, farklı kesim ve yörelerde belli etkinliklerini reddetmek için bunu söylemiyoruz. Ama bugüne kadar alışılagelen neredeyse masa başında sınıfı birleştirme ya da ezilen ulusun mücadelesini ezen ulus proletaryasının mücadelesiyle koordine bir ilişkiye sokmak eğilimlerinin geçersizliğini belirtiyoruz. Kimse gerçekten ayaklanma anında ancak elde edilebilecek bir temsil gücüne sahip değildir. (Sözkonusu olan fiili temsildir, yoksa tarihsel olarak herkes kendini dünya işçi sınıfı ya da halklarının yerine koyma özgürlüğüne sahiptir. Ne ki teorik olarak bir anlamı olan bu yaklaşımın pratik olarak, ki örgüt de oldukça pratiğe değgindir, pek fazla anlamı yoktur.) Bu takdirde ültümatomculuğu bir yana bırakıp neden, nasıl ittifak ya da birlik sorununu politik olarak ortaya koymak gerekir önce.

Sorunun örgütsel yönünün tartışılabilmesi için en azından bir program sorununun halledilmesi gerek. Eğer programatik birlik sözkonusu değilse, yani politik sorunlarda ortak bir anlayış yoksa, nasıl olur da ortak bir örgütte bulunulabilir; ama eğer ortada bir program yoksa kimi neye çağırıyorsunuz?

Eğer bir mevlana tekkesi kurulmuyor da bir mücadele örgütü kuruluyorsa neye karşı, hangi araçlarla, ne için, nasıl bir strateji ile vb. mücadele edilecektir? Ama eğer «çeşitli gruplar» Türk kesiminin ayrıcalıklı bir hakkı değil de siyasal anlayış farklılığına dayanıyorsa, o takdirde değerlendirilmesi gereken en önemli husus, Kürt kesiminde Türk kesiminde varolan bir gruba karşılık düşen bir grup olup olmadığıdır. Tabii bunun da o grup üyeleri tarafından kabul edilmesi gerek. Yoksa, onlar bir bütündür zira bize karşıdır, mantığı herkes tarafından bir diğerine karşı kullanılabilir.

Bugünkü somut durumda bir parçalanmışlıktan değil bir bütünlükten sözedilebilir. Yani aynı program ve mücadele anlayışına sahip hem Türk hem de Kürt kesiminde ayrı ayrı iki örgüt yoktur. O takdirde birlik çağrıları bugünkü durumda Kürt kesimindeki grupların kendi siyasal anlayışlarından feragat edip (imana gelip) çağrıyı yapan grubunkine katılmaları anlamına gelmektedir ki ötekiler de bunlara aynı yönde çağrıda bulunabilirler ve bu kördöğüşü böylece devam edip gidebilir.

Ama zor olan ve aslında yukarıdaki hali ile Buharinci formülasyona tam ters olan Leninist yaklaşım «bizden» olmayan ezilen ulus hareketlerine (proleter, küçük burjuva demokrat, milliyetçi, burjuva-aşiret) karşı ne gibi bir pozisyonda olduğumuzu açıklamaktır. Ve ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı da

kısaca budur. Yani ezen ulusun devrimcileri olarak ezilen ulusun programatik birlik içinde bulunduğumuz devrimcileri karşısında tutumumuz enternasyonalizmimizin kanıtı olamaz (çünkü bu iki kesim ayrı ayrı değildir); belirleyici olan sınıf karakteri, ya da siyasal yönelişi farklı olan hareketler karşısındaki tutumumuzdur, Bizi şoven ya da enternasyonalist devrimci yapacak olan budur. Küçük burjuvazinin ya da aşiret reislerinin ezilen ulus hareketindeki öncülük rolü bizi irkiltebilir. Bunlarla devrimci Marksist hareket arasında sınır çizgisi çok kesin koyulmalı, ideolojik tahribata asla yer verilmemelidir. (1)

Ayrılma hakkını sonuna kadar savunuruz ama birlikten yana olduğumuzu, birliğin nesnel şartlarını (yoksa kitabi olduğu için değil, gerçekten birliğin gerekliliği zorunlu ise) çok açık ve ikna edici bir biçimde ortaya koyabilmeliyiz. Eğer birliğin koşullarını, gerek şartlarını koyamıyorsak adımız ne olursa olsun birlik çağrımız ezen ulus burjuvazisinkinden pek farklı olmayacaktır.

Devrimci Marksist hareket sorunu her özgül durumda ayrı ayrı irdeleyip ezilen ulusun kurtuluşu ve kendi kaderini tayin hakkını kullanmasını, dünya devrimi genel perspektifi içinde ele alırken duyarlılıkla karşı çıkacağı hususlardan biri de, ezen ulusun devrimcilerinin milliyetçiliğinden tepki duyan Kürt marksistlerinin **devrimcilerin birliğini** potansiyel olarak dahi zedeleyecek ayrılma yönündeki yoğun propagandif gerekçeler ileri sürmeleridir. Unutmamak gerekir ki eğer Marksizm adına yola çıkılıyorsa enternasyonalizm yalnızca Türk marksistlerine değil Kürt marksistlerine de ve tüm ulusların marksistlerine düşen bir görevdir. Ulusun ayrı örgütlenme hakkını savunmak ile devrimcilerin ayrı örgütlenme hakkını savunmak birbirinden çok farklıdır. Eğer ezilen ulusun marksistleri de ayrılma gerekçesinin nesnel koşullarını çok açık ve seçik bir şekilde koyamıyorlarsa, küçük burjuva milliyetçiliğine gösterdikleri hoşgörü, sonunda onların da birer küçük burjuva pozisyonu almalarına kadar onları etkilemiş olur.

Yani **ayrılma** hakkı (ayrı örgütlenme ve ayrı devlet kurma hakkı) yalnızca ezen ulus marksistlerinin milliyetçi tutumları gerekçe gösterilerek ileri sürülemez. Hele hele Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkını ille de ayrılma hakkıyla özdeşleştirip, ayrılma hakkını tanıdığı halde birliği öngören ve bunu burjuvazinin silâhları ile değil de enternasyonalizm anlayışı ile ileri sürenlere şoven demek de, her kapının arkasında bir Kemalist olduğu sabit fikriyle açıklanabilir ancak.

Birlik, iki uluslu, çok uluslu federasyon, bağımsızlık, özerklik diye şıklamalar her somut durum için mutlaka ayrı ayrı irdelenmelidir. Birliği papağan gibi tekrarlayan Stalinistler ne kadar sorunun çözümüne bile yanaşmaktan acizse, aksi tutum da (o kadar havada olmamak kaydıyla) tarihi kendi açısından üzengiye almak niyetindedir. Bir ulusal kurtuluş önderliğinin ayrılma talebinin anlaşılır ve kendince tarihsel olarak haklı, meşru ve ileri bir içeriği vardır ama Marksistler için de aynı konum geçerli olursa milliyetçilikle sosyalizm arasındaki uçurum bu kadar rahat bir kalem oynatmasıyla kapanacak kadar sığ mıdır?

Türk Marksistleri çok yakın zamana kadar, sahip oldukları tarih anlayışı-Stalinist ve kemalist-devrim anlayışı sonucu Kürt devrimcileri dayatana kadar (kürt devrimci kadrolar çekilip kendileri bağımsız harekete yönelince, dergilerin en ilgisizinde bile Kürt ulusunun hakları ve tarihi üzerine pazarlıklar başladı) soruna ilgisiz kaldılar. Bu da henüz Türk marksistlerinin ezilen ulusun proletaryasının güvenini kazanacak kadar kendi burjuvazisinden farklı gözükmediği gerçeğinin, varlığını sürdürdükçe birlik çağrısında bulunma hakkının doğmamış olduğunu gösterir. yani henüz ezen ulusun devrimcileri olarak enternasyonalist görevlerimizden bihabersek ya da yeterince yerine getirmemişsek bu, «yular»ın hâlâ Türk burjuvazisinin elinde olduğunu gösterir ki hiçbir ezilen ulus kesimi

---

1. «Proletarya, milliyetçiliği desteklerken aşırı davranışlara gidemez, çünkü daha ilerde, milliyetçiliği güçlendirmeyi hedef tutan burjuvazinin olumlu eylemi başlar.» *Marksizmin Bir Karikatürü* s. 33.

böyle bir harekete güven duyup değil birleşmek, ittifak bile kurmaz, kuramaz. (2)

Kürt devrimcileri, marksistleri zaferin ancak ve ancak Türk ve Kürt devrimcilerinin (ortak, birleşik, koordine, ittifak vb.) mücadelesi sonucu kazanılabileceği gerçeğini bir an bile gözardı etmeden Kürt emekçi yığınlarının önünde her türlü şovenliği haklı olarak suçlarken potansiyel enternasyonalist oluşumlara karşı emekçilerin —her ulustan emekçilerin— birliğini savunmak zorundadır. Aksi takdirde birer küçük burjuva milliyetçi demokrat olarak kalırlar ve Marksizm adına konuşma ve akıl yürütme sevdasından vazgeçmeleri gerekir. Hemen belirtmek gerekir ki her iki kesimde altı çizilen tehlikelerin ağırlıklı yanı, daha doğrusu yaşanan gerçeğin içinde belirleyici yan, ezen ulus devrimcileri arasındaki şovenliktir. Tarihsel olarak affedilmez bir tutum olan ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını red, ezen ulus şovenliğine karşı direnmeme karşısında ezilen ulusun milliyetçiliğini (ilerici ve demokrat bir milliyetçiliktir bu) körükleme tehlikesi, özellikle yine Türk marksistlerinin aldıkları pozisyona göre Kürt devrimcilerinin tepkileriyle yoğunlaşmaktadır ve bu henüz kemikleşmiş bir eğilim olarak da görülemez.

ULUSLARIN KENDİ KADERLERİNİ TAYİN HAKKI EKONOMİK DEĞİL SİYASAL BİR HAKTIR

> «Biz kendi kaderini tayin etmenin sadece siyaseti ilgilendirdiğini ve bu yüzden bunun ekonomik olarak elde edilmezliği meselesini ortaya atmanın bile yanlış olacağını belirttik.» (1)

Sınıf mücadelesinin sorunlarının çözümlendiği siyasal düzeyde farklı farklı tutumlara yol açmadığı takdirde diğer düzeylerdeki tartışmaların, siyasal görevlerde bir birlik olmasından ötürü, çok derin hele hele belirleyici olmaması gerekir. Hal böyle iken ve özellikle Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı'nın siyasal baskı ile ilgili olmasına rağmen Kürdistan'ın Dünya Ekonomisi içindeki statüsü Türkiye'deki tartışmalarda neredeyse belirleyici bir ağırlığa sahip olmaktadır.

Biz Devrimci Marksistler için ise sorun açıkça siyasaldır. Bu İrlanda'da böyledir, Euzkadi'de böyledir ve Kürdistan'da da böyledir. Buralardaki yapısal tartışmalar, sınıfların mevzilenmesi, örgütlerin pozisyonları devrimin alacağı karakter açısından önemlidir ve bunu herbiri için ayrı ayrı araştırmakta yarar vardır. Ama araştırmaya, kaçamağa tahammülü olmayan bir durum var, o da ezilen ulusun ekonomik yapısı, uluslararasındaki konumu vb. gibi pazarlığa sokulamayacak olan ULUSLARIN KENDİ KADERLERİNİ TAYİN HAKKI'dır. Yani ezilen ulusun ayrılma hakkıdır. Yani kimsenin kimseye bahşedemeyeceği, tarihsel olarak kaçınılmaz ileri meşru ve haklı bir talep.

Yapısal tartışmalar ezen ulus devrimcilerini enternasyonalist görevlerini yerine getirmekten alıkoyuyorsa, bu tür tartışmaların siyasal olarak niteliği açıktır; sonuçta devrimciler ezen ulus burjuvazisinden daha henüz kendini ayıramamıştır ve devrimci ba-

---

2. Üzerinde hassasiyetle düşünülmesi gereken bir husus da Türk ve Kürt işçiler arasında bir ayrımın olup olmadığıdır. Açıkçası işçi sınıfı içinde şovenist eğilimleri körükleyecek belli bir tabakanının oluşmasında gerekli ögeler var mıdır, yok mudur? Kürt işçilerinin sanayinin daha geri sektörlerinde, hizmet sektöründe alt işlerde kullanılan bir nevi «yedinci adam» işlevi yükümlendiğini bilmek için sosyolog olmaya mı gerek var! Bu ve benzeri durumların belli bir ayrıcalığı belirttiğini söylemenin Türk ve Kürt işçiler arasına nifak tohumu ekmek anlamına geleceği iddia edilebilir. Biz de asıl bunları görmezlikten gelip, bunlara karşı mücadele etmemenin, vaki olanı reddederek ulusların kardeşliği uğruna mücadele etmeden tam bir ezen ulus üyesi olmanın kaymağı ile zoraki birlikler çağrısı yapmanın devrimcilikle hiçbir ilişkisi olmadığını belirtiyoruz. Birlik tarihin bir lütfu değil yorucu bir çabanın ürünü olabilir ancak. Ve bunun yolları üzerine de önceden ambargo koyma yerine mücadelenin kendisine de pay ayırmak gerek.

1. Lenin: *Marksizmin Bir Karikatürü* s. 35.

ğımsızlığını da dolayısı ile elde edememiştir. Sosyalizm adına çağrılarının sınıf karakteri henüz burjuvadır. Bu durumda da ezilen ulus devrimcilerinin küçükburjuva olarak nitelenmesi ne kadar inandırıcı olur bilinmez.

Kürdistanın sömürge olup olmaması Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını ne oranda güçlendirir, ya da etkiler? Yani Kürt ulusu bağımlı bir ulus, ya da Kürdistan'ın bir sömürge olması halinde tarihsel hakları kısıtlanacak mı pekiştirilecek mi? Siyasal olarak bunun anlamı nedir? Sömürge olunca Kürt marksistleri, programatik birlik içinde olsalar dahi ezen ulus marksistlerinden ayrı örgütlenme hakkı mı elde edecekler? Yani Kürdistan sömürge olunca Leninist örgüt anlayışı da mı değişecek?

Kürdistan'ın sömürge olup olmaması gerçekten çok önemli bir tartışmadır ama ister sömürge olsun ister olmasın ayrı örgütlenme hakkı diye proleter devrimci bir hak, kelime olarak bile anlamsızdır. Herşeyden önce örgüt politik kararların merkezileşmesini ifade eder. Eğer bu politik kararlarda ortaklık sözkonusu ise örgüt artık teknik bir unsurdur ve meseleye bu açıdan yaklaşmak gerekir. Yani ortak hedefe en güçlü olarak darbenin indirilmesi için ayrı ya da birlikte örgütlenme bir hak değil somut durumların getirdiği bir gerekliliktir. (Politik kararların merkezileşmesi aynı zamanda politikaların iletişimi sorununu da getirir; örneğin böylesine bir konudaki güçlükten dolayı örgütlenme ayrı ayrı yürüyebilir.)

* * *

IRAK'DA KÜRTLERİN ÖLÜM CEZASINA ÇARPTIRILMASINI PROTESTO EDEN KÜRTLER İSVEÇ'TE AÇLIK GREVİNE GİTTİLER

Intercontinental - Inprecor
3 Temmuz 1978

Irak'da ölüm cezasına çarptırılan 165 Kürt milliyetçisinin hayatlarını kurtarma amacıyla bir grup Kürt Stockhlom'un merkezinde, Sergelstorg meydanında açlık grevini sürdürüyorlar.

Stockholm'de çıkan *Dagens Nyheter* gazetesindeki habere göre :

«Şu an Irak'daki çeşitli hapishanelerde en az 2000 siyasî tutuklu bulunmaktadır. Birçok rapora göre bu siyasî tutuklulara en barbar biçimlerde işkence yapılmaktadır. Geçtiğimiz güz 1500 partizan ailesi —kadınlar, çocuklar ve yaşlı insanlar— yakalandı ve Güney Irak'daki hapishanelere gönderildiler.

Ölüm cezalarının kaldırılmasının yanısıra, açlık grevindeki Kürtler, Irak rejiminin kürt halkına karşı sürdürdüğü vahşi savaşa bir son vermesini; Kürt siyasî tutuklularının serbest bırakılmasını ve Kürtlere uygulanan işlemleri araştırmak için bir uluslararası tetkik komisyonunun kurulmasını talep ediyorlar.»

DEVRİMCİLER KÜRTLERİN KENDİ KADERLERİNİ TAYİNİNİ NEDEN DESTEKLERLER...

Bu makale Lübnan'da yayınlanan El Munadıl'ın Mart-Nisan 1974 sayısında çıkmıştır.

Kuzey Irak (burası İngiliz sömürgeciliğinin Irak sınırları içine kattığı Kürdistan'ın bir bölümüdür) yeniden KDP (Kürdistan Demokrat Partisi)'ne bağlı askeri güçler olan Peşmerge kuvvetleri ile Bağdat hükümetinin karşı karşıya geldikleri bir saha oldu. Bugünkü çatışmaya neden olan şartların değerlendirmesini yapar ve Irak Kürdistan'ındaki Kürtlerin kaderlerinin tehlikede olduğunu saptarsak, Arif (1963-68) ve Kasım (1958-63) döneminin sonlarında da şahit olunduğu gibi, bizlerin geniş çapta bir savaşın eşiğinde bulunduğumuz söylenebilir.

Ama aslında 20. yüzyılın ikinci yarısından bu yana (yani yarım yüzyıldan fazla) Kürt halkı ile onun Arap, İran, İngiliz ve diğer ezenleri arasında bir savaş vardır ve bu savaş aradabir hep geçici ateşkes dönemleriyle kesilmiştir. Bu sürekli savaşın nedeni hiç kimse için sır değildir. Kürt ulusu çağımızın en çok ezilen uluslarından biridir. O, Arap ulusu gibi yalnızca bölünmüşlükten ve ayrılıktan değil aynı zamanda hiçbir parçasının bir devlet oluşturmamasından da acı çekmektedir.

Sömürgecilik, Kürdistan'ın (baskı altındaki azınlıklar halinde Türkiye, İran, Irak, Suriye ve hatta S.S.C.B. gibi) daha büyük devletlerin içine katılmasına nezaret etmiştir. Bu nedenle Kürt ulusu, parçalanmış olmak ve her parçasında ayrı ayrı olmak üzere iki düzeyde ezilmektedir. Bu baskı yalnız politik olmamakla beraber en üst düzeyde karşılaşılan budur. Meselenin çok önemli bir kültürel yönü vardır; çünkü Kürdistan'ın bölünmüş olduğu çeşitli devletler, Kürt halkının kültürel değerlerini değişik ölçülerde boğmaya çalışmaktadırlar (en çok Türkiye'de, görece daha az S.S.C.B.'de).

Kürt devriminin neden sadece Irak bölümünde yol aldığı şeklinde bir soru sorulabilir. Bu gerçek ne Kuzey Irak'taki Kürtlerin bilinç seviyelerinin daha yüksek oluşu ne de diğer öznel faktörlerle açıklanabilir; bunun cevabı esas olarak güçler ilişkisinin devletten devlete değişmesinde aranmalıdır.

Irak'da, Kürt halkı en azından ülke nüfusunun dörtte birini oluşturmaktadır. Diğer ülkelerde sayıları bu orana dahi yaklaşamamaktadır. Dahası, oturdukları yerler Irak'ın yüzölçümünün büyük bir bölümünü meydana getirir. Bu nedenledir ki Kürt ulusal kurtuluş hareketi Irak'ta gelişebilmiş ve silâhlı güçleriyle arka arkaya gelen Bağdat hükümetlerine kendini kabul ettirmişlerdir.

Kürt Hareketi ve Şimdiki Irak Hükümeti :

Baas grubu 1968 Haziranında; her zamanki darbeci yöntemleriyle iktidara geldiğinde ilk işi Irak'ta ve diğer Arap ülkelerinde 1967'den bu yana süregelen devrimci kabarışı tasfiye etmek olmuştur.

Bu dönemde, bu devrimci kabarışın başlıca göstergesi belki de Halit Ahmet Zeki'nin başlattığı Güney Irak'taki silâhlı mücadele idi. Halit'in girişimi —bazı fokocu özlemlerle— ikili bir oyuna dayanmaktaydı. Bir taraftan kendisinin ve yoldaşlarının silâhlı mücadelesi ile Irak KP'si —«Merkezi Liderliğin» oluşması sırasında bir bölünme söz konusu olmuştu— içindeki radikal eğilimler arasındaki bağa güveniyordu. Diğer taraftan da kendi mücadelesi ile Kürt devriminin güçleri arasındaki birleşmeye oynuyordu.

Irak burjuvazisi durumun ciddiyetini ve bu üç parçalı birleşmenin gerçekleşmesi halinde ortaya çıkacak devrimci olasılıkları farketti. Bu, Baas darbesini hızlandırmada belirleyici öneme sahiptir. Darbeciler Halit'in devrimci girişimini bozmak için harekete geçtiler.

Darbeciler giderek «Merkezi Liderlik»i ezmek için, tasfiye hareketine giriştiler. Bunu Merkez Komitenin klasik Stalinist kliğinin aktif güçlerinin —hatta Irak'taki örgütlü işçi hareketinin tüm unsurları— kırılması çabaları izleyecekti. Kürt hareketine gelince Baas rejimi bu gücü, komünist eğilimlerle hesaplaşıncaya kadar, etkisiz kılmayı tercih etti. Bu yaklaşım tamamen geçici idi; muhalefet güçlerini bölerek, onları tecrit etmeyi ve bastırmayı amaçlayan bir taktikti. Baas rejiminin Kürt hareke-

tini etkisiz kılma çabaları 11 Mart 1970'de imzalanan ünlü anlaşma ile yasallaştı.

Bu anlaşma Bağdat hükümeti ile KDP liderliği arasında, Baasçılar ve Kürt hareketinin askerî güçlerinin taktik hesaplarının ortak bir ürünü oldu. Varılan ateşkesin bedeli olarak anlaşmada, Baas rejiminin kabullendiği bazı tavizler içinde Irak'taki Kürt halkına 1974 Mart'ına kadar, yani dört yıl sonra özerklik verileceği sözü de vardı. Bu, Baasçıların, plânlarını uygulamak için yeterli gördüğü bir zaman süresi idi. Bu süre içinde güya Kürt hareketi ve Bağdat hükümeti özerklik formülünün maddelerini işleyip hazırlayacaklardı.

Bu, Baas rejiminin etkisizleştirme taktiğine ilk başvurması değildi. Daha Mart 1963'de iktidarı ellerine geçirdikten bir ay sonra, komünistleri ve işçi hareketini imha etme iğrenç kampanyalarına başlayan Baas darbecileri yine özerklik vaadeden bir dizi anlaşmayla Kürt hareketini satın alıp etkisizleştirdiler. Bu anlaşmalar kısa zamanda parçalandı ve kavga aynı yılın Haziranında tekrar başladı.

Irak Baaşçılarının en açık önlemlerini göklere çıkarma çabaları ve en kusursuz devrimci idealizmin ve en saf ilkelerin sonucu olarak dar çıkarlarının ince hesaplarına dayalı kararlar sunmaları, onlara demogojide zaten sağlam bir şöhret sağlamıştı. Demokrasinin zirvesi (eğer İngiltere «parlementer demokrasi»nin beşiği ise bugünkü Irak da herhalde her türlü demokrasinin mezarıdır) olarak betimlenen bir Baas diktatörlüğü için politik bir örtü olan «İlerici Yurtsever Cephe» komedisinden tutun, Baasçılara, partilerinin «enternasyonalizmlerinin» (aynen alıntılandı!) ispatı olarak betimlenen 11 Mart anlaşmalarına kadar —bu enternasyonalizm iddiasında şaşırmamıza neden yok; Baas rejimi çünkü, «sosyalizm»e ve de hatta onun «bilimsel türü»ne (!) bağlılığını iddia etmektedir— yani birinden ötekine, gizleyici propaganda ile mutlak olarak içi boş şamatanın birleştirilmesi yöntemini görürüz yine.

Benzer şekilde, Baas partisi tarafından bu yıl öne sürülen «özerklik» plânı incelendiğinde, bunun Kürt özerkliği değil, Kürt bölgesinde Baas partisi için özerklik olduğu görülür! Bu plân Kürt bölgesi için özel idarî aygıtlar öngörmekteydi (zaten aksi olamazdı!) fakat bunlar merkezi Bağdat hükümetinin dolaysız ve tam denetimi altında olacaklardı. Aynı zamanda plân merkezi hükümete Kürdistan'ın içişlerine müdahale edebilmek için geniş yetkiler veriyordu, bu da (eğer uygulansaydı) Peşmergelerin denetiminde halihazırda gerçek özerkliğin varolduğu bazı bölgelerde geriye atılmış bir adım olacaktı.

Bu nedenle KDP'nin İlerici Yurtsever cephe maskaralığına katılmayı reddetmiş olduğu gibi bu özerklik karikatürünü de reddedeceği beklenirdi. Bağdat hükümetine elleri ve ayaklarından bağlı olan —bunlardan biri karşı devrimci politikasını sürdürmek için kendisine Kürt Devrimci Partisi adını vermiştir; diğerleri Ürdün'ün Batı yakasındaki Jaabari hainlerinin Irak'taki temsilcileri olarak Baas partisinin hizmetindeki— hainler grubunun tersine KDP Kürt ulusal hareketinin gerçek liderliğidir.

Bizim, red kararı beklenirdi dememiz KDP liderliğinin devrimci faziletine inancımızdan değildir. Bu konuda en ufak bir hayale kapılmayız. Çünkü KDP ve onun öncülük ettiği hareket kendi egemenliğini «bir tabak yemek uğruna» satmaya ve de Baas partisinin önerdiği biçimde hayali bir özerklik plânına teslim olmaya zorlanmayacak kadar güçlüdür. Aynı şekilde gerçekte üyelerinin Baas rejimine teslim olması demek olan «cephe»ye katılmayı reddetmesine olanak veren şey, KDP'nin gücüydü.

KDP'nin aldığı tavrın İran ile ABD emperyalizmi tarafından teşvik edildiği şeklinde açıklayanlara —bu açıklama Bağdat hükümetini desteklemeyi haklı göstermeyi amaçlıyor— bazı sorularımız var: 1946'da Mehabat Kürt Cumhuriyeti İngiliz, İran ve Irak'lıların saldırısı ile karşı karşıya kaldığında, onun askerî lideri aynı Molla Mustafa Barzani, İran ve emperyalistler arasında ittifakın ajanı mıydı? Barzani Sovyetler Birliği'ne kaçıp orada 10 yıl yaşarken emperyalizmin teşvikinde miydi? 1958'de Kürt hareketi emperyalizmin bir ajanı olan Haşimi rejiminin devrilmesinde yer alırken gerici amaçlarla mı hareket ediyordu? Ve bu hareketin aynı zamanda (1961'de başlayarak) Kasım rejimine ve sonra koyu Baasçı düşmanlarına, ardından Arif rejimine karşı savaştığını nasıl açıklayabiliriz?.. Ulusal mücadeledeki bu kararlı tavrı dışsal bir mantıkla açıklayabilir miyiz? Böyle bir şey kategorik olarak mümkün değildir! KDP'nin mücadelesindeki gerçek temel itici güç onun milliyetçiliğidir (onun oportünizminin nedeni de budur).

KDP, bir yanıyla yarı-feodal unsurlardan, yoksul köylülere ve işçilere kadar, çeşitli toplumsal tabaka ve sınıfları kapsayan geniş bir ulusal cephedir. KDP'nin içinde ortak özellikleri milliyetçilik olan, dini gericilerden, sol-kanat küçük burjuva unsurlara kadar çeşitli politik akımlar biraradadır. Bar-

zani liderliği deyim yerindeyse, mücadelelerini milliyetçi bir bakış açısıyla yönlendirerek Kürt halkının sınıf ve toplumsal farklılaşmalarını örterek uzlaştırmaya çalışan Bonapartist bir liderliktir.

KDP'nin milliyetçiliği, onun acil ulusal mücadelesinin ihtiyaçlarını karşılaması halinde her türden ittifakı ve yardım kaynaklarını haklı göstermeye olanak vermektedir. Bu nedenle, KDP, Sovyetler Birliği ile de, ABD ile de, ya da başka bir emperyalist güçle işbirliği yapabilir, yeter ki bu, merkezi Bağdat hükümetine karşı olsun.

Bu nedenle KDP'nin tavrını belirleyen şey İran'ın verdiği destek değil, onun İran'la işbirliği yapma eğilimini açıklayan şey KDP'nin milliyetçiliğidir. Bu gerçeği vurgulamamızın nedeni, konunun, Kürt devriminde hangi tavrın alınmasıyla ilgili olmasındandır.

DEVRİMCİ KOMÜNİSTLER VE KÜRT SORUNU

Ulusal sorundaki Leninist tavır —ki bu, yalnızca Lenin'in yazılarında değil, aynı zamanda genç Sovyet Cumhuriyeti ve Komünist Enternasyonal'in Leninist liderliği tarafından da pratikte ortaya konmuştur— iki temel ilkeye dayanır: ezilen ulusların, onları ezen uluslara karşı kayıtsız şartsız desteklenmesini içeren ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunmak; ulusal hareketlerin sınıf tahlilini yapmak ve yanısıra, bu hareketler içinde diğer sınıf eğilimlerine üstün gelerek liderliği ele alabilecek bir eğilimin, proleter bir eğilimin oluşmasına yardım etmek.

Bu iki temel ilke arasında hiçbir çelişki yoktur; tersine tam bir uyum içindedirler. Komünistlerin, milliyetleri liderliklerinin karakterine bakmadan savunmaları, bu milliyetler içinde komünist akımların sağlamlaştırılması için tek olmasa bile en iyi yoldur.

Bu noktayı anlamamak, bütün Leninist proleter devrim statejisini anlamamak demektir!

Konumuzu ilgilendirdiği noktada Leninist tavır —tek proleter enternasyonalist tavır— nasıl yorumlanmalıdır? Sorun hiç te karmaşık değildir.

Devrimci Komünistler, Kürt ulusunun kendini ezenlerden ayrılma ve kendi devletini kurma hakkı da dahil olmak üzere kaderini tayin etme hakkını savunur. (Yalnız bu kadarıyla bile Kürt hareketini ayrılıkçı olarak değerlendirmenin devrimcilerin tavırlarını etkilemiyeceği açıktır.) Onlar Kürt halkının mücadelesini ön şart koşmadan, liderliğinin karakterine bakmaksızın desteklerler. Aynı zamanda da Kürt hareketinin feodal-burjuva liderliğinin sınırlılığını ve oportünizmini teşhir için de çalışırlar.

Onlar aynı zamanda Kürt işçilerinin kendi öz örgütünü kurmalarını teşvik eder ve Kürt devriminin liderliğini kazanmak, Irak'ta ve Kürt ulusunu ezen diğer ülkelerdeki işçilerin ve yoksul köylülerin mücadelesini birleştirmek için mücadele ederler.

Bu Leninist tavırdır ve tek enternasyonalist tavır budur! Stalinist Arapların Bağdat hükümetini desteklemelerine gelince; bu destek onlardan görmeye alıştığımız şeylere uymaktadır: Sovyet bürokrasisinin politikasıyla çelişkiye düştüğünde, proleter enternasyonalizminin en temel ilkelerine ihanet.

Bugün Sovyet bürokrasisi Irak hükümetini desteklemektedir. Bu, onun, isteyen herkesle işbirliği yapma şeklindeki aptalca politikasının bir uzantısıdır. Hatta onların böyle bir işbirliği isteği geçici karakterde, sığ, gerici çıkarlarca öne çıkarılıyor ve kendi ülkelerindeki Sovyet destekçilerini etkisizleştirmeyi amaçlıyor olsa dahi. (Bu politikaya aptalca diyoruz, çünkü Sovyet bürokrasisinin kendisi için bile birçok tersliklerle sonuçlanmıştır.) Bugünkü Baasçı özerklik plânını «ileri doğru büyük adım» olarak gören Stalinistler bu plânın Mart 1963'deki kopyasını ise faşist Baas partisinin şaşırtıcı bir manevrası olarak değerlendirmişlerdi!

Kürt hareketini, onun liderliğini, —Molla M. Barzani liderliği— gerici ve geri olduğu bahanesiyle desteklemeyi reddedenlere aşağıdaki soruları soruyoruz: Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının önşartı olarak ezilen ulusların başında devrimci bir liderliğin olması gerektiğini söylüyorsanız bu hak ne anlama gelmektedir? Eğer ezilen ulusun mücadelesini desteklemeyi —«devrimci» ilkeler adına— reddederseniz bu devrimci liderliğin yaratılmasına katkıda bulunacak mı? Tam aksine, sizin tavrınız ezilen milliyet içindeki karşı devrimcilerin iddialarını güçlendirecektir.

Lenin, aynı nedenlerle ezilen uluslara onların liderliğinin niteliğine göre tavır almaya karşı uyarıda bulunmuştur. O, ayrılıkçı hareketin liderliği gerici Sosyal Demokratlardan oluştuğu gerçeğine rağmen Finlandiya'nın bağımsızlığını tanımayı desteklemiştir. Unutmayalım ki Finlandiya Bolşeviklerin yönetimindeki bir Sovyetler Birliğinden ayrılıyordu. «Ayrılıkçılar» bir Baas diktatörlüğü hükümetine karşı mücadele ediyorken ne demeli?

Lenin'in Buharin'e ulusal soruna ilişkin doğru tavır üzerine verdiği cevap son derece açık ve doğrudur:

«Eski Rus imparatorluğu sınırları içinde yaşa-

yan halkların hiçbirine bu hakkı (kendi kaderini tayin hakkı) tanımamazlık edemeyiz... O halde bugün dahi mollaların sözünden çıkmayan Kırgızlar, Tacikler, Türkmenler gibi halklar konusunda ne yapabiliriz?.. Şimdi biz bu halklara gidip de kendilerini sömürenleri devireceğimizi söyliyebilir miyiz? Bunu yapamayız, çünkü onlar tamamen mollaların hakimiyeti altındalar. Bu gibi hallerde söz konusu ulus gelişene, proletaryanın burjuva unsurlardan kaçınılmaz ayrılışı gerçekleşene kadar beklemek zorundayız.»

«...Ulusların kendi kaderlerini tayinini reddedip onun yerine emekçilerin kendi kaderlerini tayinini geçirmek çok yanlış olur; sorunu bu yoldan çözmeye kalkmak, güçlükleri, uluslar içindeki farklılaşmanın izlediği zigzaglı yolu hesaba katmamak olur.»

«...Her ulus kendi kaderini tayin hakkını elde etmelidir; bu emekçi halkın kendi kaderini tayinini daha da kolaylaştıracaktır... Bizim Fin ulusu diye birşey tanımadığımızı, sadece emekçi halkı tanıdığımızı ilân etmemiz düpedüz saçmalık olurdu. Fiilen varolanı tanımamazlık edemeyiz; o kendiliğinden bizi onu tanımaya zorlayacaktır. Çeşitli ülkelerde proletarya ile burjuvazi arasındaki ayrım her ülkenin kendine özgü yollarıyla gelişmektedir. Bu konuda son derece ihtiyatlı davranmalıyız.» (Toplu eserler, C. 29, s. 174-175)

Kürt hareketinin Barzani liderliği ile İran arasındaki ilişkilere karşı olduğu bahanesiyle şovenist tavırlarını haklı çıkartmaya çalışanlara da şu sorumuz var: Eğer size birisi El Fetih liderliği Suudi Arabistan'a bağlı olduğu için Filistin halkının mücadelesini desteklemiyeceğini söylerse, ona ne cevap verirdiniz? Bu tartışılan sorun da aynıdır, ve siz, ezilenlerin sizden veya başka bir ulustan olmasına dayanan değişik ölçülere başvuramazsınız. Bu tavır şovenizmin ve oportünizmin boyutlarını gösterir.

Bizim tavrımız, İran ve Barzani liderliği arasındaki bağları eleştirmediğimizi mi gösterir? Komünistler olarak bizim görevimiz tam aksine, Barzani liderliğinin kusurlarını teşhir etmek ve de Kürt devrimi için alternatif bir proleter liderliğin oluşması için mücadele etmektir!

Kürt hareketinin feodal-burjuva Barzani liderliğinin oportünizmi, Kürt halkının mücadelesini birçok durumlarda uçurumlara sürüklemiştir. Örneğin, 1963 de Barzani liderliği gerici Baas darbesine karşı tarafsız bir tavır alarak Baasçıların komünistleri imha kampanyasına izin verdi. Bunun karşılığı birkaç ay sonra Baas rejiminin başlattığı yeni bir savaş oldu.

Barzani liderliği Temmuz 1968 darbesiyle iktidara gelen Baas rejimi ile ateşkes yapmakta anlaştı. Yeni rejimde ateşkesden yararlanarak işçi hareketine saldırdı. Bugün ise, bu birinci görevini başardıktan sonra Kürt hareketine karşı azı dişini tekrardan göstermektedir.

Her iki durumda da işçi muhalefetinin zayıflamasıyla Kürt hareketi kendini zayıflamış bulmaktadır, yani işçi hareketini zayıflatarak kendisini zayıflatmıştır. Barzani şimdi, İran şahının Kürt hareketini zalimane ezenlerden biri olduğunu unutmuş gibi onunla ittifak içindedir. Sanki Irak Kürdistan'ındaki gerçek özerkliğin İran hükümeti için Bağdat rejiminden çok daha ciddi bir tehlike oluşturacağının da farkında değilmiş gibi. Barzani böylece, onu ilerde arkasından bıçaklıyacak bir güçle ittifak yapmıştır. İran ve Türkiye'deki Kürt ulusal haklarından feragat etmeğe hazırlandığını açıklaması onun had safhadaki oportünizminin yalnızca yeni bir ürünüdür. Bu durum onun, kendi ulusunun diğer kesimlerinin çıkarlarına ihanet etmesini getirmiştir.

Kürt ulusal hareketini yalnızca Irak'a hapsetmek emperyalizme hizmettir. Çünkü Kürt halkının mücadelesinin devrimci potansiyelinin ana yönü, kavganın yalnızca Irak hükümeti ile değil aynı zamanda Türk, İran ve Suriye hükümetleriyle de olması gerçeğinden çıkmaktadır. Kürt ulusunun bölünmüşlüğüne rağmen bir bütün olması bu mücadelenin dinamiğini bu sonuca götürmektedir.

Kürt ulusunun tekrardan birleşmesi büyük bir görevdir, çünkü o, emperyalist kampta gerici hükümetlere devrimci bir biçimde karşı koymayı gerektirmektedir. Bu görev mevcut gerici liderliklerden kurtulmak zorunda kalacak olan devrimci bir proleter liderlik olmaksızın ele alınamaz hele hele hiç gerçekleştirilemez. Bu görev, Kürt ulusunun mücadelesi Türk, İran, Irak ve Suriye işçi sınıflarının mücadelesi ile birleştirilirse başarılabilir. Yani, bütün bölgeyi kucaklıyacak sosyalist devrim süreci ile bütünleştirilmelidir.

Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını savun!

Kürt devriminin proleter liderliği için ileri!
Birleşik, bağımsız, sosyalist Kürdistan için ileri!
Yaşasın Kürt ve Arap devrimlerinin birliği!
Yaşasın proleter enternasyonalizmi!

KÜRT MÜCADELESİ ve ARAP DEVRİMİ

Avustralya'da çıkan devrimci - sosyalist haftalık dergi **"Direct Action"** 1974 - 1975 yılında Kürtler ve Irak Hükümeti arasında bir iç savaş şeklinde patlak veren Irak Kürtlerinin özerklik kazanmak için verdikleri mücadele konusunda görüşlere yer vermiştir.

Aşağıdaki makalelerden ilki Peter İndari tarafından yazılmış olup Avustralya'da Arapça çıkmakta olan haftalık **El - Telegraph** gazetesinde yer almıştır. İkinci makale Indari'nin yazısına **Direct Action** yazarı Allen Myers tarafından verilen cevaptır.

Irak'ta Kürt Sorununu Alevlendirmekteki Amaç Nedir? PETER INDARI

Uzun zamandan beri dünyada ve Avrupa'da Kürtlerle, özellikle Irak Kürtleriyle ilgili kuşkuyla bakılacak hareketler yer almaktadır.

Bu faaliyetler kuzey Irak'ta ayrılıkçı tavırları körüklemek ve Irak'ı Orta Doğu'daki yerleşim savaşından uzak tutmak amacıyla doğrudan doğruya ABD tarafından destek gören bir siyasî akıma yol açmıştır.

Kürt Aşiretlerinin lideri Mustafa Barzani CIA' nın kendisine yaptığı yardımı durdurduğunu ve kendisinin ABD'nin çıkarlarını savunmak, Kerkük Bölgesindeki petrolün idaresini ele almak amacıyla Kuzey Irak'ta yeni bir İsrail yaratmaya hazır olduğunu açıklamıştır. Bütün bunlara ek olarak Barzani CIA' nın koruması altında ABD'ye yapmış olduğu son gizli gezilerini de saklamamıştır.

Bundan başka Amerikan haber kaynakları son zamanlarda Barzani'nin Carter'dan Irak'taki mücadelelerini devam ettirmek amacıyla Barzani taraftarlarına destek sağlama meselesini yeniden gözden geçirmesini istediğini açıklamışlardır. Barzani Başkan Ford'u kendisine destek sağlamamakla suçlamıştır.

Bu yılın 2 Şubatında İngiliz «Daily Telegraph» gazetesi Barzaninin Başkan Carter'a başvurduğu konusunda gazetenin Washingtondaki güvenilir muhabiri Richara Biston'un haberini yayınlamıştır.

Bunlar CIA'nın dünyadaki bütün ilerici hareketleri ve örgütleri yıkmaya çalıştığı bir ortamda doğal olaylardır. CIA'nın birçok resmî ajanı bütün dünyaca bilinmekte olan ve utanmazca sürdürülen bu olayları kendileri de kabul etmişlerdir.

Solcu Grupların Yönelimlerini Değiştirmeleri

CIA'nın ajanlarını pratiğe sokmak için değişik gruplar kullandığı her zaman hatırlanmalıdır. Son zamanlarda CIA bazı solcu unsurları veya solcu kabul edilen unsurları kullanabilmiştir. Bu unsurlar arasında Avrupa ve Amerika'daki düzinelerce Troçkist hareket veya gruptan bazı Troçkist gruplar da bulunmaktadır.

Solcu sayılan bu gruplardan bazıları yayın organlarını, Barzani gibi feodal ve gerici bir lideri savunarak CIA'nın hizmetine vermişlerdir. Böylece bu gruplardan büyük bir kısmı Avrupa'da, Amerika'da rezil olmuşlardır.

Avustralya Sosyalist İşçi Partisi (SWP) ve Yayın Organı «Direct Action»

Bu grupların yarattığı olumsuz etki Avustralya'ya da yayılmış, Sosyalist İşçi Partisi olarak bilinen Partinin gazetesi de Avrupa ve Amerika'daki Troçkist unsurlardan sızan verileri yayınlamıştır.

Bu grup Filistin meselesine ilgi duyduğundan ve Arap dünyasındaki kurtuluş hareketlerini desteklediğinden bu konulara değinmeme ve bölgesel siyonizme karşı onlarla işbirliği yapma kararı aldık. Gazetenin sayfaları (El-Telegraph gazetesinin) birçok defa bu grubun Filistin sorunuyla ilgili çalışmalarını öven bölümlerle ve bu grubun Siyonizme karşı çıkan «İsrailli Yahudi» üyesi ünlü Sol Salby'nin resimleriyle doludur.

Bu grup yurt dışındaki Troçkist örgütlerin tavrına ve onların yazılarına dayanarak son zamanlarda hakkında çok az bilgisi olduğu bir sorunla, Kürt sorunuyla ilgilenmeye başlamıştır.

Bunlar çabalarını millî ve kültürel baskı altında olan İran ve Türkiye Kürtleri üzerinde yoğun-

laştıracakları yerde yıllardır özerkliklerini kazanmış olan Irak Kürtlerine önem vermektedirler. Kürtlerin çoğunluğunun yaşadığı Kuzey Irak bölgesi sadece Irak için değil bütün Arap Körfezi için de bir turist cenneti haline gelmiş bulunmaktadır.

Çeşitli görüşlerdeki uluslararası gazeteler Irak Kürtlerine özerklik tanındıktan sonra bu bölgede inşaatların ve ekonomik gelişmelerin on kat arttığını ifade etmişlerdir. Bu bölgede modern endüstri düzenlenmiş, Süleymaniye üniversitesi geliştirilmiş, yüzlerce okul yaptırılmıştır.

Bütün bunlara rağmen bu unsurlar bütün güçlerini Irak Kürtleri sorununu alevlendirmeye vermekte; İran ve Türkiye'de kendi dillerini konuşma, Kürt olduklarını açıklayabilme özgürlüğünden yoksun milyonlarca Kürdün varlığını gözden uzak tutmaktadırlar. Direct Action gazetesi Kürtlerin, nüfusun % 25'ini oluşturduğu halde Kürt öğrencilerin Irak üniversitesindeki öğrencilerin % 7'sini oluşturduğundan söz etmiştir.

Irak'taki Kürtlerin sayısını belirtecek resmî bir nüfus sayımı olmamasına rağmen Kürtler tarafından kabul edilmiş olan bir nüfus sayımında verilen rakam yukarıdakini tutmamaktadır.

Irak üniversitelerindeki Kürt öğrencilerin sayısına gelince bu doğru olabilir; ancak 11 Mart 1970'te yapılan anlaşmadan önce Kürt öğrencilerin oranının % 2'den az olduğu fakat her yıl arttığı belirtilmiştir.

Kuzey bölgesinde kurulmuş olan endüstrilerden ayrıntılı olarak söz etmek mümkün değildir; onun için biz Süleymaniye'deki büyük tütün işleme fabrikasının, çimento fabrikasının ve birçok başka kuruluşların sözünü etmekle yetineceğiz.

İsrail ve CIA ile
İşbirliğinin Haklı Çıkarılması

Direct Action'un bazı yazılarını görmezlikten gelmek mümkün olabilirdi; ancak Sosyalist İşçi Partisi (SWP) beşinci konferansında «Kürtlerin Kendi Kaderlerini Tayin Hakkını» Filistin sorununun önüne çıkaran bir karar alınmıştır.

Fakat burada asıl şaşkınlık ve kuşku uyandıran, SWP'nin bir takım Kürtlerin CIA ve İsrail ile işbirliği yapmalarını savunmasıdır. Gazetede Kürtlerin CIA ve İsrail'den mali yardım almalarının tehlikeli olmadığı, bunun sadece emperyalist güçler arasındaki çelişkinin kullanılması olduğu açıklanmıştır.

Bu gazete CIA ve İsrail'den alınan yardım ile F.K.Ö'nün Suudi Arabistan'dan yardım almasını karşılaştırmaktadır. Bu çok büyük bir hatadır çünkü F.K.Ö. millî amaçlarla verilen Arap mali kaynaklarına dayanmaktadır.

CIA'nın Barzani'den yeni bir İsrail yaratması ve ABD'nin çıkarlarını herhangi bir ücretli ajan kadar koruması için garanti almadıkça Barzani'ye yardım yapması olanaksızdır.

Bu kişilerin CIA ve İsrail ile işbirliği yapmalarını haklı göstermeleri Kral Hüseyin'in, Thieu'nun ve diğerlerinin Amerikan yardımı almasını da haklı gösterecektir. İsrail'den ve CIA'dan alınan paranın kendi çıkarları için ve emperyalist güçler arasındaki çelişkilerden yararlanılarak alındığını söyleyebileceklerdir.

Bu Troçkist grup, gazetelerinin 24 Şubat tarihli sayısında Bill Hartley'in Scope dergisinde, Irak'ta tanık oldukları ile ilgili yazmış olduğu yazıdan, Kuzey Irak ile ilgili yapmış olduğu röportajlardan ötürü Bill Hartley'e karşı bir yazı yayınlamış ve Barzani'yi giderek daha fazla savunmaya devam etmiştir. Hartley Irak'ta Kürtlerin yaşadığı bölgede özerkliğin sağlanmasını ve mevcut barışı öven bir yazı yayınlamıştır.

Bu grubun öne sürmekte olduğu çok ciddi sorunlara rağmen kendileri için siyasetlerini değiştirme veya hakkında birşey bilmedikleri sorunların dışında kalma yolu hâlâ açıktır. Marksist ve Troçkist olduklarını iddia eden bu grubun meseledeki sınırlı bilgisi, faaliyetleri üretimin sınırlandırılması, sakal uzatma, cinsel özgürlük, sosyal bakımdan kabul edilmiş geleneklere ve değerlere karşı çıkmaktan öteye geçmeyen kuşku ile bakılacak kaynaklardan gelmektedir.

Sosyalistler Neden Kürtlerin Kendi
Kaderlerini Tayin Etme Hakkını
Savunmalıdırlar.

ALLEN MYERS

Peter Indari'nin SWP'ye Kürtlerin kendi kaderini tayin etmesi hakkını savunmasından ötürü yaptığı eleştiri dört esas noktada toplanmaktadır. Bu eleştiriler şöyledir:

1 — SWP'nin gerçek durum hakkında en azından bir kısmının Marksist ve Troçkist olduğu iddia edilen yurt dışındaki «güvenilmez» kaynaklardan gelen raporlara dayanarak yanlış bilgi sahibi olduğu.

2 — SWP'nin bütün çalışmalarını şikayet edecek hiç bir sorunları olmayan Irak Kürtleri üzerinde yoğunlaştırdığı, Türkiye'de ve İran'daki gerçekten ezilmekte olan Kürtlerin sorunlarını gözardı ettiği,

3 — Irak hükümetinin Irak Kürtlerine geniş kapsamlı özerklik tanıdığı, Kürtlerin yaşadığı bölgelerde endüstrinin geliştirildiği, eğitim olanaklarının arttırıldığı, daha önceki hükümetler zamanında Kürtlerin görmüş olduğu zulmün etkilerini yenme yolunda çalışmalar yaptığı,

4 — Genel olarak Kürt hareketinin özel olarak da Barzani hareketinin Kürtlerin Araplara karşı «Yeni bir İsrail» yaratacağını düşünen gericiler tarafından desteklendiği...

Bütün bu tartışmaları gözönüne alalım, bunlardan ilk ikisine kısaca değinilebilir fakat son ikisi hakkında daha geniş tartışma gereklidir.

«Yabancı Etkiler»

İlk olarak SWP'nin Irak Kürtlerinin durumu ile ilgili edinmiş olduğu bilginin yabancı kaynaklara dayandığı doğru mudur? Hiç kuşkusuz evet. Bizim bilgi edindiğimiz kaynaklar arasında Troçkist örgütler, uluslararası basın, Kürt örgütleri, İnsan Hakları Örgütleri, bazı durumlarda aşağıda da görebileceğimiz gibi Irak hükümeti bulunmaktadır. Bu, SWP'nin Kürtlerin kendi kaderlerini tayin etme hakkını savunmamasını mı gerektirir?

Kuşkusuz her SWP üyesinin Irak'ı ziyaret etmesi ve Kürt halkının içinde bulunduğu koşulları kendisinin araştırması istenir birşeydir. Bu uygulanabilir olmadığına göre pek çoğu hiç Irak'a gitmemiş olan SWP üyeleri, Avustralya'daki Filistin hareketini destekleyenler gibi, yukarıda bahsedilen türden kaynaklara güvenmek durumundadırlar.

İlginç olan, Peter Indari'nin Kürtleri desteklerken öne sürdüğü şartları Filistin ve Arap devrimlerini desteklerken öne sürmemesidir. Kendisinin de belirttiği gibi, SWP'nin Filistinlilere ve Arap dünyasındaki kurtuluş hareketlerine sağladığı destekte bir rekoru vardır. Avustralya solunda başka hiçbir örgütün bu rekora yaklaşamadığını bile ilave etmesi gerekirdi.

Indari'nin ölçütlerini tutarlı olarak kabul edecek olsak bu desteğimizi yabancı, ve büyük bir ihtimalle de «güvenilmez» kaynaklardan edindiğimiz bilgiler üzerine dayandırdığımız için geri çekmemiz gerekecektir. Benim bildiğim kadarıyla, SWP'nin sadece bir üyesi Orta Doğu hakkında ilk elden ayrıntılı bilgiye sahiptir, bu kişi de Sol SALBY'dir. SWP'nin Filistin sorunu hakkında bilgisi Kürt sorunu hakkında bilgilendiği kaynaklardan gelmektedir. Bu durumda Indari belki aynı kaynaklardan alınan bilgilere bir durumda güvenip, başka bir durumda güvenmemenin gerekçesini açıklayabilir.

Diğer Ülkelerdeki Kürtler

SWP, Türkiye ve İran'daki Kürtlerin ezilmesini gözardı mı etmektedir? Asla. Biz ulusların kendi kaderlerini tayin haklarına kesin destek sağlıyoruz. Indari bahsetmediği halde aynı şey Suriye ve Sovyetler Birliği'ndeki Kürtler için de geçerlidir. Biz ezilen bütün milliyetlerin kendi kaderini tayin hakkını savunuruz. Indari'nin savunduğunun aksine bu hakkın gericilerin ya da sözde «ilericilerin» yönettiği ülkelerin sınırlarında çakılıp kaldığını savunmuyoruz.

Direct Action'daki Peter Indari'nin bahsettiği makalede sadece Irak Kürtlerinin sorunlarına değinildiği doğrudur. Bahsedilen makale SWP'nin Arap Devrimi ile ilgili kararını yansıttığı için bu, kimseyi şaşırtmamalıdır. Türkiye'deki, İran'daki, Sovyetler Birliği'ndeki millî azınlıkların ezilmesi, karşı çıkılması gereken bir sorundur. Fakat Arap Devrimi tartışması ile özel olarak ilgili değildir.

Mevcut durumda SWP'nin Irak Kürtlerine Türkiye'deki ve İran'daki Kürtlerden daha fazla ilgi göstermesinin bir nedeni daha vardır. Sadece Irak'ta son zamanlarda 1974-1975 iç savaşı ile Kürtlerin millî hakları için verdikleri mücadele en keskin boyutlarına ulaşmıştır. Böylelikle Irak Kürtleri, bütün dünyanın ilgisini üzerlerine toplamış, devrimcilere ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının neden savunulması gerektiğini açıklamak için en iyi olanağı sağlamıştır. Ayrıca Irak Kürtlerinin mücedelesi başarıya ulaştığı takdirde bu örneğin, Türkiye ve İran'daki Kürtlerin, gördükleri baskıya karşı benzer bir mücadeleyi başlatmalarını sağlayacağı düşünülmektedir.

Irak Kürtleri Özerklik Kazanmışlar mıdır?

Peter Indari geçmişte Irak Kürtlerinin görmüş oldukları zulmü kabul etmektedir. Fakat herşeyin, 11 Mart 1970'de hükümet ve Kürt lideri Mustafa Barzani arasında imzalanan özerklik anlaşması ile bittiğini söylemekte acele ediyor.

Başlangıçta 1970 Barış Anlaşmasının beğenilecek pek çok yönü olduğu kabul edilmelidir. Örneğin Kürt dili ile ilgili olarak şu haklar bulunmaktadır:

«Kürtçe, Arapça ile birlikte, Kürtlerin çoğunlukta olduğu bölgelerde resmî dil olarak kullanılacaktır. Bu bölgelerde öğretim Kürtçe yapılacaktır. Eğitimin Kürtçe yapıldığı bölgelerde Arapça da bütün okullarda öğretilecektir. Diğer bölgelerde ise Kürtçe, bütün okullarda ikinci bir dil olarak öğretilecektir.» (Irak Kültür ve Enformasyon Bakanlığından sağlanan çeviriden alıntı.)

Anlaşma Kürtlerin yaşadığı bölgelerde memurların Kürt olmasını veya en azından Kürtçeyi iyi bilmelerini, Kürtlerin kendi «öğrenci, gençlik, kadın ve öğretmen örgütlerini» kurma haklarını ve okulların geliştirilmesini, Kürtlerin millî değerleri ile ilgili daha fazla radyo ve televizyon programlarının yapılmasını öngörmektedir.

Fakat Kürtlerin çoğunlukta olduğu bölgelerde, anlaşma bu bölgelerin, Kürtlerin kendi kaderlerini belirlemelerinin bir garantisi olarak, kendi millî haklarını kullandıkları tek bir idarî birim olarak birleştirilmesini en önemli nokta olarak belirlemektedir.

Dört yılda tamamen uygulanması gereken bu anlaşma birçok yönleri ile bir millî azınlığın haklarını koruma niteliğindedir, fakat anlaşma hakkın da değinilmesi gereken pek çok husus vardır.

Birincisi, bu anlaşma Irak hükümetinden bahşedilen bir lütuf şeklinde değildir. Baas Hükümeti anlaşmayı iktidara geldiği 1968 yılında imzalamıştır. Hükümet iki yıl boyunca Kürtlerin özerklik taleplerini silâh gücü ile bastırma çabalarında bulunmuştur. Anlaşma iç savaş durumuna son vermek amacıyla imzalanmıştır. Bu durumda Kürtlerin bu anlaşmaya Irak hükümetinin bir cömertlik gösterisi olarak değil, hükümetin gücü olduğunda geri alabileceği, savaşta kazanılmış bir taviz olarak bakmaları doğaldır.

Gerçekte de bu böyle olmuştur. Baas hükümeti anlaşmanın koşullarına tahammül etmeyi reddetmiştir. Peter Indari, Kürtlerin Irak nüfusunun % 25'ini oluşturduğunu tartışırken istemeyerek şunu kabul etmiştir: «Irak'ta Kürtlerin sayısını ortaya koyacak resmî bir nüfus sayımı yoktur.» 1970 yılında imzalanan anlaşma ile belirlenen noktalardan biri de ülkenin hangi bölgelerinde Kürtlerin çoğunlukta olduğunun belirlenmesi ve bu bölgelerin özerk Kürt bölgelerine dahil edilmesi amacıyla resmî bir nüfus sayımı yapılmasıydı. Barzani daha sonra anlaşmanın gizli bir maddesinin, nüfus sayımının bir yıl içinde tamamlanması olduğunu belirtmiştir. Bu açıklama tartışılabilir olsa bile anlaşmanın bütün maddelerinin dört yıl içersinde yerine getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Anlaşmadan yedi yıl sonra hükümet nüfus sayımını yerine getirmek için hiçbir girişimde bulunmamıştır.

(Kürt topluluğunun sayısı meselesine gelince... İsveç'te bastırılan bir Kürt dergisi olan BAHOZ 1972 yılında Irak'taki Kürtlerin sayısını 2.500.000 olarak değerlendirmiştir. Britanika Ansiklopedisi 1967 baskısında bu sayıyı en az bir tahminle 1.500.000 olarak belirtmiştir. Irak'ın nüfusu 9.500.000 olduğuna göre nüfusun % 16 ile % 25 arasında bir kesimini oluşturmaktadırlar.)

Anlaşmanın 1970'de imzalandığı tarihten dört yıl sonra 11 Mart 1974'de Baas Hükümeti «Kürdistan Bölgesinin Özerkliği Kanununu» tek yanlı olarak kararlaştırmıştır. Bu kanun Kürt bölgelerinin sınırlarının çizilmesinin eski tarihli ve doğru olmayan 1957 nüfus sayımına dayanarak tesbit edilmesi olmakla kalmamış, özerklik kavramının da tamamıyla hiçe sayılması olmuştur. Kanun «Özerk» bölgede hüküm sürmek üzere bir Yasama Meclisi ve bu meclisin de üzerinde bir Yürütme Meclisi kurulmasını kararlaştırmıştır. Yasama Meclisi şu şekilde oluşacaktı: Irak Başbakanının Yasama Meclisi Başkanını seçmesi ve Yasama Meclisi başkanının diğer üyeleri seçmesi.

Yürütme Meclisine gelince bu meclis de «seçilerek» gelecekti fakat *kimin tarafından seçileceği* belirlenmemişti. Bu durumda Yürütme Meclisinin de Irak'ı yöneten Baas Partisini *seçen* kimseler tarafından, yani Baas Partisi tarafından seçilmesi durumu ortaya çıkmaktadır. Bu Meclis ilk olarak 5 Ekim 1974 tarihinde Erbil'de 68 Kürt üyenin bulunmasıyla toplanmıştır. Bu tarihi «özerk» toplantının seyircilerini 4000 hükümet askeri oluşturmaktaydı. Ertesi gün ise Meclis Bağdat'a dönmüştür.

Bu çok dikkatle seçilmiş kimselerin güçleri yoktur. Kanunun 19. maddesinde şöyle denmektedir:

«A) Özerk kurumların aldıkları kararların yasallığının denetlenmesi Irak Yargıtayından seçilmiş özel bir komite tarafından yerine getirilecektir...»

«E) Özerk kurumların aldığı kararlardan denetleme komitesinin yasalara aykırı olarak belirledikleri bütünüyle veya sadece bir kısmıyla çıktıkları tarihten itibaren feshedilmiş olacak ve bu yasayla, kabul edilmesinin getirdiği bütün sonuçlar hükümsüz sayılacaktır.»

Bundan da öte, ihtimal dışı olan bir durumda gerekli olursa, Irak Başbakanının da aklına esmesiyle Yasama ve Yürütme Meclisleri dağıtılabilecektir.

(Bu yasanın bütün ayrıntıları Londra'daki Irak Büyükelçiliğinden verilen yasanın İngilizce çevirisinden alınmıştır.)

Bu «özerklik» yasası Kürtlere iki hafta içinde kabul edilmek üzere bir ültimatom olarak verilmiştir. Bu ültimatom Kürtler tarafından reddedildiğinde «özerklik» kanununun açıklanmasından onbeş gün önce ordusunu alarm durumuna geçirmiş olan Bağdat Hükümeti Kürtlere karşı askerî bir saldırı başlatmıştır. Böylelikle 1974-1975 iç savaşı başlamıştır.

Peter Indari'nin görüşüne göre bu olaylar esrarengiz şeylerdir. Kürtlerin bu yeni kanunu reddetmelerinin, Kürtlere karşı iyiliklerini ispatlamak için dört yıllarını harcamış olan Baas yöneticilerine karşı savaşmalarının sebebi nedir? Üstelik «çeşitli görüşlerden tanınmış uluslararası gazeteler»de Irak Kürdistan'ında sadece ekonomik gelişmelerin olduğuna değil, 1970'den beri çalışmaların «on kat artmış» olduğuna da tanıklık etmektedirler. Kürtlerin bu gazeteleri okumayı ihmal etmiş olmaları ve üzerlerine konmuş olan talih kuşunu görememiş olmaları mümkün değil midir? Belki de Peter İndari bahsettiği gazetelerin bir listesini sunabilir ve kendi durumları hakkındaki gerçeği görmelerine yardımcı olabilir.

El-Telegraph gazetesinin Kürtlerin yaşadığı bölgelerde kurulduğundan söz ettiği «yüzlerce» fabrikadan bahsetmeye yerinin olmaması da büyük bir şanssızlıktır. Biz *Direct Action* gazetesi olarak kendi tecrübelerimizle, dışarıdan büyük bir destek almayan bir gazetenin yeri olmadığından basmak istediği her şeyi basamaması güçlüğünü anlıyoruz. Bununla beraber bu açıklamanın yeterince önemi olduğunu düşünerek Peter İndari bize bu kuruluşların isimlerini sağlarsa bu listeyi *Direct Action*'da basmayı öneriyoruz. Öne sürdüğümüz tek koşul bu listeyle beraber bu endüstrilerde çalışan Kürtlerin sayısını da vermesidir, çünkü Kürdistan Demokratik Partisi, Irak Kürdistan'ındaki birkaç fabrikada Kürtlere tercihle Arap işçilerin çalıştırılması gibi bir politika izlendiğini açıklamaktadır. Bu durumda İndari'nin şüpheli yabancı kaynaklardan edindiği yanlış fikirleri düzeltme imkanı olacaktır. (Bunu açıklarken İndari belki Kürdistan'dan gelen petrolü işleyen rafinerilerin neden Kürtlerin yaşadığı bölgelerin dışına kurulduğunu, hammeddeleri Kürdistan'dan gelen demir ve çelik fabrikalarının neden Basra'da kurulduğunu açıklayabilir.)

Kısacası biz İndari'nin karanlık ve dayanaksız genellemeleriyle ikna olmuş değiliz. Onbinlerce Kürdün Baas Hükümetine karşı silâhlanması, yüzlercesinin İran'a kaçması Kürtlerin Irak Hükümetinin zulmü altında ezildiğini gösteren bir olgudur. Bu görüş zalimlerin faaliyetlerini haklı çıkarmayı tercih eden dayanaksız iddialardan daha doğrudur. Bu arada şunu da ekleyebiliriz: Irak Kürdistan'ının bir «Turist Cenneti» haline geldiğini söylemek tartışmanın berraklaşmasını sağlamaz. Şimdiye kadar hiç kimse Baas Partisini turistlere aşağı muamele uygulamakla suçlamış değildir.

Kendi Kaderini Tayin Hakkı

Peter Indari ile anlaşmazlığımızın esas noktası Kürdistan'da kaç tane fabrika kurulduğu veya kaç Kürdün eğitim olanaklarından yararlandığı üzerine değildir. Indari'nin bahsettiği Bağdat'ın Kürtler için yapmış olduğu her şey on katıyla doğru olmuş olsa bile Kürtlerin kendi kaderlerini belirleme hakkını geçersiz kılmaz. Arap çoğunluğun zulmü altında ezilen Irak'taki Kürtlerdir. Bu baskının nasıl sona erdirileceğine ancak Kürtler karar verir. Hiçbir Arap hükümeti Bağdat'taki Baas yöneticilerinden daha dürüst niyetlere sahip olsa bile Kürtlere böyle bir kararı emredemez.

SWP'nin bu konuyla ilgili görüşleri Lenin'in ezilen ulusların kendi kaderlerini belirleme konusundaki yazılarına ve pratiğine dayanmaktadır. Indari'nin Lenin'i «şüpheli» bir kaynak olarak görüp görmeyeceğini bilmiyorum ama herhalde Lenin'i «sözde Marksist» olarak nitelendiremez.

Ne Lenin'in görüşlerinde ne de bizimkinde ulusların kendi kaderlerini tayin ilkesi ezilen ulusun ilericiler tarafından yönetilip yönetilmediğine veya ezlen ulusun çoğunluğuna gericilerin önderlik etmesine bağlı değildir. Bunun en açık örneklerinden birisi Menşevikler tarafından yönetilen Finlandiya'nın Sovyetler Birliğinden ayrılmasını savunmasıdır. Finlandiya'nın zorla Sovyetler Birliği tarafından elde tutulmasını, bunun Fin işçi sınıfının kendi kaderini tayin etmesi demek olduğunu savunan Buharin'e karşı Lenin şöyle yazmıştı:

«Eski Çarlık Rusya'sının sınırlarının içinde yaşayan halkların hiçbirisi için kendi kaderini tayin etme hakkını reddetmeyiz... Öyleyse bugüne dek Çarlığın mutlak etkisi altında yaşayan Kırgızlar, Özbekler, Tacikler, Türkmenlerle ilgili olarak ne yapabiliriz? Bu insanlara giderek onları ezenleri devireceğimizi söyleyebilir miyiz? Bunu yapamayız çünkü

onlar tamamen kendilerini ezenlere bağlıdırlar. Böyle bir durumda o milletin gelişmesini, kaçınılmaz olan burjuvazi ve proletarya farklılaşması ortaya çıkıncaya kadar beklemek zorundayız.»

«... Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını reddetmek ve işçi sınıfının kaderini tayin hakkını zorla kabul ettirmek tamamen yanlıştır. Çünkü sorunu bu şekilde ortaya koymak güçlükleri, çeşitli milletlerin izlediği çeşitli yolları hesaba katmamak demektir.»

«... Her ulus kendi kaderini tayin hakkını elde etmelidir ve bu işçi sınıfının da kendi kaderini tayin etmesini kolaylaştıracaktır. Fin ulusunu tanımadığımızı, sadece Fin işçi sınıfını tanıdığımızı açıklasaydık, bu çok saçma birşey olurdu. Mevcut olan birşeyi tanımayı reddetmeyiz; o, kendisi onu tanımamız için bizi mecbur edecektir. Proletarya ve burjuvazi arasındaki farklılaşma her ülkede değişik şekillerde gelişmektedir. Bu noktada azami dikkatle hareket etmeliyiz.»

Irak Hükümeti ve Peter Indari Kürt ulusunun varlığını reddetmiyorlar. Reddettikleri Kürtlerin kendi kaderlerini tayin hakkıdır. Onların bu soruna yaklaşımları şu şekildedir: Bağdat hükümeti Kürtlerin ezilmesine bulduğu çareden memnundur. O halde Kürtler ne hakla daha fazla birşey isteyebiliyorlar.

Kürt Mücadelesi Gerici midir?

Peter Indari'nin aksine Lenin ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin etmek için verdikleri mücadeleyle bu mücadelenin önderliği arasındaki farkı açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Lenin ezilen ulusların millî bilince ulaşarak uyanmalarının bu bilinçlenme geçici olarak Menşeviklerin ya da mollaların yanlış önderliği altında bile olsa ileri olduğunu belirtmiştir.

Bu kesinlikle bir *millî* mücadele olduğundan ezilen milletin kendi kaderini belirleme yolundaki hareketinin içersinde her biri kendi çıkarlarının temsil edildiği yöne çeken çelişkili unsurların olması doğaldır. Feodaller ve köylüler, kapitalistler ve proletarya böyle bir mücadele içersinde işbirliği yapabilirler ve hatta aynı örgüt içerisinde aynı zamanda bulunabilirler.

Doğal olarak Marksistler düşman sınıflar arasındaki çıkarların benzerliğinin bir yanılsama olduğunu, mülk sahibi sınıfların, bir defa ayaklandılar mı meselenin millî yönünü çözmekle yetinmeyip sosyal yönünü de çözmek için ilerleyecek olan kitlelerden korktukları için mücadeleyi sonuna kadar götüremeyeceklerini vurgularlar. (Pek tabii ki ilkini çözmedikçe ikincisini de çözemezler.) Fakat böyle bir mücadeleye yanlış önderlik edildiğinde veya gerici güçler tarafından saptırıldığında bile mücadelenin ilerici bir yönü vardır. Örneğin 1948'de Arapların İsrail'e karşı mücadelesine gerici kral taraftarları ve dini liderler önderlik etmekteydi; bunun içindir ki bu hareket yenilmiştir. 1948'de tarafsız tavır alan veya Araplara gericiler tarafından önderlik edildiği için İsrail'e destek sağlayan birisi için Indari ne diyecektir?

Indari'nin Barzani'ye yönelttiği eleştiriler birçok bakımlardan SWP'nin yapacağı eleştirilerle aynıdır. Barzani Amerika'ya silâh karşılığında petrol vermeyi önerdiği zaman hangi *sınıfın* çıkarlarını savunduğunu açıkça ortaya koymuştur. Indari'nin görüşleri Kürtleri ezen hükümeti savunan birisinden geldiği için Kürtlerden fazla destek görmeyecektir.

SWP «Barzani'yi savunmamaktadır.» SWP Kürtlerin kendi kaderini tayin hakkını Barzani'nin önderliğinde bile olsa savunmaktadır. Indari ise Kürtlere karşı Baas Partisini ve Arap şövenizmini savunmaktadır.

Indari'nin Kürtlere CIA ve İran Şahı tarafından sağlanan maddi yardımın bu kadar üzerinde durmasının nedeni okuyuculara Kürt hareketinin önce bu itiraz kaldırmaz derecedeki gericilerin böyle ilerici bir davaya destek sağlaması mümkün değildir, demektir, değil mi?

Tahran ve Washington'un bu konuda ne yapmaya çabaladığına bakmadan önce Indari'nin varsayımını karanlıkta bırakacak başka bir örneği inceleyelim. Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiliz ajanı T.E. Lawrence Arapların Osmanlı Devletine karşı ayaklanmalarını kışkırtmak amacıyla Orta-Doğuya gönderilmişti. Bundan sonra olan ayaklanmalar da cömertçe İngiliz silâhları ile beslenmişti. İngiliz emperyalizminin Arapların bağımsızlık kazanması meselesine karşı fedakarca duygularla hareket etmediği fakat bölgede kendi hegemonyasını kurma isteğinde olduğu açıktı. Üstelik İngilizler elde ettikleri bu kazancı Fransızlar ile paylaşmak zorunda kalsalar bile büyük ölçüde başarılı olmuşlardır. Bu, o dönemdeki devrimcilerin Arapların bağımsızlık mücadelesine karşı çıkmalarını mı gerektirmekteydi?

Washington ve Tahran'ın Rolü

1972 yılında Şahın önerisiyle Washington Irak Kürtlerine silâh sağlamaya başlamıştır. Bu askerî

yardım 1975 Mart ayına kadar aşağıda bahsedeceğimiz nedenlerden kesilene kadar devam etmiştir.

Indari CIA'nın Barzani'ye «kendileri için yeni bir İsrail» yaratması, herhangi bir ücretli ajan gibi ABD'nin çıkarlarına hizmet etmesi garantisini almadan yardım yapılmasının «imkansız» olduğunu tartışmaktadır.

Washington Kürtlere yardım yaparken hangi çıkarlarını gözetmeye çalışıyordu? Washington Irak'ta durumun her zaman için karışık olduğunu görmekten mutlu olsa bile Irak Kürtlerinin askerî bir zafer kazanmasını istemek için hiç bir nedeni yoktur. David Frankel Intercontinental Press'in 17 Kasım 1975 tarihli sayısında bu sorunun karmaşık öğelerini şöyle açıklamaktaydı:

«Bir hükümet savaşta bir tarafa silâh yardımı yapmayı tercih ederse o hükümetin desteklediği tarafın kazanmasını istediği doğal bir varsayımdır. Ancak bu her zaman böyle olmayabilir.»

«İran ve Türkiye Washington'un Sovyetler Birliği'nin güney sınırındaki tek müttefikleridir. Bu ülkelerden her ikisi de oldukça fazla Kürt azınlığına sahiptir ve her ikisi de geçmişte Kürt millî hareketlerini bastırmıştır. Bağımsız bir Kürdistan ve en azından Kürtlerin Irak'ta özerklik kazanmaları hem İran hükümetinin hem de Türk hükümetinin dengesini tehdit edici niteliktedir.»

«Washington... kendi müttefikleri arasında dengenin bozulmasını istememektedir. Washington'un amacı Kürt ayaklanmalarını bir yandan Irak hükümetinin bir süregiden iç meselesi haline getirmek, öte yandan da kürtlere amaçlarına ulaşmalarını sağlayacak yeterli yardımı yapmamaktır.»

New York Times Gazetesinin 2 Kasım 1975 tarihli sayısından alınan bilgide Kürtlere yapılan askerî yardımın Washington'un siyaseti olmadığı ABD'nin değerli müttefiki Şah'ın önerisi üzerine yapıldığı açıklanmıştır. Pek tabii ki Şah'ın Kürtlerin zaferini görmek istemediği açıktır. Şah'ın çabası Kürt ayaklanmasını Irak hükümetini teslimiyete sürüklemek için bir baskı aracı olarak kullanmaktır.

Şah bu görüşünü Mısırlı gazeteci M.H. Heykel ile yaptığı görüşmede çok açık bir şekilde ortaya koymuştur. Bu görüşme 17 Eylül 1975 tarihli Tahran'da yayınlanan günlük Kayhan gazetesinde yer almıştır:

«Şunu açıklıkla belirtmek isterim ki Kürt devrimini biz icat etmedik, onunla var olan bir gerçek olarak karşılaştık... Kürt devrimi bizim kullanabileceğimiz bir fırsat olarak ortaya çıktı.»

«Biz bir Kürt sorunu yaratmak istiyor muyuz? Pek tabii ki hayır. *Bizim kendimizin de büyük bir Kürt azınlığına sahip olduğumuzu görebilirsiniz*»

«Uzun yıllardır Irak hükümetleri İran'a karşı düşmanca bir tavır izlemişlerdir. Şimdi bizim elimize geçen her fırsatı kullanma hakkımız yok mudur?»

Daha sonra bir CIA raporuyla da açığa çıkacağı gibi Şah burada boşuna konuşmuyordu. (Sadece halkı kandırmak için yapılan bir konuşma değildi.) Kürt mücadelesiyle ilgili CIA raporundan alıntı:

«Müttefiklerimizin resmî, özerk bir hükümetin kurulmasına bakmayacağını düşünüyoruz. (Müttefikimiz de bizim gibi hiçbir kesin sonuca varmayacak olan (müttefikimizin düşmanının) ülkesindeki (etnik grup tarafından) yarı-özerkliğin reddedilerek zayıflatılmasını yararlı görmektedir. Biz (veya müttefikimiz) meselenin şu ya da bu şekilde çözülmesini istemiyoruz.»

Şah'ın niyetlerinden daha da inandırıcı olan bir kanıt vardır. 6 Mart 1975'de OPEC'in Cezayir'de yapılan zirve konferansında Irak hükümeti ve İran hükümetinin İran'ın Irak Kürtlerine yardım sağlaması meselesi de dahil olmak üzere aralarında bütün tartışmaları çözen bir anlaşma imzaladıkları açıklanmıştır. Baghdad Observer gazetesinde yer aldığı şekliyle açıklamanın yapıldığı ortam çok duygusal bir ortam olmuştur.

«Dün akşam OPEC ülkeleri zirve konferansının kapanış oturumunda Irak ve İran arasındaki bütün sorunlara çözüm getiren geniş kapsamlı bir anlaşmanın imzalandığı Cezayir Başbakanı tarafından açıklanmıştır. Başbakan Bumedyen'in bu açıklamasından sonra konferans salonu bu anlaşmanın sevinçle karşılanması üzerine dakikalarca süren alkışlarla inlemiştir.»

«Daha sonra İran Şah'ı ve rejimin en güçlü adamı olarak bilinen Irak Başbakan yardımcısı Seyid Saddam Hüseyin salonun ortasında karşılaşıp el sıkışmışlar ve kucaklaşmışlardır.»

Ertesi gün İran bütün silâh ve cephaneliğini çekmiş, Irak ordusu da tanklarla bir saldırı başlatmıştır. 18 Mart'ta Barzani peşmergelere savaşı durdurmalarını emretmiştir.

Washington tekrardan müttefiki İran ve Irakla ayrıntılı bir şekilde görüştü. ABD hükümetine yakınlığı ile tanınan Christian Science Monitor dergisi 3 Kasım 1975 tarihli sayısında hakkında hiçbir kuşku duyulmayacak olan bir kaynaktan almış olduğu bilgileri yayınlamıştır. Bu haber Barzani'nin Amerika'ya gizlice CIA tarafından getirildiği ve burada kendisine

tıbbi bir muayene yaptırıldığı yolundadır. Barzani Amerikadayken «İran hükümetinin halen İran'da bulunmakta olan 80.000 sürgün Kürtten hemen hemen hepsini 10 Aralıkta geri göndereceğini öğrenmiş, geri dönenlerin pek çoğunun istemeyerek geri döndüğü açıklanmıştır.»

Barzani'nin bu olanları protesto etmesini önlemek amacıyla CIA Barzani'nin «kesin denetim altında tutulmasını, çevresiyle ilişkisinin kesilmesini» sağlamıştır. Barzani ayrıca «Amerika'da daha uzun süre kalmak istemiş, fakat kendisine İran'a gitmesi gerektiği belirtilmiştir. Barzani onun yerine İsveç veya İsviçre'ye gidip gidemeyeceğini sorduğunda önce İran'a gitmesi gerektiği belirtilmiştir.»

Emperyalizmin ve müttefiklerinin rolü Indari'nin makalesinin bizi düşündürdüğünden çok daha karışıktır. 1974-1975 iç savaşını bir yanda Kürtler ve içerideki muhalefet, diğer yanda «ilerici» Baas hükümeti arasında bir çelişki olarak ele alırken Indari, Türk diktatörlüğünün savaştan önce sınırı kapatarak Bağdat'la işbirliği yapması kadar 6 Mart 1975 sonrasında Washington ve Tahran'ın rolünü de gözardı etmektedir.

Kürt ve Arap Milliyetçiliği

SWP, emperyalizmi hedef aldığı sürece hiçbir ön koşul olmaksızın Arap milliyetçiliğini destekler. SWP'nin Ocak ayındaki 5. Konferansında kabul edilen Arap Sosyalist devrimiyle ilgili karar bu konuyu şöyle belirtmektedir.

«Doğu Arap bölgesinde bölgedeki mevcut siyasî yapının 19. ve 20. yüzyıllar boyunca Arap milletini ayrı ayrı devletlere bölmüş olan Avrupa emperyalistlerinin yarattığı bir durum olduğu görülmeden bu bölgedeki faaliyet gösteren güçleri anlamak zordur. Arap birliği için kitlelerin açık isteği karşısında bu suni olarak yaratılan devletlerin ortaya çıkarılması Arapların batılı kapitalistlerin ekonomik sömürüsünden, siyonizmin tahribatından gördükleri zulme ek olarak bütün Arap milliyetlerinin yaşadıkları bir baskıdır.»

Ve devamla...

«Arap kitleleri için onları birbirine bağlayan ortak dil, tarih ve kültür bağları yaşayan birer gerçektir. Birleşmeyi desteklediklerini defalarca belirtmişlerdir...»

«Devrimci Marksistler ezenlere karşı ezilenlerin bir mücadelesi biçiminde ortaya çıkan bu tip milliyetçiliği destekler ve cesaretlendirirler. Ezilenlerin milliyetçiliği sekter kimseler tarafından bazen ele alındığı gibi «burjuva» milliyetçiliği değildir. Kapitalizmin çürüme çağında «millî» burjuvazinin bir millî kurtuluş mücadelesini başarıya ulaştırması mümkün değildir. Bir millet doğal kaynakları ve ekonomisi üzerindeki kapitalist dünyanın hakimiyetini yıktığı, bunların yönetimini tamamiyle eline geçirdiği an ezilen ulus olmaktan çıkar. Yalnızca bir sosyalist devrim emperyalistlerin ekonomi üzerindeki denetimlerine son verir.»

Kısacası, biz, emperyalizme ve onun uzantısı İsrail'e karşı verilen Arap millî mücadelesini tamamiyle ilerici ve dünya sosyalist devriminin ayrılmaz ve önemli bir parçası olarak görüyoruz.

Fakat Arap Milliyetçiliği Arap halkını ezenlere karşı değil, başka bir ezilen ulusa yöneldiğinde ilerici niteliğini kaybetmekte ve tamamen gericileşmektedir.

Indari pek tabii olarak Kürt milletinin Arap halkını ezdiğini iddia etmemektedir. O zaman da Kürtlerin niyetinin emperyalizmle ittifak halinde Orta Doğu'da «yeni bir İsrail» yaratmak olduğunu söylemektedir. Yani eğer Kürtler kendi kaderini tayin etme hakkını kazanırlarsa gelecekte Arap milletini ezecek veya ezmeye çalışacaklarmış.

Yukarıda da gördüğümüz gibi emperyalizmin Kürt mücadelesinin zafere ulaşmasına izin vermeye niyeti yoktur. Fakat Indari'nin tartışmasına daha temel bir düzeyden cevap vermek gerekir, çünkü bu tartışma Filistin ve Arap millî mücadelelerinin haklılığını yok etmektedir.

Ezilen azınlığın ileride çoğunluğu ezeceğini öne sürerek ezilen azınlığın haklarını reddetmeyi haklı göstermeye çalışmak tamamen gerici bir iddiadır. Bu mantıkla hareket eden birisinin ileride bir noktada siyahların beyazları ezeceğini söyleyerek ABD'deki zencilerin mücadelesine karşı çıkması gerekmektedir. Veya Birleşik bir İrlanda'da Protestan azınlığın günün birinde ezileceğini öne sürerek İrlanda'da İngiliz emperyalizmini de desteklemek gerekmektedir.

Siyonistler kendileri de Filistinlilere karşı aynı iddiayı kullanmaktadırlar. Yahudilerin ileride bölgedeki Arap çoğunluk tarafından ezilmesini önlemek amacıyla bir İsrail'in kurulmasının gerekli olduğunu söylüyorlar. Bu gerekçeleri öne sürerken siyonistlerin ABD'deki gerici beyazların veya İngiliz emperyalizminin sahip olmadığı bir avantajı vardır: *Irak Hükümeti tarafından Kürtlerin millî haklarının reddedilmesini asırlık demokratik Filistin'in kurulmasının Yahudilerin ezilmesi demek olacağını kanıtlamak için ileri sürüyorlar.*

Baas hükümetinin Kürtlere karşı izlediği *şovenist* siyaset Arap millî mücadelesine hizmet etmemekte, tersine onu *zayıflatmaktadır.*

Bu hükümetin şovenist siyaseti Arap millî mücadelesinin gerçek çıkarlarına ters düşmektedir. Bu, Baas Hükümetinin Mart 1975'de Şah'la yapmış olduğu Arap'ların çıkarına ihanet eden anlaşmada daha da açık olarak görülebilir. Bu ihanet anlaşmanın ilk iki maddesinde bulunmaktadır:

«*Kara sınırlarının kesin çezilmesi 1913* Constantinopole Protokolu ve 1914 Ön Tasfiye Komisyonu tutanakları temelinde olacaktır.

«Irmak sınırının çizilmesi Thalweg çizgisine göre olacaktır.» (Baghdat Observer 7 Mart 1975)

İkinci nokta da Şattül Arap su yolu boyunca Irak-İran sınırının tamamen Şah'ın istediği şekilde çezilmesine Bağdat'ın razı gelmesiyle ilgilidir.

Daha da önemlisi ilk nokta İran'daki Arapların Şah'ın merhametine teslim edildiğini göstermektedir. Geleneksel olarak ve çok haklı olarak Arap Hükümetleri İran'daki Arabistanlı Arapları da içine alan emperyalistlerin çizmiş olduğu sınırları tanımayı reddetmişlerdir. Fakat Kürtleri rahatça ezebilmek için Baas Hükümeti İran'daki Arap azınlığın millî haklarına ihanet etmiştir.

Emperyalizme Karşı Birlik

SWP Kürtlerin kendi kaderini tayin hakkını Filistin Devrimi'nin önüne koymamaktadır. (5. Ulusal Kongre'nin metninin 19,5 sayfasının 1,5 sayfası bu soruna ayrılmıştır.) Kürt ve Arap mücadelelerini birbirine karşı çıkan değil birbirini tamamlayan mücadeleler olarak görüyoruz.

Olayın gerçeğini bilmeyen okuyucular Peter Indari'nin Kürt mücadelesinin alevlendirilmesi konusundaki yazısını okuyunca mücadelenin son zamanlarda ortaya çıkmış olduğunu düşünebilirler. Halbuki durum bunun tam tersidir.

1919 yılında Süleymaniye'deki bir Kürt ayaklanması Kerkük bölgesindeki petrol'ün yönetimini kendi ellerine geçirmeyi garanti altına almayı isteyen Kürtleri de kendi kurmak istedikleri kukla hükümete dahil etmek isteyen İngilizler tarafından bastırılmıştır. Monarşinin kurulmasını sağlayan referandum'da muhalif oyların pek çoğu Kürt bölgelerinden çıkmıştır.

1919'daki isyanı yöneten Şeyh Mahmut 1923 yılında tekrar ayaklanmıştır. Bastırılmasına rağmen Şeyh Mahmut bu ayaklanmada Krallığı, Kürtçenin okullarda okutulmasına izin vermeye zorlamıştır.

1932'de Süleymaniye'de başka bir ayaklanmada ayrı bir yönetim kurulmasına ve Irak içinde bir Kürt Meclisi kurulmasına çalışılmıştır. Aynı yıl ilk defa olarak Kuzey'de, Barzan'da, merkezi hükümet kontrolünü arttırmak istemiştir. Bu Mustafa Barzani tarafından yönetilen bir ayaklanmanın çıkmasına yol açmıştır. İngilizlerin havadan bombardımanı isyancıların sınırdan Türkiye'ye girmelerine yol açmıştır.

Barzani'lerin başka bir isyanı 1943'de başlamış 1945'e kadar bastırılamamıştır. Bu isyan 1945 de yine İngiliz uçaklarının yardımıyla bastırılmıştır. (İngiliz Hükümeti bu olayda Bağdat'a yardım ettiğini inkar etmektedir.) 1943-1945 ayaklanmasına katılan bazı Kürtler Barzani de aralarında olmak üzere İran'a kaçmışlardır. Orada kitle mücadelesinin yükselmesiyle Mehabad Kürt Cumhuriyeti kurulmuştur. Barzani 1946'da İngiliz, İran, Irak askerî gücüyle ezilen bu Cumhuriyetin askerî güçlerinin kumandanı olmuştur. Daha sonra Barzani, taraftarlarını «uzun bir yürüyüşle» kuzeye, 1958 yılına kadar kaldığı Sovyetler Birliği'ne götürmüştür.

1958'de Irak Kürtleri, krallığın devrilmesinde kitle hareketinin aktif bir parçası olmuşlardır. General Kasım'ın başkanlık ettiği yeni hükümet «Arapların ve Kürtlerin memlekete ortak sahip olduğunu» açıklamış ve Kürtlere özerklik verilmiştir; fakat bu diktatörlüğün Kürtlere verdiği özerklik Baas Parti'sinin 1970'de verdiği özerklikten fazla değildir. Eylül 1961'de Kürtlere saldırarak Kasım 1970'de bitecek olan savaşı başlatmıştır.

Bu kısa özet Kürt mücadelesinin CIA'nın buluşu olmadığını kanıtlamaya yeterlidir. Bunun tam tersine Kürt milliyetçiliği, Kürtlerin emperyalizm ve ajanları tarafından, gerçekte, Arap milliyetçiliği ile aynı kaynaktan, Kürtlerin gördüğü millî zulümden kaynaklanmaktadır.

«Böl ve yönet» taktiği emperyalistlerin uzun zaman denemiş oldukları bir taktiktir. Emperyalist güçlerin arasındaki rekabetin yanısıra Arapların bu kadar çok devlete bölünmüş olmalarının en önemli sebeplerinden biri budur. Fakat yaratılan bölünmeler sadece bunlar değildir. *Arap olmayan azınlıkların Arap ülkelerine dahil edilmeleri* emperyalizme ezilenlerin ezenlere karşı değil, aralarında dövüşmelerini sağlama fırsatı vermiştir.

Bağdat'taki yöneticilerin Kürtlerin yaşadığı bölgelerdeki petrolün denetimini ellerinde tutmak istemede çıkarları varsa da *Arap halkının* gerçek çıkarları Kürtlerin ezilmesinde değildir. Aksine Baasçı-

ların Kürtleri ezme çabaları İsrail'e ve onun emperyalist ustalarına karşı mücadelede güçleri dağıtmaktadır. Bağdat'ı, Kürtleri ezmek için emperyalistler de dahil olmak üzere alabileceği her yerden yardım almaya zorlayan Kürtlere karşı açılan savaştır. Bu yüzden Bağdat'ın Kürtleri ezme çabaları Arap millî mücadelesine ihanettir.

Kürtler Arap halkının değerli bir dostu olabilirler ve olmalıdırlar da, çünkü her ikisinin de düşmanı ortaktır. Irak'da Kürtlerin millî haklarını ka zanmaları Türkiye'deki ve İran'daki Kürtleri, üzerlerindeki baskıya karşı harekete geçirecek bir örnek olacaktır. Böyle bir hareket emperyalizmin bu kalelerinin sağlamlığını sarsacak ve İran açısından bu, milletler hapisanesinin tahrip edilmesi demek olacaktır.

Arapların ve Kürtlerin ortak mücadeleleri mümkündür. Fakat bu birlik Kürtlerin kendi kaderlerini tayin hakkına kesin destek sağlamayan bir temel üzerinde oluşamaz. Irak'daki Kürtleri ezen hükümet bir Arap hükümetidir. Onun için Arap devrimcileri Kürtlerin haklarının en tutarlı savunucuları olmadıkça bu, emperyalizmin iki ulusun birlik mücadelesini önleyeceği bir olgu olacaktır.

Kürt meselesinin farklılığı Peter Indari'nin onlar üzerindeki zulme karşı çıkmasına yol açmıyorsa belki Arap devriminin çıkarları O'nun meseleyi yeniden gözden geçirmesine neden olabilir.

• • •

Katalonya Sorununda Troçki'nin Tavrı

İleriki sayfalarda Livio Maitan'ın "Troçki'de Ulusal Sorun ve Sürekli Devrim" makalesine ışık tutacak Troçki'nin üç yazısını **The Spanish Revolution** (1931 - 39) adlı yapıtından aktarıyoruz.

KATALONYA'DA ULUSAL SORUN

1. İşçi ve Köylü Bloku'nun «lideri» Maurin, ayrılıkçılık görüşünü paylaşıyor. Biraz tereddüt geçirdikten sonra küçük-burjuva milliyetçiliği ile uzlaşmış bulunuyor. Katalon burjuva milliyetçiliğinin bugünkü aşamada ilerici olduğunu daha önce de belirtmiştim fakat bir şartla : eylemini komünist safların dışında sürdürmesi ve sürekli olarak komünist eleştirinin darbeleri altında olması halinde, Kendini komünizmin bayrağının ardına gizlemesi için küçük burjuva milliyetçiliğine müsamaha göstermek, aynı zamanda, proleter öncüsüne haince bir darbe vurmak ve küçük burjuva milliyetçiliğinin ilerici anlamını imha etmek demektir.

2. Ayrılıkçılık programı ne anlama gelmektedir? İspanya'nın iktisadî ve siyasî parçalanmışlığı; bir başka deyişle, İber yarımadasının gümrük duvarlarıyla birbirinden ayrılmış, ayrı ayrı ordularıyla İspanyol savaşları sürdüren bağımsız devletler şeklinde bir çeşit Balkan yarımadasına dönüşmesi. Tabii bilge Maurin, böyle olmasını istemediğini söyleyecektir. Ama program denen şeyin, Maurin'de olmayan, kendine özgü mantığı vardır.

3. İspanya'daki çeşitli partilere mensup işçilerin ve köylülerin İspanya'nın iktisadî parçalanmışlığından çıkarı var mıdır? Asla. Bu da neden UKKTH yolundaki hayati mücadeleyi ayrılıkçılık propogandasıyla özdeş kılmanın ölümüne bir iş olduğunu gösterir. Bizim programımız kaçınılmaz olarak iktisadî birliği sürdüren bir İspanyol Federasyonu yönündedir. Bizim hiç te *burjuvazinin silâhlarının yardımıyla* ezilen milliyetlere bu programı *dayatmak* gibi bir niyetimiz yok. Bu anlamda, UKKTH'ndan samimiyetle yanayız. Eğer Katalonya ayrılırsa, İspanya'dakinin yanısıra Katalonya'daki komünist azınlık da federasyon için mücadele sürdürmek zorunda kalacaktır.

4. Balkanlar'da, savaş öncesinin köhne Sosyal Demokrasisi, ayrı devletlerin yarattığı tımarhane ortamından çıkış yolu olarak demokratik Balkan federasyonu sloganını öne sürmüştü. Bugün, Balkanlar'daki komünist slogan, Balkan Sovyet Federasyonudur. (Yeri gelmişken söyleyelim, Balkan Sovyet Federasyonu sloganını benimseyen Komintern, bu sloganı Avrupa için reddetmiştir.) Bu koşullarda, İspanyol yarımadasının Balkanlaştırılması sloganını nasıl benimseyebiliriz? Bu dehşet verici olmaz mı?

5. Sendikalistler, hiç değilse bazı sendikalist liderler ayrılıkçılığa karşı hatta elde silâh savaş vereceklerini ilân ediyorlar. Bu durumda komünistler ve sendikalistler kendilerini biribirlerine karşı barikatlarda bulacaklardır; çünkü ayrılıkçı yanılsamaları paylaşmayıp aksine eleştiren komünistler, emperyalizmin cellatlarına ve onların sendikalist yardakçılarına yılmadan karşı çıkarlar.

6. Komünistlerin eleştiri ve öğütlerine rağmen küçük burjuvazi İspanya'yı parçalamakta başarılı olsa bile böyle bir rejimin olumsuz sonuçları kısa zamanda ortaya çıkacaktır. İspanya'nın çeşitli böl-

gelerindeki işçiler ve köylüler hızla şu sonuca varacaklar: evet, komünistler haklıydı. Ama bu, kesin olarak Maurin'in programı için bir dirhem bile sorumluluk almamamız anlamına gelir.

7. Monatte, (1) İspanyol sendikalistlerinin yeni bir «sendikalist devlet» kuracaklarını umuyor. Bunun yerine Monatte'ın İspanyol dostları burjuva devletiyle başarılı biçimde bütünleşiyorlar. Ördek yumurtasına kuluçkaya yatan talihsiz tavuk hikayesidir bu. Bugün İspanyol sendikalistlerin söylediklerini ve yaptıklarını izlemek çok önemli. Bu, Fransız anarko-sendikalizmine Sol Muhalefet'in Fransa'da sert bir darbe indirmesi için olanak yaratacaktır. Devrimci koşullarda anarko-sendikalistlerin kendilerini her adımda gözden düşüreceklerinden bir an dahi şüphe edilemez.

Sendikalistlerin parlak fikri Cortes'e (2) katılmaksızın onu denetlemekten ibarettir. Devrimci şiddet kullanmak, iktidar kavgası vermek, iktidarı almak —bütün bunlar yasaktır. Bunun yerine, onlar, iktidardaki burjuvazinin «denetlenmesini» öğütlerler. Evet, muhteşem bir görünüm: burjuvazi kahvaltıdadır, öğlen yemeğindedir, akşam sofrasındadır ve sendikalistlerin önderliğindeki proletarya karnı aç, bu işlemleri «denetlemektedir». *13 Temmuz 1931*

KATALON FEDERASYONU

Katalon Federasyonu genel İspanyol komünist örgütüne girmeye çabalamalıdır. Katalonya öncüdür. Ama bu öncü proletaryayla ve daha sonra bütün İspanya'nın köylülüğüyle birlikte yürümezse Katalon hareketi en fazla Paris Komünü türünde muhteşem bir olayla sonuçlanacaktır. Katalonya'nın özgül durumu bu doğrultuda seyrediyor. İspanya'da bir bütün olarak durum ikinci bir devrim için olgunlaşmadan çok daha önce ulusal çatışma, Katalon patlamasını gerçekleştirebilecek derecede ısıtabilir buharı. Ulusal ateşin etkisiyle Katalon proletaryası bütün İspanya'nın proletaryasıyla pekişme fırsatı bulamadan kesin mücadeleye sürüklenme durumunda kalırsa, bu, onun en büyük tarihsel talihsizliği olacaktır. Barselona ve Madrid Sol Muhalefetinin gücü, bütün bu sorunları tarihsel bir düzeye yükseltmeye yetebilir ve yetmelidir... *23 Nisan 1931*

KATALON MİLLİYETÇİLİĞİNİN İLERİCİ KARAKTERİ

Katalon Federasyonunun sözde milliyetçiliğine gelince, bu çok önemli ve ciddi bir sorundur. Bu noktada hataların hayati sonuçları olabilir.

İspanya'da devrim bütün sorunları, ulusal sorun da dahil yeni bir güçle ortaya attı. Ulusal eğilimlerin ve yanılsamaların esas taşıyıcısı büyük sermayenin ve devlet bürokrasisinin merkezileştirici rolüne karşı köylülük içinde destek aramaya çalışan küçük-burjuva entelicensiyadır. Genel olarak her devrimci-demokratik harekette olduğu gibi, ulusal kurtuluş hareketinde küçük burjuvazinin önderlik rolü şimdiki aşamada kaçınılmaz olarak harekete değişik türden sayısız önyargılar katmaktadır. Ulusal yanılsamalar bu kaynaktan işçiler arasına da akar. Genel olarak ve bir bütün olarak Katalonya'da ve belki de Katalon Federasyonunda halihazırda durum muhtemelen budur. Ama söylenenler hiç te Katalon ulusal mücadelesinin İspanyol büyük güç şövenizmine, burjuva emperyalizmine, bürokratik merkeziyetçiliğine karşı *ilerici, devrimci demokratik* karakterini yoketmez.

Bir bütün olarak İspanya'nın ve özellikle Katalonya'nın bugün Katalon ulusal demokratlarınca değil, toprak ağaları, eski bürokratlar ve generallerle işbirliği içinde ve İspanyol ulusal sosyalistlerinin desteğindeki İspanyol burjuva emperyalistlerince yönetildiği bir an bile unutulmamalıdır. Bütün bu kardeşlik bir yandan İspanyol sömürgelerinin süregiden boyun eğdirilmesi ve öte yandan bizzat İspanya'nın azami bürokratik merkezileştirilmesi yani Katalon'ların, Bask'lıların ve diğer milliyetlerin İspanyol burjuvazisince ezilmesi üzerine kuruludur. Mevcut gelişme aşamasında, sınıf güçlerinin verilen bileşiminde Katalon milliyetçiliği ilerici bir devrimci etkendir; İspanyol mlliyetçiliği gerici bir emperyalist etkendir. Bu farkı anlamayan, gözardı eden, ön saflara çıkarmayıp tersine önemini örten İspanyol komünisti, İspanyol burjuvazisinin bilinçsiz bir ajanı olmak ve proleter devrimi davası için bir kayıp olma tehlikesiyle karşıkarşıyadır.

Küçük burjuva ulusal boş umutların tehlikesi nedir? Çok ciddi bir tehlike olan, İspanyol proletaryasını ulusal çizgilerde bölmeleri. Ama İspanyol komünistleri bu tehlikeye karşı yalnızca bir yolla savaşabilirler: hakim ulusun burjuvazisinin şiddetini acımasızca teşhir edip bu yolla, ezilen ulusun proletaryasının güvenini kazanmak. Başka bir politika, ezilen bir ulusun küçük burjuvazisinin devrimci demokratik milliyetçiliğine karşı, ezen ulusun emperyalist burjuvazisinin gerici milliyetçiliğini desteklemekle özdeştir. *17 Mayıs 1931*

————————

(1) Fransız devrimci sendikalisti.

(2) İspanyol parlamentosu.

TROÇKİ'DE ULUSAL SORUN VE SÜREKLİ DEVRİM

Livio MAITAN

Troçki'nin yorulmak bilmeksizin savunduğu ve derinleştirilmesinde katkıda bulunduğu, Marksizmin temel bir kavramı varsa o da ulusal devletlerin sınırının aşılması, proleter devriminin uluslararası düzeye ulaşması ve sosyalizmin inşası için uluslararası bir çerçevenin zorunluluğudur. Bu fikirleri, 1905 dönemindeki açıklayıcı ilk yazılarından ve Birinci Dünya Savaşı polemiklerinden, Stalin'e karşı mücadelesindeki en önemli dönemdeki denemelerine (*Lenin'den sonra Komünist Enternasyonal* ve *Sürekli Devrim* yılları) ve İkinci Dünya Savaşı arifesinde Meksika sürgünündeki makalelerine değin bütün eserini baştan sona kaplar.

Ulusal Devletin Tarihsel Krizi ve Sosyalizmin Gerekliliği

Hızla geçilecek birkaç hatırlatma yeterlidir. Daha 1905 Haziranında Troçki «proletaryanın tamamladığı eserinin kendi ülkesi sınırları içersinde sınırlanamayacağı kuşkusuzdur. Bizzat konumunun mantığı onu uluslararası arenada yer almaya yöneltecektir» diye yazıyordu *(1905)*, ve daha sonraları aynı düşünceyi *Sonuçlar ve Olasılıklar*'da yeniden hatırlatıyor ve belirtiyordu. Bu kavram, diğerleri arasında, «ulusal savaşlar kadar ulusal devrimler zamanı da geçmiştir — en azından Avrupa'da; emperyalist bir çağda yaşıyoruz: bu yalnızca sömürgeci yayılma rejimi değil fakat aynı zamanda belirlenmiş bir içsel rejimdir. Yalnızca burjuva ulusuna ve eski rejime değil fakat aynı zamanda proletaryaya ve burjuva ulusuna karşı çıkar.» (1905) analizinden ortaya çıkıyordu.

1914'de, uluslararası sosyalist hareketin savaş tarafından parçalandığı ve beylik yurtsever lafların dalga dalga yayıldığı sırada, Troçki defalarca aynı konu üzerine dönmüştür. *«Savaş ve Enternasyonal»*in (1914 Eylül) önsözünde «bu savaşın bağrında —kapitalizmi doğuran,— üretici güçlerin ulusal devletler çerçevesinde çeşitli sömürü biçimlerine karşı ayaklanması vardır», diye yazıyordu. «Gezegenin tümü, toprak ve denizler, yeryüzü ve derinlikler şimdiden, çeşitli kesimleri çözülemeyecek şekilde birbirine bağımlı bir evrensel ekonomi arenası oldu. İşte kapitalizmin eseri. Fakat o, kapitalist devletleri de, bu evrensel ekonomiyi her ulusal burjuvazinin çıkarlarına tabi kılmak için savaşa itiyor. Emperyalizmin politikası herşeyden önce, 1789-1815-1848-1859-1864-1866-1870 savaşları ve devrimlerinde doğmuş eski ulusal devletin zamanını doldurduğunun ve şimdi de üretici güçlerin gelişmesine hoşgörüsüz bir engel olarak ortaya çıktığının kanıtı olmaktadır. 1914 savaşı herşeyden önce bağımsız ekonomik varlık olarak ulusal devlet'in yıkılışını belirtir... Savaş ulusal devletin çöküşünü bildirir... evrensel üretim yalnız ulusal devlet kaosuna karşı değil ekonominin kapitalist örgütlenmesinin örgütsüz ve barbar bir hale dönüşmüş olmasına da baş kaldırır... Az gelişmiş Avrupa ülkelerinde, diye devam eden Troçki, savaş gündem maddesine, tarihsel kökeni çok eskiye dayanan sorunları getirdi : ulusal topluluk ve demokrasi meseleleri... Bununla beraber o sıralarda bu sorunlar her türlü özerklikten yoksundur. «Bundan çıkan sonuç başka dönemlerde değişik biçimlerde ortaya atıldığı zaman çok canlı polemikleri doğuracak bir parolanın tanımıdır.» Bu tarihsel koşullarda proletarya için sorun, ekonomik gelişmenin başlıca engeli haline dönüşmüş ve zamanını doldurmuş ulusal 'vatanı' savunmak olamaz. Fakat onun için söz konusu olan çok daha güçlü ve kuvvetli bir 'vatan'ı, Dünya Birleşik Devletlerinin temeli olacak Avrupa Birleşik Devletler Cumhuriyetini yaratmaktır.»

Troçki'nin, ulusal sorunların emperyalist çıkarların mantığına —kendi yasalarına uygun— kaçınılmaz olarak bağlılığı ve ulusal devletin tarihsel krizi üzerine fikirlerinin etkili bir sentezini yapan az tanınmış bir eserinden yeterince uzun bir alıntı yaptık. Troçki ulusal özlemlerin ve sorunların varlığını kesinlikle yadsımıyordu; fakat emperyalist vahşetin en derin nedenlerini kitlelerin gözünden kaçırmayı amaçlayan her türlü gizemleştirmeye karşı mücadeleyi ve birlik çerçevesini her zaman hatırlatmayı gerekli görüyordu. Bu arada ilave edelim ki Avrupa Sosyalist Devletler Birliği formüllerinin ayrılığı ötesinde Lenin'in tutumu özünde benzerdi : baskı altındaki küçük ülkelerde ulusal hareketlerin doğabileceğini inkar etmiyor, fakat Belçika ya da Sırbistan sorununun son tahlilde zıtlığın biçimini tanımlayan, iki zıt emperyalist gruplaşmanın mücadelesinden soyutlanarak ortaya konamıyacağının altını çiziyordu. (2)

Lenin'den Sonra Komünist Enternasyonal'de Troçki'nin anlayışı Stalin'in tek ülkede sosyalizm anlayışının eleştirisi açısından yinelendi. «Üretici güçler ulusal çerçeveyle bağdaşmazlar. Yalnızca dış ticarete, insanların ve sermayelerin ihraç edilmesine, toprakların fethine, sömürge politikasına, son emperyalist savaşa değil; aynı zamanda sosyalist bir toplum için iktisadî bakımdan kapalı olarak yaşamanın olanaksızlığına hükmeden işte bu olgudur. Kapitalist ülkelerin üretici güçleri uzun zamandan beri ulusal devlet çerçevesi içinde sıkışıp kalmaktadır. Sosyalist toplum ise ancak, modern üretici güçlerin temeli üzerine, elektrifikasyon, tarım dahil bütün üretim süreçlerinde 'kimyasallaştırma' ve en gelişmiş çağdaş tekniğin en ileri ögelerinin bileşimi ve yaygınlaştırılmasının üzerine inşa edilebilir. Sosyalizm, daha kapitalizm altındayken ulusal kalıplarından zorla kopmaya çalışan üretici güçleri, ulusal kalıpları içine kapatmak için nasıl geriye itecek? diye sorulacaktır.» (s. 144-145, C.L. Presses Universitaires de France, Paris 1969). Sonuç olarak sınıfın temel amacı, tali olarak da kısmi amaçlar, ulusal çerçeve içinde ya da ulusal araçlarla hedefine ulaşamaz kararlı görüşü, devrimci enternasyonalizmin bağrında yatmaktadır.» (age, s. 167-168)

Nihayet, yaşamının son aylarında, savaş patladığı sıralarda Troçki, çatışmanın emperyalistlerarası tabiatının «demokratik» ya da «ulusal» bahaneler arkasında gizlenmeye çalışıldığı yeni gizemleştirmeyi en kararlı şekilde teşhir etti. «Her ulusun kendi kaderini tayin hakkına duyduğumuz tam inanç —diye yazıyordu diğerleri arasında,— bu hakkın aktüel savaş sırasında tüy kadar bile ağırlık taşımadığı gerçeğini değiştirmez.» Ve alışılagelmiş bir gelecek düşüncesi içinde gelecekteki sosyalist Avrupa perspektifini canlandırarak şöyle söylüyordu: «Ekonomik birleşme Avrupa için bir ölüm kalım meselesidir. Avrupa eski uygarlığın mezarı olmak istemiyorsa Sosyalist Sovyetler Birliği'ne dönüşmelidir. Sosyalist bir Avrupa sömürgelerin tam bağımsızlığını tanıyacak, onlarla dost ekonomik ilişkiler kuracak ve adım adım, hiç bir şiddet olmaksızın, işbirliği aracı ve örneği ile onları sosyalist bir dünya federasyonuna sokacaktır. Kendi yönetici kastından arınmış Sovyetler Birliği, gelişmesinin en üst düzeyine yardım edecek Avrupa federasyonuna dahil olacaktır. Birleşmiş Avrupa'nın ekonomisi bir bütün gibi çalışacaktır. Ulusal sınırlar sorunu, bugün bir ülke içindeki yönetimsel bölünmeler sorunundan daha az güçlüğe yol açacaktır. Yeni Avrupa içersindeki sınırlar, ilgili nüfusların özgün kararlarına göre ulusal kültür ve dillerine göre belirlenecektir.

Bunlar 'gerçekçi' politikacılara ütopik gelebilir mi? Kendi dönemlerinde insan eti tüketiminin bir yana bırakılması da yamyamlara ütopik geliyordu.» (3)

Kendi kaderini tayin ve proletaryanın politikası

Çağımız çelişkilerinin temel tabiatının analizleri ve ulusal çerçeveyi aşma gereksiniminin doğrulanması, hiç bir zaman Troçki'nin ulusal sorunu inkar etmesine ya da küçümsemesine yol açmıyordu. Birinci Dünya Savaşı süresinde, yukarıda sözünü ettiğimiz yapıtında barış koşullarını şu parolalarla sentezleştiriyordu: «Tazminata hayır! Her ulusa kendi kaderini tayin hakkı! Monarşisi, sürekli ordusu, feodal yönetici kastı, gizli diplomasisi olmayan Avrupa Birleşik Devletleri.» Aynı zamanda Rusya ile ilgili konularda, başlıca görevler arasında çarlarım imparatorluğu tarafından ezilmiş ulusların özerklik hakkının tanınmasına işaret ediyordu. Zaten —Lenin'e ve Bolşevik yönetimine olduğu gibi,— ona da ulusal sorun terimlerini kesinlik ve açıklıkla tanımlamasını sağlayan savaş ve devrim dönemidir. Bu kavramların en açık ve kesin sentezi *Rus Devrim Tarihi* adlı kitabındaki «ulusal sorun» adlı bölümde toplanmıştır.

«Dil —diye yazıyordu Troçki— insanı insana bağlayan en önemli araçtır ve dolayısıyla ekonomide de bağdır. Bir ulusu birleştiren ticarî dolaşımın zaferi ile ulusal bir dil haline gelir. Kapitalist ilişkilerin en uygun, en elverişli ve normal alanı olduğu ölçüde ulusal devlet bu temeller üzerine kurulur. Batı Avrupa'da Hollanda'nın bağımsızlık mücadelesini ve adalar İngiltere'sini bir kenara bırakırsak burjuva ulusların oluşum çağı büyük Fransız devrimi ile başlamış ve esas olarak bir yüzyılda, Alman imparatorluğunun kuruluşu ile sona ermiştir.

Fakat, Avrupa'da Ulusal Devlet üretici güçleri emme sürecini bitirip emperyalist devlet halinde gelişirken Doğu-İran, Balkanlar, Çin, Hindistan da henüz 1905 Rus devriminden aldığı itimle ulusal-demokratik devrimler çağının ancak başlangıcında idi. 1912 Balkan Savaşı Avrupa'nın güneydoğusundaki Ulusal Devletler oluşumunun sona erişini temsil etti. Hemen ardından gelen emperyalist savaş Avrupa'da ulusal devrimlerin yarım kalmış eserini, Avusturya-Macaristan parçalanmasını, bağımsız Polonya'nın yaratılmasını ve sınır devletlerinin Çarlık imparatorluğundan kopmasını sağlayarak en son gelişme noktasına ulaştırdı.» (C. 2, s. 405, Sevil)

Yazar, ardından, Leninist kavramın temel çizgilerini, karşıt sapmalara karşı, kendi kaderini tayin hakkını uzlaşmaz bir şekilde savunmasında somutlaştırarak özetler. Bu kavram —hatırlatmak gerekir— iki kesinliği içerir. Birincisi devrimci partinin «kendi kaderini tayin hakkı»nı savunması otomatik olarak her türlü bağımsızlık ya da ayrılma talebini desteklemesini gerektirmez, (başka bir deyişle ilke sorunu her özgül durumda alınacak tavır sorunundan ayrıdır); ikincisi, parti alanında ve genel olarak proletaryanın örgütlenme alanında bolşevizm, her türlü ulusal-federalist eğilime karşı mücadelesinde merkeziyetçi anlayışlarından vazgeçmez.

Daha genel olarak Leninist anlayış, ulusal sorunun çözümünün ilke bakımından, tarihsel olarak ilerici bir etkeni temsil ettiği öncülü üzerine kuruludur. Bu anlayış ulusal baskının, geniş küçük burjuva kitlelerinin ve hatta işçi kesiminin sömürülmelerinin sosyal kaynağının anlaşılmasını engellediği görüşünden de hareket eder : ulusal baskı kalktıkça, gerçek sosyal diyalektik daha açık olarak gözükecek ve kitleler daha yüksek politik bilince erişecek, kendi burjuvazileri ile doğrudan doğruya hesaplaşmaya başlıyacaklardır.

1917 de Lenin, Troçki'nin daha önceden sürekli devrim tanımlamasıyla tasarı halinde çizdiği sonucu tümüyle paylaşıyordu : kapitalizmin en yüksek aşaması emperyalizm çağı içindeki durumlarda artık, devrimin sosyalist konağından kesin olarak ayrılmış, ulusal-demokratik burjuva konağını içeren ulusal bağımsızlık için mücadele dinamiğini tasarlamak olanaksızdır. Buna göre proletarya ulusal sorunu çözmeyi hedef alacak mücadelelerin başını çekmelidir ve bu sorun ancak kapitalist rejimin yıkılması ölçüsünde gerçekten çözümlenebilir. Troçki'ye gelince o bolşeviklerin ilke olarak kendi kaderini tayin hakkında hemfikir olduklarını hatırlattıktan sonra hemen şöyle ilave ediyordu: «Bu sırada iktidar sorununun kesin bir önemi vardı. Bununla beraber zamanın parti yöneticileri bir yandan tarımsal sorunda olduğu gibi, ulusal sorunla ilgili bolşevik tezlerle, öte yandan demokratik biçimler altında gizlenmiş olsa bile, burjuva emperyalist rejiminin korunması arasındaki inkâr edilmez karşıtlığı anlamaktan tamamen aciz olduklarını açığa vurmuşlardı.»

İşte sürekli devrim teorisinin 1917'de somut olarak ne ifade ettiği, işte «ulusal selin Ekim Devriminin yatağına akmasının» nedeni ve daha genel olarak ulusal devrimlerin «proletaryanın dünya devriminin basamakları» gibi görünmesinin nedeni.

Burada sorunun proletarya devriminin çıkarlarına bağlı olup olmadığı şeklindeki sorunun cevabını vermek mümkündür. Bilindiği gibi Bolşeviklerin hasımlarına göre böylesi bir bağımlılık örneğin 1921 Gürcistan olayları sırasında Bolşeviklerin bu konudaki iki yüzlülüklerini somut olarak açığa çıkarmıştır.

Gürcistan olayı tamamen kendine özgüdür ve Troçki tarafından da Lenin tarafından olduğu gibi askerî müdahalenin şaşkınlıkla karşılandığı ve Stalin'den esinlenen partinin eğilimi tarafından bu bölgede daha sonra uygulanan yöntemlere karşı çıktıkları bilinmektedir. 1922'de de Troçki'nin müdahale üzerine kabul ettiği resmî açıklamadan bağımsız yayınladığı bir denemede, Gürcistan'ın kesinlikle hiç de bağımsız olmadığını, fakat Sovyet Cumhuriyetine karşı savaşı başlatan ulusal ve uluslararası gerici güçlerin oyunlarıyla bütünleştiğini söz götürmez bir şekilde kanıtlıyor.

Gürcistan konusu bir yana Troçki ulusal sorunu hiçbir zaman saklamamış ve Lenin gibi ulusal soruna kesin bir öncelik tanımanın gereğini I. Dünya Savaşı sırasında Sırbistan ve Belçika üzerine polemiklerinde açıklamıştır. Gürcistan üzerine denemesinde «bu ilkenin (kendi kaderini tayin hakkı) sosyalizme geçiş döneminde ne kadar önemli olduğunu anlamakla beraber partimiz onu her türlü gereksinme ve tarihsel görevlerin üzerinde kesin bir dogmaya dönüştürmemiştir.» diye yazmıştır. (s. 153) (4) *Rus Devrim Tarihi*'nde bu ifade daha da nettir: «proletarya devrimini önceleyen ulusal devrimlerin proletarya devrimine bağlılığının evrensel düzeyde kendine özgü bir determinizmi vardır. Oysa 19. yy.da savaşların ve devrimlerin esas görevi üretici güçler için bir engel olmaya başlamış olan ulusal sınırları üretici güçlere kabul ettirmekten ibarettir.» (5) Şu halde sorun, mutlak kalıplar olarak kavranmış proleter devrimi ile ulusal devrim arasında sanki bir seçenek söz konusuymuşcasına soyut bir şekilde konamaz. Gerçekleşmeleri kısa ya da uzun bir dönem, burjuvazi tarafından yönetilen ulusal devlet oluşumuyla son bulsa bile, proletarya ulusal talepleri desteklemek zorundadır (bunun bir adım ilerisi, sosyalizmin nesnel bir öncülü olduğu ölçüde). Fakat emperyalist çağda geçerliliği olmayan bir varsayımdır. Emperyalist burjuvazi kendi düzeninin gereği olarak, ulusları ve onların bağımsızlıklarını ezip yok etmektedir. Ulusal Burjuvaziye gelince o da so-

nuçta önemli bir anti-emperyalist rol oynamaktan acizdir. Böylece diğer demokratik burjuva görevler gibi, ulusal sorunu çözme görevi de bundan böyle proletaryaya aittir! Ve ancak proletaryanın liderliğindeki (kırsal ve kentsel nüfusun tüm sömürülen katmanları tarafından desteklenen) bir devrim tarafından tamamlanacaktır.

SÖMÜRGE ÜLKELERDEKİ STRATEJİ

Böylelikle Troçki'nin ulusal sorun anlayışının bir diğer temel görünümüne değiniyoruz. Parti, devlet, hatta Komünist Enternasyonal içinde bile hegemonyasını kuran bürokratik kasta karşı mücadelesinde, Troçki, sömürge ya da yarı sömürge ülkeler için devrimci stratejinin ana hatlarını defalarca çizerek, eski Menşevik anlayışlara çok yakın olan Stalinci anlayışlara karşı sıkı bir polemiğe girişti.

Örneğin onun Çan Kay Şek ve «ulusal» burjuvazinin rolünün sistemli eleştirisi ile yarı sömürge Çin'in Japon emperyalizmine karşı mücadelesinin *ilerici* karakterini birleştiren Çin-Japon çatışması konusundaki tavrını hatırlatmak yeterlidir. (Bu hatırlatma, literatürde Troçki'ye atfedilen «Japon imparatorluğunun Çin'i işgal etmesinin engellenmemesi» yolundaki «öğretisi» yalanını hatırlatması bakımından daha da önemlidir.) Hindistan devriminde izlenecek yöneliş üzerine veya Latin Amerika'da anti-emperyalist mücadele gereği (ki bu sonuncusu Birleşik Devletlerin «demokratik» emperyalizmiyle işbirliği konusundaki Stalinci çizgiyi mahkum etmektedir) üzerine yazılmış aydınlatıcı sayfaları hatırlatmak yeterli olacaktır. «Hindistan burjuvazisinin, Büyük Britanya'nın keyfi egemenliğine karşı mücadele yolunda en ufak bir adım atmak zorunda kalması halinde bile —diyordu 1939 tarihli bir mektubunda— proletarya doğal olarak bu atılımı destekleyecektir. Fakat bu desteği *kendine özgü yöntemlerle* gerçekleştirecektir. Kitle mitingleri, gözüpek sloganlar, grevler, güçler ilişkisi ve şartlarına göre belirlenen daha kararlı mücadele eylemleri ve gösteriler. İşte özellikle bunu yapabilmek için proletaryanın özgür ellere ihtiyacı vardır. Proletaryanın Hindistan nüfusu içinde en ağır basan yığın olan köylülük üzerinde etkin olabilmek için herşeyden önce burjuvaziye karşı tam bir bağımsızlık içinde olması vazgeçilmezdir. Cesur ve devrimci bir tarım programı sunarak onmilyonlarca köylüyü ayaklandıracak ve birleştirebilecek, onları İngiliz emperyalizmine ve yerli zorbalara karşı mücadeleye yöneltebilecek yeteneğe ancak proleterya sahiptir.» (6)

En son olarak Troçki'nin 1930'lu yıllarda Birleşik Devletlerdeki son on yıllarda alabildiğine güncelleşen zenci sorununun doğru çözümüne katkısına işaret etmek gerekir. Bizzat devrimci hareket saflarındaki karşı koymalara ve her türlü anlayışsızlığa karşı mücadele ederken, Amerika'daki Afrika asıllıların durumunda da KKTH ilkesinin geçerliliğini belirtmiş ve siyahi hareketin Birleşik Devletlerde devrimin itici gücü olabileceğinin önemini kavramıştı. Hâlâ güncelliğini koruyan bir tartışmada, devrim öncesi Rusya'sıyla bir paralellik kurmuş ve «o dönemde Rusların Avrupa'nın siyahları» olduğunu açıklamıştı. «Kendi kaderlerini tayinle siyahların birkaç dev sıçramayla beyaz işçilerin çoğundan önce proletarya diktatörlüğü yoluna girmeleri kuvvetle muhtemeldir. Böylece onlar öncü gücü oluşturacaklardır.» Kısır şemalar haline dönüşmüş uvriyerizmin bütün savunucularının, üzerinde düşünmesi gerektiği bir noktadır, bu.

KATALONYA SORUNU VE
ÖNEMLİ BİR VARSAYIM

Öte yandan Troçki, iki dünya savaşı arasında bazı Batı Avrupa ülkelerinde bile varolan ulusal taleplerin önemini de küçümsemiyordu. Otuzlu yılların başındaki İspanya krizini çözümlerken Katalonya için kendi kaderini tayin hakkının, demokratik bir görev olarak öneminin altını çizdi.

«Ayrılıkçı eğilimler —diyordu— devrimin önüne ulusun kendi kaderini özgürce tayin hakkı demokratik görevini koyar. Bu eğilimler diktatörlük süresinde belirginleşmiş ve açığa çıkmıştır. Fakat katalon burjuvazisinin ayrılıkçılığı, Madrit hükümeti ile birlikte kurduğu tezgahta, İspanyol ve Katalon halkına karşı bir araçtan başka birşey olmadığı halde, işçi ve köylülerin ayrılıkçılığı ise toplumsal hoşnutsuzluklarının bir görüntüsüdür. Bu iki tür ayrılıkçılık arasında kesin bir ayırım yapmak gerekir. Ulusal olarak ezilen köylü ve işçileri burjuvazilerinden ayırmak için, öncü proletaryanın kendi kaderini tayin hakkı konusunda en içten ve atak tavrı alması gerekir. İşçiler, Bask ve Katalon halklarının çoğunluğu tümden ayrılmak kararını verdiklerinde, bağımsız ulusal hayatlarını örgütlemek için bu halkların *haklarını* sonuna kadar savunacaklardır. Bununla birlikte, bu, ileri işçiler Katalon ve Bask'ları bağımsızlığa doğru itecek demek değildir. Tersine ülkenin ulusal bölgelerinin *geniş bir özerkliği* ile ekonomik birliği işçiler ve köylüler için ekonomik ve kültürel açıdan büyük avantajlar sağla-

yacaktır.» (7) Ulusal sorunda yöneliş için gereken esaslı ölçütler böylece bir kez daha en berrak biçimde ortaya çıkıyor.

Nihayet, İkinci Dünya Savaşı arifesinde Troçki tarafından ileri sürülen şu varsayımı da hatırlamak yöntem açısından ilginçtir. «... Eğer yeni savaş yalnız şu veya bu emperyalist kampın zaferi ile sonuçlanırsa, savaş ne devrimci ayaklanmaya ne de proletaryanın zaferine yol açarsa; yine tekrar Versay-dakinden daha korkunç yeni bir emperyalist barış, halkları on yıllar için zincirlere vurursa ve eğer zavallı insanlık tüm bunlara suskun ve pasif olarak katlanırsa —yalnızca Çekoslovakya ve Belçika değil belki Fransa da ezilen uluslar arasına atılacaktır (aynı varsayım Almanya için de kurulabilir). Bu durumda kapitalizmin gelecekteki korkunç parçalanması bütün halkları on yıllarca geriye atacaktır. Şüphesiz eğer bu pasiflik, teslimiyet, yenilgi ve çöküş perspektifi gerçekleşirse, tüm halklar ve ezilen kitleler daha önce açtıkları tarihsel yolu tekrar dizleri üzerinde tırmanmaya zorlanacaklardır. Böyle bir perspektif hesaptan çıkarılabilir mi? Eğer proletarya şoven komünistlerin ve sosyal emperyalistlerin yönetimine sürekli olarak hoşgörü gösterirse; eğer Dördüncü Enternasyonal kitlelere gİden yolu bulmasını bilemezse; eğer savaşın iğrençliği işçileri ve askerleri isyan yoluna itmezse; eğer sömürge halkları kölecilerin çıkarları için kanlarını uysalca akıtırlarsa— bu koşullarda uygarlığın düzeyi kaçınılmaz olarak düşecek, genel bir gerileme ve çöküş Avrupa'da ulusal savaşları yeniden gündeme getirebilecektir.» (8)

Birinci Dünya Savaşı sırasında Lenin'in tamamen teorik alanda benzer bir varsayım ileri sürmüş olması anlamlıdır. (9) Bu varsayımlardan ne biri ne de diğeri yazarların düşündüğü gibi gerçekleşmemiştir. Fakat açıkladıkları olgu, bir yandan ulusal soruna verdikleri çok büyük önemi kanıtlıyor, diğer yandan da daima mutlak bir norma dönüştürülmüş bir şema yerine, gerçek ya da potansiyel nesnel bir bağlamdan yola çıkmaya çalıştıklarını gösteriyordu.

GEÇİŞ DÖNEMİNDE ULUSAL SORUN

SSCB'nin kendine özgü gelişmesinin, yani bürokratik yozlaşmasının ardından, ulusal sorun kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde de ortaya kondu. Yaşamının en azap dolu ve verimli yıllarında, sorunun yeni bir bağlamda kavramlarını billurlaştırmış olması Troçki'nin yeni bir katkısıdır.

Sorun, birinci beş yıllık plândan önce ve NEP döneminde büyük Rus milliyetçiliğinin ve şovenizminin yeniden doğuşunu teşhir eden Sol Muhalefet platformunda daha önce ortaya konmuştu. «Şovenizme dayanan bürokratizm —diye açıklıyordu platform— çeşitli milliyetler arasında (Transkafkas Federasyonu) memur koltuklarının paylaşımı için Sovyet merkeziyetçiliğini bir sürtüşme kaynağına dönüştürmeyi başarmıştır; merkezle uzak bölgelerdeki ilişkileri bozmayı başarmış ve gerçekte, milliyetler sovyetini yoketmiştir; özerk cumhuriyetlerin öylesine velisi kesilmiştir ki, bu cumhuriyetler, Rus ve yerli nüfusları arasında patlak veren toprak ile ilgili uyuşmazlıkları çözümleme haklarına bile sahip olamaz olmuşlardır. Bu koşullar altında, yerel sovyet aygıtının «ulusallaştırılması», ulusal azınlıkların zararına olmaktadır.» Platformun yaklaşımına göre, bütün bu eğilimlere karşı koymak için, kesin olarak belirtilmiş ve «Lenin'in tavrına geri dönüş» parolasında sentezleştirilebilecek olan bir dizi önlemin uygulanmasıyla kararlı bir dönüş yapmak gerekiyordu.

1936'da *İhanete Uğrayan Devrim*'de Troçki, Stalinci yozlaşmanın bu yönüne bir bölüm ayırmıştı (Ulus ve Kültür). Yazara göre, ulusal baskı özel bir görünüm kazanmıştı: «kelimenin gerçek anlamıyla bir ulusun bir diğer ulus tarafından ezilişiyle değil, fakat merkezileştirilmiş bir polis aygıtıyla, başta büyük-Rusya'nınki olmak üzere tüm ulusal kültürlerin baskı altına alınışıyla yüz yüze gelmekteyiz.»

Fakat özellikle Troçki, anlayışlarını, birkaç önemli makalede tartıştığı Ukrayna sorununa ilişkin olarak belirtmiştir. «Ulusal ilişkiler alanı içinde Ekim devrimiyle ileri atılmış devasa adıma rağmen —diye yazıyordu 1939 Temmuzunda (10)— geri-kalmış bir ülkede tecrit edilmiş proletarya devrimi ulusal sorunu, özellikle kendi özünde uluslararası bir nitelik taşıyan Ukrayna ulusal sorununu çözümlemekte yetersiz görünmüştür. Bonapartist bürokrasi tarafından baştacı edilen termidor gericiliği, emekçi yığınları ulusal plânda da geriye itmiştir.» 'İşçi köylü elele, özgür ve bağımsız bir Sovyet Ukraynası' sloganında somutlaşması gereken bağımsızlık özlemlerinin meşruluğu buradan kaynaklanmaktadır. Esasen, Troçki SSCB'de devrimci bir yeniden uyanışın oluşması oranında, bağımsız Ukrayna'nın «bunun ardından Sovyet Federasyonuna katılabileceğine, fakat

kendi iradesiyle, kendisinin kabullenilir saydığı şartlarla (katılabileceğine) inanmıştı.» (11)

Bu durumda da Troçki soyut ilkeler açıklayıp durmuyor, fakat tarihsel olarak belirlenmiş bir bağlamda, ilkesel bir talebi dile getiriyor. Ukraynalıların ulusal hoşnutsuzluğu bürokratik çürümenin doğurduğu çelişkilerden biridir. Şu halde sorun bürokrasiyi devirmek için evrensel bir mücadele çerçevesinde bu çelişkiden yararlanmaktır: «Ulusal ayaklanma politik devrimin bir parçasından başka birşey değildir.» (1939-40 Yazıları sh. 77)

Fakat Ukrayna'nın bağımsızlığı sloganı ek bir boyut sunmaktaydı. Troçki'nin yazdığı dönemde, Ukraynalıların bir kısmı, Polonya, Macaristan ve Romanya egemenliği altında idi. Şu halde Ukrayna'nın birlik ve bağımsızlık talebi bu yönde de bir kopma rolü oynayabilirdi: «aynı slogan, Polonya, Romanya ve Macaristan'daki Ukrayna ulusal hareketi içinde proletarya partisine yönetici rolü oynama perspektifini açar.» Bu anlamda Ukrayna sorunu «yalnızca bütünü içinde Avrupa için büyük bir önem kazanmakla kalmayabilirdi» ve «emperyalizm çağında Ukrayna'nın bağımsızlık programı doğrudan doğruya ve sıkı sıkıya proleter devrim programına bağlıydı.»

Troçki'nin Ukrayna konusunda belirlediği yöneliş, İkinci Dünya Savaşından sonra meydana gelen benzer durumlarda da tüm değerini korumaktadır. Bu yöneliş, Moskova bürokrasisinin egemenliğinin Doğu Avrupa ülkelerinde doğurduğu ulusal sorunlar karşısında da esaslı bir ölçüt esinlemektedir. Bu nedenle IV. Enternasyonal «Estonya, Letonya, Litvanya, Gürcistan, Ukrayna, Bulgaristan, Romanya, Çekoslavakya, Yugoslavya, Macaristan ve Polonya'nın, egemen, bağımsız Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri sloganını ve aynı zamanda tam bir eşitlik üzerine yükselen konfederasyonu yücelterek bütün bu işçi devletlerinin bir ya da birçok demokratik işçi devletleri federasyonları oluşturmasını» programına almıştır.

Ulusal sorunda Troçkist anlayış, çağımızın devrimci dinamiğinin genel kavranışıyla bütünleşmektedir. Son tahlilde bu kavrayış, Troçki'nin tüm düşüncelerinin ekseni olan sürekli devrim anlayışının özel bir ifadesinden başka birşey değildir.

10 Mart 1972

NOTLAR :

(1) Alıntıları, "The Bolsheviki and World Peace" başlığı altında yayınlanan (1918) bir Amerikan baskısından aktarıyoruz.

(2) Avrupa Sosyalist Birleşik Devletleri hakkında polemikler için, **Lenin'den Sonra Komünist Enternasyonal**'in 1. kısmına bakınız. Aynı zamanda Lenin'in eserleri c. 22'ye de bakınız.

(3) Bkz. **İkinci Dünya Savaşı üzerine**, La Taupe, Bruxelles, 1970, s. 209, 173, 174.

(4) **Emperyalizm ve Devrim Arasında**, La Taupe, Bruxelles, 1970.

(5) Bkz. Gürcistan üzerine denemenin aynı konudaki diğer pasajları ve **The Bolsheviki and the World Peace**, s. 171.

(6) Aynı zamanda bkz. **İkinci Dünya Savaşı üzerine**, s. 58 - 59.

(7) Yazılar, Paris, 1959, c. III, s. 423 - 424.

(8) Bkz. **İkinci Dünya Savaşı Üzerine**, s. 57 - 58.

(9) "Avrupa proletaryası yirmi yıldır zayıfladıysa; bu savaş Napolyon savaşları türünde kurbanlarla ve mükemmelen yürütülebilir bir dizi ulusal Devlet'in esareti ile **bitecekse**; ve **eğer** Avrupa - dışı emperyalizm, özellikle (Japon ve Amerikan emperyalizmi), örneğin bir Çin - Japon savaşı yüzünden, sosyalizme ulaşmadan yirmi yıldır ayakta duruyorsa, Avrupa'da büyük bir savaş mümkün olurdu." (Lenin: Junius broşürü hakkında. Ekim 1922).

(10) Bkz. **Leon Troçki'nin Yazıları** (1939 - 1940), s. 75.

(11) Bkz.**Emperyalizm ve Devrim Arası**'ndaya ek olarak yayınlanmış "Ukrayna sorunu" makalesi. La Taupe, Brüksel, 1970.

(12) Bkz. 1957 Dünya Kongresi Kararı.

Proleter Kesimlerin Kitlesel Örgütlerine Devrimci Marksist Bir Yaklaşım

Aydın ARICAN

Çok boyutlu olan bir diyalektik bütünselliğin sadece bir ucuna yapışıp oradan yola çıkarak salt soyut yargılara varmak istemediğimizden, Türkiye'de kitle örgütleri sorununu ve ona bağlı olarak TÖB-DER olgusunu içiçe geçmiş bir sürü olguların birlikteliği içinde vermek gerektiği kanısındayız. Sınıfa karşı sınıf mantığından kalkarak, proleter kesimde olması gerekenlerle bunun tam tersi olanları; hakim sınıflarınsa içinde bulunduğu ekonomik ve politik sürecin bu aşamasında kitlelere gerek politik gerekse ekonomik alanlarda yüklemek niyetinde olduğu zorları birarada incelemek, buralardan kalkarak biryerlere varmak niyetindeyiz.

Uluslararası kapitalist sistemin özellikle şu aşamada bayağı zayıflayan bir halkası haline gelen Türkiye kapitalizmi, içinde çırpındığı bunalımdan kurtulmak için çok sınırlı bir takım alternatifler arasında bocalamaktadır. Hakim sınıfların bu çok sınırlı alternatiflerini daha da sınırlamak ve hatta köşeye sıkıştırmak emekçilerin yığınsal ve siyasal örgütlerinin takınacağı tavra bağlıdır.

Büyük burjuvazi şu aşamada, faşistlerin iktidar olmasının kendisini doğal olarak **politik yönden mülksüzleştireceğini** bildiğinden korkmakta, bu nedenle onların iktidar girişimlerini ya sınırlı tutmakta (geçmişte olduğu gibi), ya da iktidar istemlerine pek öyle prim verir görünemektedir. (Bu aşamada olduğu gibi.) Ama burjuvazinin iktidardaki ve muhalefetteki tüm politik temsilcilerinin ortak olarak anlaştıkları nokta şu: emekçi kesimlerin güçlü yığınsal örgütlerine ve politik örgütlenmelerine karşı faşistleri yedek bir vurucu güç olarak tutmak. İktidardaki ve muhalefetteki burjuvazinin çeşitli kanatları arasındaki çelişki, bu vurucu gücün tutuluş biçiminde beliren değişik anlayış farklılıkları olarak ortaya çıkmaktadır.

Kitlelere belirli zorları dayatmak için bir diğer seçenek, yıpranmamış bir «hakemin» liderliğinde askerî ya da yarı askerî bir bonapartist diktatörlük. Ama, o da, hem pahalı bir yöntem olduğundan ve hem de uluslararası alanda kapitalist devleti zor durumlara sürükleyeceğinden bu aşamada pek ehven bir durum olarak görünmemektedir.

Ama burjuvazinin gündeminde olan ve **kendine bırakılırsa** hiç de vazgeçmek niyetinde olamayacağı **daha otoriter bir devlet** zorunluluğu var orta yerde.

Bu konuda ilk girişim köşeye sıkıştırılmış bir CHP iktidarı aracılığıyla yapılmalıydı. Devletin daha **otoriter** hale getirilmesi kitlelerin ve «sol» kanatların büyük bir kesiminin umudunu peşinden sürükleyen sınırlı bir CHP iktidarı tarafından en az bir tepkiyle yapılabilirdi. Programa ilk olarak bu alındı.

Zamanla yıpranan CHP, «sol»unu tasfiye edecek ve böylece ehlileştirilmiş bir CHP'yle iktidar için ısınma hareketleri yapan AP koalisyonu kurulacaktır. Devleti emekçiler aleyhine daha totaliter hale getirmek için, burjuvazinin (belirli altüstler olmaz, uluslararası ve ulusal genel politik ve ekonomik çizgi bu minval üzerinde yürürse) 85'e kadar iktidar biçimi şu anda hazır haldedir. Ondan sonra da Allah kerim.

Daha otoriter devlete geçiş için faşist tedhiş burjuvazinin bir kanadı tarafından doğrudan desteklendi, diğer kanatlar da ya görmezlikten geldiler, ya da kaynakların değil sonuçların peşinden koştular. İstenilen devlet biçimine ulaşılana kadar, (görülen odur ki) bu tedhiş eylemleri şu ya da bu dozda sürdürülecektir.

Ama bu işleyiş, **burjuvazi kendi keyfine bırakılırsa böyle bir çizgi izleyebilecektir.** Beri kamptakiler (yani işgücünü kapitalist devlete ya da tek tek kapitalistlere satarak geçinen

proleteryanın tüm katmanları), burjuvazinin bu otoriter devlet girişimlerine karşı, ellerinde olan örgütsel mevzilerini, ekonomik düzeylerini, ve politik haklarını korumak ve hatta burjuvaziye rağmen bunları daha da genişletmek için kollektif bir mücadele verirlerse, bir kesime saldırıldığında diğerleri bu saldırının kendilerine de yapılmış olduğu inancıyla yola çıkıp hakim sınıflara karşı omuz omuza bir mücadeleye girerlerse burjuvazinin bu oyunu geri tepen bir silâh olacaktır. Ve bu mevzii mücadeleler, faşistlerin ve burjuvazinin daha geniş çaplı saldırılarına karşı kitleleri hazırlıklı bir halde, belirli bir moral yüksekliğinde tutacaktır.

Ne yazık ki, Türkiye'de bir milyon oy almış bir faşist partinin varlığına rağmen, sosyal-demokratından stalinistlerine kadar kitle örgütlerinin büyük çoğunluğunu ellerinde bulunduran liderliklerin, mücadeleyi yukarda koyduğumuz şekilde südürecekleri konusunda pek iyimser olamıyoruz. Ve hatta, şu ya da bu şekilde bir büyük altüst oluşta, faşistlerin iktidar olması bile mümkün. Otto Bauer 30'larda şunları yazıyordu: «Kapitalist sınıf artık işçi sınıfının saldırısını püskürtmenin, işçi sınıfını sindirip ezmenin yolunu yordamını keşfetmişti. Ama devlet iktidarını faşistlere devretmeyi de henüz düşünmüyordu... Faşistleri bol para ile beslemekteydiler... ayrıca devletlerinin faşist eylemlere göz yummasını da sağlamaktaydılar.» Bauer bu cümleleri sanki bugünün Türkiye'si için yazmış, ve bir kaç sahife ileride şöyle devam etmişti: «... faşizm... proleteryanın çoktan zayıf düşmüş ve savunmaya çekilmiş olduğu, kısacası devrimci dalganın durulmuş bulunduğu bir anda zafere ulaşmıştır. Kapitalist sınıf ve büyük toprak sahipleri... Doğrudan doğruya ücretleri düşürmek, işçi sınıfının kopardığı sosyal hakları onun elinden alabilmek, sendikaları ve işçi partilerinin siyasal gücünü parçalamak için (iktidarı) faşistlere devretmişlerdir. Sözün özü, faşizm, devrimci sosyalizmi bastırmak amacıyla değil de, reformist sosyalizmin kopardıklarını geri alabilmek için iktidara getirilmiştir.» (1)

Troçki 1940'da «Bonapartizm, Faşizm ve Savaş» başlıklı yazısında şunlara parmak basıyordu. «Bu tehlike burjuvazinin etkisi altında kalan işçi sınıfı liderliklerinin proleteryanın devrimci görevinin yerine getirilmesini engelleyebileceği, yavaşlatabileceği, zorlaştırabileceği, erteliyebileceğidir. Bugün toplumda gördüğümüz durum da budur.» (2) Ve bugün Türkiye'de var olan tehlike de budur. Bu sorunun çözümünün anahtarını Rosa'dan aldığımız şu cümlelerde bulmak mümkün: «... devrimci dalganın, çıkış ve inişleri arasında en yararlı olan şey, bıraktığı düşünsel izlerdir. Çünkü onlar kalıcıdır. Bu proleteryanın zihinsel ve kültürel yönden adım adım gelişmesi demektir ve bu gelişim onun ekonomik ve politik savaşta önüne geçilmez ilerlemesinin en önemli güvencesidir.» (3). Ne var ki bugün Türkiye'de görülen, burjuvazinin daha otoriter devlet girişimlerine karşı mevzii mücadelelerle proleter kesimi daha üst düzeydeki devrimci mücadelelere çekmek değil, kitleleri otoritenin kanadı altına sokup ondan merhamet dilenmektir. Reformist ve kutsanmış stalinist liderliklerin tümü, umutlarını kitlelerin devrimci direnişlerine değil, otoriter yasaları parlementoya sunan hükümete bağlamışlardır. «Sürekli Devrim»in «Bildirge»sinde bonkörce «merkezci» (!) diye nitelediği, aslında K.P.'lerin ancak «sol» kanadı olabilecek **onaylanmamış stalinst** gruplar ise fanatik, bireysel, kitlelere ültimatomcu eylemlerle burjuvazinin ekmeğine yağ sürmektedirler. (Hemen yeri gelmişken parantez açıp söylemekte yarar var: Bir hareketin ya da hareketlerin merkezci olabilmesi için, devrimci marksizmle stalinizm arasında yer tutması ve en azından stalinizmi belirli oranda da olsa reddetmiş olması gerekir. Devrimci Marksizmin, Türkiye'de politik arenaya daha yeni yeni kıyısından sokulmuş olması, merkezci akımın da kitleler içinde yer açamamasına temel sebeptir. İki Stalinist türbe arasında bir üçüncü türbe arayışı içinde olanlar, ya da Moskova ile Pekin arasında hakem rolüyle çıkanlar ve stalinizmi hem örgüt anlayış-

----

1) «Faşizm ve Kapitalizm,» Suda Y., 1974 Çeviri: Rona Serozan
2) «Faşizme Karşı Mücadele,» Troçki, Köz Y., 1977 bsk., Çeviri: Orhan Koçak, Orhan Dilber
3) «Kitle Grevleri,» Rosa Luxemburg, Maya Y., 1976 bsk., Çeviri: Cemal Demirer

larında, hem kitlelere yaklaşımlarında en katı şekilde uygulayanlar nasıl böyle bir çırpıda «merkezci» olarak nitelendirilir gerçekten anlamak zor!)

Kitleleri parçalara bölerek kendi hegemonyaları altına alan, alamadıkları yerlerde ise bu oyunu her türlü yöntemi mübah görerek oynamaya çalışan sosyal demokrat ve stalinist liderlikler: hem böldükleri kitlelerin mücadele oranının azalmasına yol açmakta, hem de yaratıcı gücünün gelişmesini engelledikleri kitleleri kendi politikalarının anlık taktikleri için slogan unsurları olarak kullanmaktadırlar. Burjuvazinin her yönden saldırıları karşısında, 20 Mart'lar denizde kum tanesi gibi kalmaktadır.

Bu konuda özet olarak şunu söyleyebiliriz; ekonomik bir takım kısıtlamalar getirmek için, kitlelerin bir takım kazanılmış haklarına tuzaklar düzenlenmekte; çalışan kesimlerin öncü kesiminin büyük bir bölümü de, ya bu oyunun içinde fiilen yer almakta, ya da belirgin bir teslimiyetle hükümetin merhametine sığınmakta veya keskin laflarla kitle örgütlerini parçalayıp burjuvaziye peşkeş çekmektedirler!

Dışa karşı tutarlı bir mücadele verebilmesi için kitle örgütlerinin iç işleyişleri; kitlelerin araştırıcı, yaratıcı, buna bağlı olarak da mücadeleci yeteneklerinin sürekli yükselmesinde önemli bir belirleyici bazdır.

Kitlelerin, demokratik örgütleri vasıtasıyla dışa karşı verdiği mücadele, politik arenada yarışan çeşitli «sol» siyasal düşüncelerden bağımsız olamaz. «Sol» siyasal düşüncelerin, kitle örgütlerinde şu ya da bu oranda yer tutması, ya da belirleyici olması en doğal bir şeydir. Doğal olmayan, politik gruplaşmaların olmadığı kitlesel örgütler arzulamaktır.

Bu güne kadar, siyasî arenaya belirgin şekilde damgasını basmış olan çeşitli reformist, stalinist liderlikler: kitlelerin hakimiyeti için değil de kitlelere hakim olmak için mücadele ettiklerinden (ki bu anlayış onların doğal olarak iktidar, devrim ve örgütlenme anlayışlarının en gerçekçi bir yaklaşımıdır), geniş proleter yığın örgütlerinin bir çoğu kapitalist devlete karşı ne bir belirleyici sınıf cephesi oluşturabilmişler, ne de kendi içlerinde sağlıklı bir işleyişe kavuşabilmişlerdir. Stalinizm ve sosyal demokrasi, kendi örgüt anlayışının doğrultusunda, bürokratik «kitle» örgütlerine gitmiş, bu anlayışla kitleleri minik minik «kitlesel» (!) örgütlere tutsak etmiştir. (Örneğin: gençlik örgütlerinin başına gelenler). **Böylece burjuvazi, kitlelerin bölündüğü sahalarda, geniş manevra olanakları kazanmıştır.** Bu sonuç, «demokratik merkeziyetçilik» anlayışının demokrasi bölümünün merkeziyetçilik lehine budanmasının sonucudur. Bu noktada, Lenin'in demokrasi ve merkeziyetçilik anlayışına değinmekte özellikle yarar var. «Bütün dar kafalılar gibi Bernstein da, merkeziyetçiliği, ancak tepeden bürokrası... tarafından dayatılarak muhafaza edilen bir şey olarak tasavvur eder» diye revizyonizmin merkeziyetçilik anlayışını eleştirir Lenin. Ve Marks'ın «Paris Komünü» (4) tahlilinden yola çıkarak Marksizmin demokrasi anlayışını şekillendirir. «Böylece Komün... ayrıcasız bütün memurların seçilerek işbaşına gelme ve her an işten azledilebilme usulünün kabulü yoluyla tam bir demokrasi» kuruyordu. «Böylece tasarlanması mümkün en tam ve en yöntemli biçimde gerçekleşmiş biçimde bulunan demokrasi, burjuva demokrasisinden proleterya demokrasisi haline gelir.» Şunu özellikle belirtelim ki, Lenin, bu demokrasi anlayışını salt proleteryanın devlet biçimi olarak değil, tüm proleter örgütlerinin de iç işleyişi olarak alır. (5)

Şurası gelmişken Ekim Devrimi'nin ordu anlayışına bakmakta yarar var. «Orduda Seçim Prensibi ve Otorite Örgütlenmesi» isimli kararname: Madde 4 — «Komuta heyetinin ve subayların seçimle yerlerine getirilmesi usulü ihdas edilmiştir...» Madde 10 — «Askerler tarafından herhangi bir aktif hizmete seçilmiş olan komutanların bulundukları yerden alınma hakkı mahfuzdur, alınan komutan er sınıfına döner.» İmzalar: Lenin, Krilenko, Podyovski, Gurbunov. (6) Lenin'in bı-

---

4) Bu konuda bakınız: Marks, «Fransa'da İç Savaş.» Köz Y., Çeviri: Arda Dağlar

5) «Devlet ve İhtilâl.» Lenin, Bilim ve Sosyalizm Y., 1969 bsk., Çeviri: Gaybiköylü.

6) «Dünyayı Sarsan 10 Gün.» John Reed, Ağaoğlu Y., 1976 bsk., sh: 330 Çeviri: Rasih Güran

rakın kitle örgütlerini, ordu için düşündüklerini bizim «Leninistler» dernekler için bile çok görmektedirler. Kendi partilerini, burjuvazinin ordu anlayışına benzettikleri yetmiyormuş gibi, «kitle örgütlerini» de aynı bataklığa çekmek için ellerinden geleni arkalarına koymuyorlar.

Stalinizmin ve sosyal demokrasinin kitle örgütlerine attığı satırdan nasibini almamış kesimlerin başında öğretmenlerin kitlesel birliği olan TÖB-DER geliyor. Öğretmenlerin TÖS deneyinden gelen köklü demokratik örgütlenme anlayışları, stalinizmin bölücü-parçalayıcı niyetlerine bu güne kadar set çekebilmiştir. Ama 12 Mart'tan sonra stalinist ve reformist grupların savaş alanı haline getirilen TÖB-DER, bu demokratik geleneğini ve tüzüğünü : yeni stalinist komplolara karşı koruyabilecek mi? Biz bu konuda, iyimserlik oranımızı bayağı düşürmek zorunda kaldık.

21-24 Ağustos 1978'de toplanacak olan TÖB-DER olağan IV. Kongresine genel merkez hizbi, TÖB-DER'in şimdiki tüzüğünü tümüyle dışlayan yeni bir «tüzük tadilatı» komplosuyla girmektedir. Bu komplo gerçekleşirse, TÖB-DER tümüyle yeni bir niteliğe bürünmüş bir örgüt haline gelecektir. Bürokrasi örgüte kök salacak, örgüt içi demokrasi yok edilirken fikirsel gruplaşmalar ezilecek ve böylece kitlelerdeki düşünme ve seçme işlevi ortadan kaldırılmış olacak, istenmeyen gruplar dışlanarak bu kanalla yeni yeni «demokratik» (!) örgütlere yol açılacak, böylece öğretmen kitlesinin kollektif direnci kırılarak işveren devlet karşısında güçsüz ve gayri ciddi durumlara sürüklenecektir. Burjuvazinin anarşiyi önleme adına ülkede politik guruplaşmaları ve kitle örgütlerini hizaya getirme niyetleriyle, genel merkez hizbinin «grup anarşisini» yok etmek için düşünsel gruplaşmalara hazırladığı bu tuzak arasında niyet olarak bir parelellik vardır. Ve öğretmenler, örgütlenme tarihlerinde ilk defa böylesine hain bir tuzakla karşıkarşıyadırlar.

Burjuvazinin bir takım ekonomik zor'ları uygulamak için kitlelerin bazı s i y a s î mevzilerini elinden almak istemesiyle, stalinist hiziplerin bürokratik tercihleri için kitlelerin elinden örgüt içi demokrasiyi ve politik gruplaşma haklarını almak girişimleri arasında kesin benzerlikler vardır. Ve son tahlilde, bunların aynı kapılardan dışarı çıktıkları görülür. «Proleterya ile burjuvazi arasındaki iç savaşta, bunların azımsanmayacak bir bölümü kaçınılmaz olarak burjuvazinin yani 'komünarlar'a karşı 'Versay'lıların saflarında yer alacaklardır.» (7)

IV. Olağan kongreye girerken reformist ve stalinist hizipler ilginç ittifak kombinezonları yaratmışlardır. Birbirlerini tasfiye için kongreleri bir komplo araçları olarak kullanan bu hizipler, anlık çıkarları için gülünç denecek ittifaklara girmektedirler. Bir müddet önce birbirini tasfiye için ökse kuranlar; bir başka ortamda, avlamaya çalıştıklarıyla birleşip, eski «dostlarının» önüne ağlar örmekte hiç bir ahlâki sakınca görmemektedirler.

Oluşturulmak istenen tüzüğün eleştirisine geçmeden önce iki noktayı açmakta yarar var: A) Şimdi muhalefette olan gruplar yönetimde olsaydı, onlar da aynı tüzük tadilatını, şimdi yönetim olan hizibe ve diğer muhalefet hiziplerine karşı gündeme getireceklerdi. B) Yeni kongreye giderken ittifaklar kaba hatlarıyla şöyle belirmiştir: Yönetimde olan «Demokratik Merkeziyetçiler» (TSİP pareleli çizgi) ile «Özgürlük Yolu» çizgisi, «Devrimci Öğretmen Grubu». (DEV-YOL pareleli çizgi) ve «Devrimci Demokratik Birlik» (Kurtuluş pareleli çizgi) arasında ortak liste girişimleri. Karşı cephede. «Demokratik Sol» (CHP pareleli), «Birlik ve Dayanışma» (Ürün dergisi pareleli) ve «Demokrasi İçin Birlik» (TİP pareleli çizgi) ittifak girişimleri var. Yine de şunu belirtmek gerekir ki, seçim gününe kadar anlık taktikler ve liste pazarlıkları sonucunda yeni ittifaklar, yeni bileşimler de doğabilir bu aynı gruplar arasında. «Maocu» diye anılan «Yurtsever Öğretmen» (Aydınlık pareleli), «Yurtsever Devrimci Öğretmen» (Halkın Kurtuluşu Dergisi pareleli) vesair diğer gruplar şu aşamada belirleyici niteliklerini yitirmişler; ya akıntıya kürek çekmekte ya da «düşmanımın düşmanı benim dostumdur» mantığıyla daha «az» tehlikeli olarak gördükleri «düşmanlarını» desteklemektedirler. Bir diğer

---

7) Lenin'den aktaran, Jacques Velièr, «Emperyalizm Üzerine» sh: 207 Köz Y., Çeviri: Şadi Ozansu

deyişle, «Moskovacı» stalinistlerin tasfiyesinden kurtulmak için «Pekin»ci ve «Tiran»cı stalinistler can kaygusuna düşmüşlerdir.

Böylece tüzük tadilatı önerisinin eleştirisine gelmiş bulunuyoruz. Biz TÖB-DER konusunda kendi somut politik tavrımızı, tüzük tadilatının eleştirisinin üzerine inşa edeceğiz.

Tüzüğün V. Maddesine getirdikleri değişikliklerden ne anladıklarını değişiklik «gerekçe»lerinde şöyle dile getiriyorlar. «Hele şube lokallerimizin öğrenci lokalleri görünümüne girmesi pekçok üyemizi tedirgin etmektedir. Ve bu nedenle öğrencilerin yoğun şekilde devam ettiği şube lokallerimize üyelerimizin önemli bir bölümünün gelmediği açıktır. Öğrenci gençlikle mekan birliği içinde değil eylem birliği içinde olunmalıdır.» Eylem birliğinden, «üst» düzeyde dernek başlarının tartışarak bildiri yayınlamasını anlayanlar, tabi ki doğal olarak çeşitli çevrelerden gelen devrimci bireylerin tabanda somut «mekan» birliklerinde tartışarak kaynaşmasını ya da uygarca ayrılık noktalarına varmalarının sağlanmasını engellemek için; «TÖB-DER» lokallerinin diğer sol kesimlere kapanmasına ve sadece «öğretmen lokalleri» haline dönüştürülmesine çalışacaklardır. Bu «gerekçe», eski «TÖS» geleneğine saygısızlıktır.

Madde 14'deki tadilat «...her ilçe şubesinin Genel Kurulu 500 üyeye kadar bir, ondan sonraki her beşyüz üye için bir delege seçer». Tüzüğün şimdiki maddesinde bu rakam 200'dür. Değişiklik gerekçeleri ise şu: «...binlerce delegeyle sağlıklı kongreler yapılıp sağlıklı kararlar alma olanağı yoktur. Hatta uygun bir toplantı salonu bile bulmak pek olası değildir.» İşte, bir çocuğa bile yapılırken acaba kandırabilir miyim diye üzerinde düşünülmesi gereken bir demagoji örneği. 150.000 üyeli derneğin delege sayısı değiştirilmek istenen tüzüğe göre 600 civarındayken, ve Türkiye'deki öğretmen sayısı 400.000 dolaylarında iken binlerce delegeden bahsetmek komiktir. Aynı maddenin (b) fıkrası ise «doğal delegeler» sayısını, seçilecek hizip ya da hizipler lehine anti demokratik bir şekilde şişirmektedir. Bu maddeyi somut olarak sonuçlarsak: 80 üyeli bir şube bir delege seçerken 499 üyeli bir şube de bir delege seçebilecek, 999 üyeli bir şube de ancak iki delegeyle temsil olanağı bulabilecektir. 50 üyeli bir şube bir delegeyle temsil edilirken 1450 üyeli bir şube ancak 3 delegeyle temsil edilebilecektir. Oyun, yoruma mahal bırakmayacak kadar açık.

Madde 45, fıkra f: «GYK (Genel Yönetim Kurulu) üyeleri bölgelerinde tüm uyarılara karşın yanlışta ısrar eden Şube Yönetim Kurullarına işten el çektirilmesini Genel Merkeze önerebilirler». Gerekçe şu: «Genel Yönetim Kurulu üyelerinin Genel Merkez temsilcisi olması hem demokratiktir, hem de örgütte başına buyrukluğun, grupçuluğun önüne geçecektir.» Aynı maddenin e fıkrası ise, GYK üyelerinin tümünü Genel Merkez temsilcisi addederek, böylece her şubede doğrudan bir Genel Merkez hizbi sultası kurmak istemekte, «temsilcilik» kavramı fiilen iğdiş edilmektedir. Böylece, istenmeyen bir grup şube seçimlerini kazandığında, bölgedeki bir GYK üyesi bile o şube yönetim kurulunu görevden almak için Genel Merkez'e başvurabilecek, **aslında** bir GYK üyesi bile, örneğin bir İstanbul TÖB-DER şubesine işten el çektirebilecektir. Böylece, genel merkez hizbi dışında, başka gruplaşmalara izin verilmeyecek, örgütte bir hizibin kalıcı liderliği sağlanacaktır.

Madde 48 fıkra b)' «Şube (ilçe şubeleri) Genel Kurulu iki yılda bir olağan olarak bir defa toplanır». Aynı maddenin II. Bölüm b ve c fıkraları da şöyle: «İl şubeleri olağan olarak iki yılda bir toplanır. İl şubelerinin Genel Kurul Toplantıları en geç Haziran ayı içinde, ilçe şubeleri kongreleri tamamlandıktan sonra yapılır.» İl şubelerinin niçin ilçe şubelerinden sonra kongreye gideceğini biraz sonra bir başka maddenin içinde göreceğiz. Burada örgütün yapısında gerçekleştirilmek istenen çok önemli bir değişikliğe parmak basmak istiyoruz. Örgütte şimdiye değin şube kongreleri yılda bir kez olağan olarak yapılmaktadır. Bu durum, şubelerde kalıcı hizip hakimiyetlerini önlerken, bir yandan da yönetici kemikleşmesine giden yolları tıkıyordu. Şube seçimlerinin iki yılda bire çıkartılmasıyla, bürokratik bir TÖB-DER'e geçişin ilk beton direkleri atılmış olmaktadır.

Madde 47'yi atlayıp geçemeyeceğiz. Tadilat şöyle: «İl ve İlçe Şube Yönetim Kurul-

ları... (Genel Merkezin a.a.) genel, duyuru ve direktiflerine göre çalışmak zorundadırlar.» Yani bir şube, GM'nin iki satırlık bir duyurusuna bile, bir eleştiri getiremeden kesinkes uymak zorundadır.

Madde 48 ve 49'la şimdi ayrıntılarına girersek çok yer tutacak olan «yeni» bir organ oluşturuluyor. İlçe delegelerinin de katılmasıyla «İl Şubeleri». Burada, il şubelerinin yetkilerini merkezi otorite lehine arttıran, ilçe şubelerini doğrudan il şubelerinin emir ve komutasına sokan anti demokratik bir kurum yaratma sözkonusudur. Bu, şubelerin doğrudan Genel Merkeze değil, ile bağlanmasıdır ki bu durum a) şube özerkliklerini yokedecek, b) Yönetim Kurullarının görevden alınması son derece basite indirgendiğinden beğenmediği bir il yönetim kurulunu görevden alan Genel Merkez, ilçeleri de böylece doğrudan grupsal çıkarları lehine kontrolünde tutabilecektir. Bu nedenle il kongreleri, ilçe kongreleri ertesine getirilmek istenmektedir. İleri sürdükleri gerekçelerde, bu otorite olgusunu da hiç sakınmadan açık açık koymaktadırlar.

Maddeler konusunda yeniden başa döneceğiz: Madde 2) «Dernek, illerde, il merkez ilçede, ilçelerde, ihtiyaç halinde kasaba ve büyük köylerde şubeler açar.» Böylece Genel Merkeze hakim olan hizip, yılda iki defa toplanan ve şube açma yetkisini görüşüp karara bağlayan Genel Yönetim Kurulu'nun elinden bu yetkiyi alıp, Merkez Yürütme'ye vermektedir. (Hemen belirtelim ki yeni tüzüğe göre şube açmak isteyen üyeler, önce il şubelerine baş vuracaklar, il şubeleri bu başvuruyu MYK'na iletecektir. İl şubelerini denetimine almış olan G.M. başvuruyu yapanlar kendisinden ise yetki verecektir.) 999 üyeli bir şube genel merkez kongrelerine iki delege gönderebilirken, genel merkezin insiyatifinde delege kazanmak için oluşturulan 15-20 üyeli «köy şubeleri» de genel kurulda bir delegeyle oy hakkına kavuşacaktır. Aslında bu, Genel Merkez hizbine daha çok delege sağlamak için, demokratik görünümlü bir otoriter uygulamadır. Eğer bu tüzük tasarısı kabul edilirse, ve eğer bir dahaki genel kurulda muhalefet diye bir hareket kalırsa: GYK ve MYK üyesi olmaları dolayısıyla tabi üye sayılan delegelerle, merkez doğrultusunda oluşturulmuş liste başı olan il başkanlarının tabii delegeliğiyle (!?), ve zorlama usülle kurdurulmuş küçük kasaba ve köy delegeleriyle yarışmak zorunda kalacaktır. Bir de buna tüm Türkiye düzeyinde doğrudan merkezi destekleyen seçimle gelmiş şubeleri de katarsanız işin hem acılığı ve hem de gülünçlüğü ortaya çıkacaktır.

Devrimci Marksistler olarak tüm TÖB-DER üyelerine, ve hangi gruptan olurlarsa olsunlar tüm delege arkadaşlarımıza : **şimdiki** TÖB-DER tüzüğünün mutlaka savunulması gerekir diyoruz.

Örgütümüzün bütünlüğü, sağlıklı bir sendikal mücadele platformu : bu komplonun ezilmesine ve TÖS'den gelen demokratik geleneğimizin sıkı sıkı savunulmasına bağlıdır.

Bu tüzük tadilatı önerisini reddetmek, sadece muhalefet temsilcilerinin görevi değildir. Aynı zamanda, Genel Merkez hizbini destekleyen arkadaşlarımız da, (Genel Kurulda hangi yönetime oy verirlerse versinler) bu «değişiklik» önerisine red oyu vermelidirler. Çünkü onların da öğretmen kitlesi içindeki politik varlıkları bu önerinin reddine bağlıdır.

Bu tüzük değişikliği önerisini reddetmek demek, yeni yeni TÖB-DER'ler olgusunu reddetmek demektir.

Bu değişikliği reddetmek demek, örgütümüzün monopolitik bir parti organı haline getirilmesine karşı çıkmak demektir.

Bu tadilata karşı çıkmak, TÖB-DER'de örgüt ağalarının oluşmasına karşı çıkmak demektir.

TÖB-DER bir siyasî hareketin, yarı örgütü olamaz!

Ve kendi politik varlığımıza saygı duyulsun istiyorsak, TÖB-DER içindeki tüm politik grupların da varlığına saygı duymalıyız.

Yaşasın içinde tüm politik grupların özgürce yarıştığı TÖB-DER.

Görevden alma hakkı Genel Merkezin değil, şube yönetim kurulunu seçen üyelerindir.

Deriz ki: Kendi kitlesel örgütünde örgüt

içi demokrasiyi boğazlamak için tuzak hazırlayanlar, düzene karşı verdikleri «demokrasi» mücadelesinde de samimi değildirler.

Konumuzu Troçki'nin aşağıdaki sözleriyle bağlıyoruz:

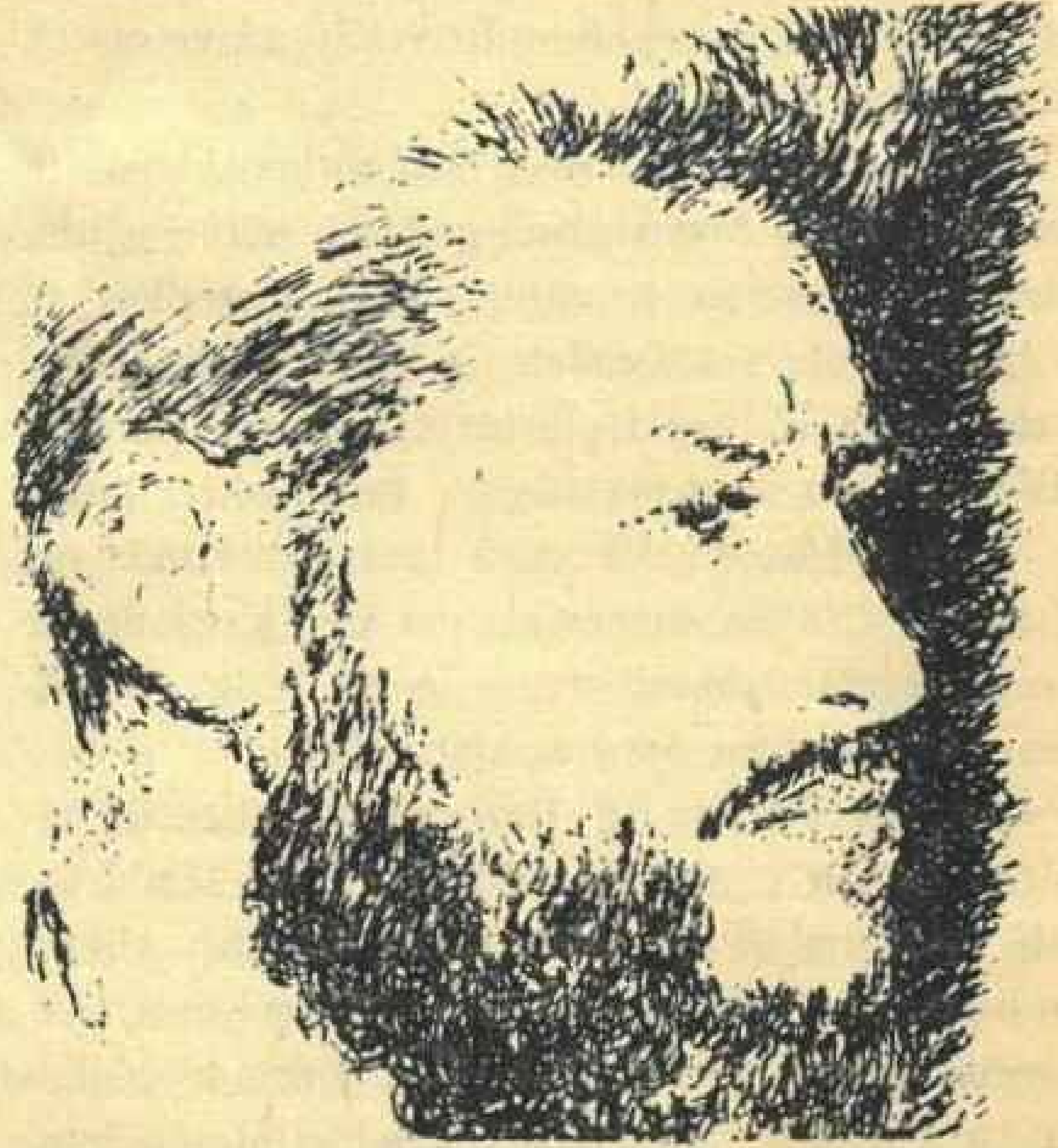
«Sendikaların kapsadığı kitle ne kadar büyük olursa, amaçlarını gerçekleştirmede o derece başarılı olurlar... Biz komünistler, sendika örgütlerini bölme sorumluluğunun tamamen sosyal demokratlara ait olduğunu işçilere kanıtlamak isteriz... Proleteryayı olması gereken şekliyle temsil eden partiyle, proleteryayı olduğu gibi temsil eden sendikalar arasındaki ilişkiler sorunu devrimci marksizmin en temel sorunudur... Eğer parti sendikalar üzerindeki etkisini, ancak buralarda ayrılıklar çıkması ve sendikaların küçülmesi, onları kısa vadeli hedefler için partinin yan kollarına dönüştürerek ve gerçek kitle örgütleri haline gelmelerini engelleme pahasına elde ediliyorsa, parti ile sınıf arasındaki ilişkiler yanlış demektir.» (8)

----

8) «Sendikalar Üzerine.» Troçki, Maya Y., Çeviri: Mustafa Sayman

Peru Seçimlerinde Devrimcilerin Başarısı :

Hugo Blanco Milletvekili

«Peru'da, Plaza De Armas yöresinde akşam kızıl bir örtü gibi iniyordu. Binlerce köylüden oluşan topluluk bir ağızdan haykırıyor: Yaşasın Yoldaş BLANCO! *Peru'da dağların, vadilerin, haciendaların ve köylerin insanlarının mücadelesi bir tek isimde simgeleniyordu: Hugo Blanco!»*

Peru'lu gazeteci Hugo Neyra, *Cuzco : Tierra y Muerte* adlı kitabında Peru'daki bir köylü toplantısını böyle anlatıyordu. Peru'da 1960'lardan beri süregelen köylü hareketlerinin lideri Hugo Blanco'nun yığınsal etkinliğinin Peru hakim sınıflarını ne kadar tedirgin ettiği son gelişmelerle iyice belirgin olarak açığa çıktı.

Peru'da 18 Haziran seçimlerinden çok kısa bir süre önce, 25 Mayısta bir kısmı seçimlere milletvekili adayı olarak katılacak 13 kişi askerler tarafından gece yataklarından kaldırılıp silâh zoruyla Arjantin'e kaçırıldı. Bu 13 kişi, Peru'daki iktidara muhalif olan çeşitli eğilimlerin sözcüleriydiler. Bunların içindeki en tanınmış isim, Peru'daki köylü hareketlerinin lideri, IV. Enternasyonal'in Peru'daki sempatizan örgütü *Sosyalist İşçi Partisi*'nin (PST) liderlerinden, Peru'nun sosyal yapısı ve köylülüğün dina-

mikleri üzerine çok sayıda makalenin yazarı, (*) Peru'da 18 Haziran seçimlerine *FOCEP*'in (Frente Obrero, Campesino, Estudiantal, Y Popular, İşçilerin, köylülerin, öğrencilerin ve Yoksul Halkın Cephesi) listesinden öncelikli milletvekili adayı olarak katılan Hugo Blanco idi.

Seçimlerden önce Peru'da had safhadaki politik kaynaşma, 22-23 Mayıs genel grevleri, bütün eğitim kurumlarının süresiz kapatılışı, kitle gösterileri ve bu kaçırma olayı arasındaki bağlantı nedir? Uluslararası çapta bir tepki oluşturacağı rahatlıkla kestirilebilecek bu kaçırma olayını Peru askerî hükümeti nasıl göğüsledi? Kaçırılan 13 kişi arasında ordu içinde CIA'nın manevralarına ve girişimlerine karşı tavır alan yüksek derecede bir ordu görevlisinin de bulunması nasıl açıklanabilir?

Gerçekte Peru'da 18 Haziran'da 3 liste ile seçimlere katılan çeşitli sol eğilimlerin % 27'nin üstünde oy almaları ile somutlaşan devrimci yükselişin başlangıcı 1960'lara dayanır. Çağdışı yöntemlerle ezilen yoksul köylü kitleleri o dönemde akılalmaz bir girişimde bulundular: Kendilerini sömürenler için çalışmaya son verip toprakları işgal ettiler ve mücadelenin doruğunda öncelikle Chaupimayo yöresinde köylü sendikaları birer birer fışkırmaya başladı. Köylüler örgütlerini korumak için gerektiğinde düzen güçleriyle çatışmaya kadar götürdüler mücadelelerini... Hugo Blanco'nun geniş yığınlar üzerindeki etkinliğinin doğuşu, bu dişediş mücadele günlerinde köklenir.

Peru'daki bu devrimci kabarış, aynı zamanda, Stalinist hareketin dünya çapında ve özellikle Latin Amerika'da bunalıma girdiği döneme de denk düşer. Kitle hareketinin, ne kadar belirsiz de olsa, yükseldiği bu evrede kitlelerin radikalleşen taleplerini yönlendiremeyen Stalinist liderlik geri çekilirken, buna tepki olarak gelişen merkezci hareketler de kitleleri siyasî olarak kazanmaya doğru yönelecek bir perspektif sunmuyorlardı. Merkezci hareket, silâhlı mücadelenin gereğini doğru olarak kavrıyor, fakat bunu Leninist anlamda siyasî çalışma ile bütünleştiremiyordu.

İşte Chaupimayo'da filizlenen hareket ve örgütlenme tarzı kitle öncüsüne bu ikisinin dışında üçüncü bir seçeneği getiriyordu. Blanco, devrimci bir strateji geliştirmenin kitle tabanı kazanmakla birlikte başarılabileceğini kanıtlıyordu. Hareket yaygınlaştıkça, diğer yörelerde de köylü sendikaları kurulmaya başladıkça düzenin tepkisi de o oranda artıyordu.

Peru'nun daha sonraki tarihi, askerî diktatörlükler, «sol» cuntalar ve bu «sol» cuntalarla bütünleşen resmî liderliğin, Peru Komünist Partisi'nin ve diğer bazı sol grupların ihanetleriyle örülmüştür. Bu dönemde Blanco, 8 yılını hapiste ve uzun yıllarını da Peru dışında sürgünde geçirmiştir.

Yakın dönemde, bir seçimle yönetimi sivillere devretmeye ve kurucu meclisin kurulması için seçim çağrısı yapan askerî hükümet, özellikle dünya çapındaki protesto hareketlerinin sonucunda, Blanco ve diğer sürgünlere ülkelerine dönme hakkı tanıdı.

Geçtiğimiz aylarda Peru ekonomisinin içine düştüğü bunalım, kitlelerin huzursuzluğunu gittikçe arttırıyordu. Yiyecek maddelerinde, yakıtta ve diğer temel tüketim mallarında % 50-100 fiyat artışı bu hareketliliğin temel itkilerinden birini oluşturuyordu. Bunların sonucunda askerî hükümet seçimleri erteliyor ve emekçi yığınlar, buna 22-23 Mayıs günlerinde siyasî içerikli bir genel grevle cevap veriyordu. Seçim propagandaları devrimci hareketin birer kürsüsü haline geliyor, ordu içinde bile huzursuzluk yayılıyordu.

Ve nihayet, Blanco ve diğer işçi sınıfı öncülerinin askerî hükümet tarafından Arjantin'e kaçırılmaları bu kabarışın hakim sınıflar için yarattığı tedirginliğin en açık ifadesi oluyordu. Birçok milletvekili adayı kaçırılan grup içinde bulunduğu halde, FOCEP (**) seçimlerden büyük bir başarıyla çıktı. FOCEP seçime katılan Peru Komünist Partisi ve Maocu akımların aldıkları toplam oyun iki katından fazlasını aldı. Blanco ve diğer bir Troçkist lider Kurucu Meclis'e Milletvekili olarak girdiler. Seçimlerden sonra Blanco ve diğer bazı sürgünler Arjantin hükümeti tarafından salıverildi.

Yaşadığımız günler, Latin Amerika'da askerî yönetimlerin temellerinin sarsalandığı, kıtada IV. Enternasyonal hareketinin büyük başarılar elde ettiği oluşumlara tanık oluyor. Geniş emekçi yığınlar, ayaklarındaki esaret zincirlerini koparıyor ve devrim yoluna giriyor. Artık hiçbir güç tarihin tekerleğini geriye döndüremeyecektir.

Yaklaşan zafer, Latin Amerika'nın yoksul emekçi yığınlarının zaferi olacaktır!

(*) Hugo Blanco, Land or Death (Ya Toprak Ya Ölüm) — Peru'da Köylü Mücadeleleri — Pathfinder Press, 1971.

(**) FOCEP'in temel siyasî gücünü Troçkistler, tabanını Peru'nun en önemli birkaç maden işçileri sendikası, gençlik örgütleri ve demokratik örgütler oluşturmaktadır.

ÖLÜMÜNÜN 38. YILINDA

TROÇKI'yi Anıyoruz

1905 ve 1917 Devrimleri sırasında Petersburg Sovyeti Başkanı, Ekim Devriminden sonra Dış İşleri Halk Komiseri, Savaş Komiseri, Kızılordu'nun kurucusu ve ilk Başkomutanı, 1917 yazından 1927 sonuna kadar Bolşevik Partisi Merkez Komitesi üyesi Leon Troçki (Lev Davidoviç Bronstein) 20 Ağustos 1940 günü Coyocân'daki (Meksika) sürgün evinde, çalışma masasının önünde G.P.U. ajanı Ramon Mercader «Jacson» tarafından öldürüldü. Stalinist bürokrasiye göre Troçki'nin «suçu» «dünya karşı devrim öncüsünün lideri» olmaktı.

İlk önceleri «köylülüğü küçümsemek» şeklinde başlayan ve nihayet «Hitler ve Mikado ile ittifaka girmek» suçlamasıyla odaklanan Stalinist çarpıtmaların anlamsızlığı bugün artık Marksist çevreler içinde yaygınlaşmakta. Gören gözler, eleştirici devrimci kafalar, «kollektifleştirme» adına köylülüğü kılıçtan geçiren ve Ağustos 1939'da Hitler ile «Saldırmazlık Anlaşması» imzalayan bir diktatörlüğün, yalnızca yukarıda verdiğimiz iki suçlamasında bile tarihsel bir ironinin bulunduğunu anlayacaklardır.

Yıllardan beri kadrolarını anti-Troçkizm'le şartlandırmış, her devrimci çıkışı Troçkistlik ile suçlayarak, bürokratik mekanizmalarla tasfiye etmiş muhafazakar Komünist Partilerin bir çoğu bugün artık Moskova'dan kopmaya ve «anti-Stalinist» korolar da içeren Stalinizmin bunalımı içinde yuvarlanmaya başlamışlardır. Bunun altında yatan dinamik nedir?

Troçki, örgütlerin yozlaşmasını ve tükenmesini anlatırken şöyle diyordu: «Sosyal Demokrasinin ve resmî Komünizmin yıkılışının nedenleri, Marksist teoride ya da bunu uygulayan insanların kötü niteliklerinde değil tarihsel sürecin somut koşullarında aranmalıdır. Sorun, soyut ilkelerin karşılaştırılması değil, kaçınılmaz yükseliş ve alçalışlarıyla, örgütlerin yozlaşmasıyla, kuşakların bütünüyle iskartaya ayrılmasıyla ve bu yüzden yeni güçlerin yeni bir tarihsel sahneye atılması zorunluluğuyla birlikte, yaşayan toplumsal güçlerin mücadelesi sorunudur.»

İşte Stalinizmin, Alman yenilgisi ile birlikte 1933'de kesin olarak açığa çıkan umarsızlığı ancak 1960'ların sonlarına doğru aşılmaya başlanmıştır. Onbeş yıl süreyle tüm dünyayı kasıp kavuran faşizm, yedi yıl süren ve 40 milyon insanın hayatına malolan Emperyalist savaş, savaş sonrasında dünya kapitalist üretici güçlerinde önceden görülemeyen hızlı yükseliş ve ABD emperyalizminin dünya hakimiyeti, dünya devrimini uzunca bir süre için geri iten güçlerdi. Bilincinde geçmiş yenilgilerin izlerini taşıyan yeni öncü kesimlerin, «geçmişin tortusu» olan Stalinist bürokrasileri iktidar yolundan temizlemeleri de çok güçtü.

Ama 60'lı yılların sonundan itibaren dünya devriminin yeni bir yükseliş dönemine girmesiyle birlikte, yeni yeni güçlerin ortaya çıkmasıyla Stalinizmin bunalımı derinleşmiştir. Onun proletaryaya verebileceği, gösterebileceği hiçbir yol kalmadı artık. Ama resmî bürokratik liderlikler, kayan tabanlarını, kopan kadrolarını kaybetmemek amacıyla Avrupa Komünizmleri ile, sözde «anti-Stalinizm»leri ile son bir çaba daha sarfetmektedirler. Bürokratik-merkeziyetçi, oportünist politikalarla ortaya çıkan Stalinizmin, artık sefil bir burjuva akımı haline dönüşmesi çok doğaldır; ama tüm bu evreyi gönül rahatlığıyla, eski ihanetlerinin üstüne basitçe bir sünger çekerek yaşamış olan müflis liderlerin son «anti-Stalinist» çabaları işte bu, doğal ölüme karşı ümitsiz bir çabadır.

Resmî partilerin artık devrim hakkında tek birşey söyleyemeyeceğini gören yeni güçlerin yegane çıkış yolu, devrimci-Marksizmin ilkelerini, Leninizmi tüm Stalinist çarpıtmalardan arıtarak yeniden eylem kılavuzu haline getirebilmelerindedir. Ve bu, çağımıza, çağımızın olayı 1917 devrimine damgasını vurmuş olan Sürekli Devrim kuramını, Bolşevizmin önderi Lenin ile omuz omuza Sovyet devrimini

gerçekleştirmiş, ilk muzaffer işçi devletini tüm iç ve dış düşmanlara karşı korumuş olan Troçki'yi, onun eserlerini, başarılarını ve hatalarını anlamayı gerektirir; Troçki bir peygamber olduğu için değil, 20. yüzyılın proleter devrimler, faşist diktatörlükler ve Stalinist yozlaştırmalarla geçen önemli bir dönemini çözümleyen bir usta olduğu için...

Troçki'nin Marksizme yaptığı katkıların başında, Marks'ın 1848 Devrimleri ile ilgili olarak formüle ettiği Sürekli Devrim'i yeniden ele alması, onu geliştirerek net bir ifadeye kavuşturmasıdır. 1905 devriminden önce formüle ettiği ve devrimden sonra hapisanede bütünlüğe ulaştırdığı bu kuramının üç esas yanının olduğunu söyler Troçki: geri kalmış burjuva ulusların demokratik görevleri, çağımızda, proletaryanın diktatörlüğünün yolunu açmaktadır ve bu diktatörlük sosyalist görevleri gündeme getirmektedir. Emperyalist çağda demokratik sorunları çözebilecek olan yegane güç, geniş köylü kitlelerinin desteğini alan proletarya iktidarındadır ve bu toplumsal dinamik, geri bir ülkede bile olsa proletaryanın iktidar olabilmesini mümkün kılmaktadır. Teorinin ilk ve temel fikri burada yatmaktadır. İkincisi, proletaryanın iktidarı altında, ekonomide, teknikte, bilimde, ailede, moral kurumlarda ve günlük hayattaki devrimler karmaşık bir etkileşim içinde olacaktır ve toplum, sınıfsız evreye kadar dengeye kavuşamayacaktır. Sosyalist devrimin sürekli niteliği de buradan kaynaklanmaktadır. Nihayet kuramın üçüncü yönü, devrimin uluslararası niteliği ile, yani sosyalist devrimin ulusal sınırlar içinde başlayacağı ama ancak uluslararası arenada tamamlanabileceği ile ilgilidir. Enternasyonalizm soyut bir ilke değil, fakat dünya ekonomisinin, üretici güçlerin evrensel gelişiminin ve sınıf mücadelesinin dünya çapındaki niteliğinin politik ifadesidir. Sınıfsız toplum olan sosyalizmin kurulabilirliği, ancak tüm dünya kaynaklarının, insanlığın merkezi sosyalist plânlaması altında mümkündür.

Kendi bürokratik diktatörlüğünü sürdürebilmenin yolunu, dünya devriminin dondurulmasında arayan Stalinizmin bu kurama karşı çıkması ve anti-Marksist bir «tek ülkede sosyalizm» teorisi geliştirmesi, onun anti-Troçkizminin esas unsurudur. Ama Stalinizmin egemenlik kurması zahmetsiz olmadı, zira onun için temizlenmesi gereken Bolşevik bir kuşak vardı. Bu yüzden de, bu kuşağın liderlerinden Troçki'nin, özellikle parti konusunda Lenin ile yaptığı, uzunca bir süreden beri tarihin yaprakları arasına gömülmüş olan polemiklerini büyük bir iştiha ile yeniden ortaya çıkardı, tozlarını temizledi, ezilmiş, sindirilmiş ve devrimci unsurları tasfiye edilmiş parti kadrolarına Troçkizm'in «ihanet kanıtları» olarak sundu.

1903 yılında RSDİP içinde örgüt konusunda ortaya çıkan ayrılıkta Troçki, Menşeviklerin yanında yeraldı. Ama bir yıl sonra Menşevizmin devrim konusundaki burjuva görüşlerinden ötürü onlardan da koptu ve 1917 yılına kadar bağımsız bir grup oluşturdu. Bu döneme kadar Leninist örgüt teorisini anlayamayan Troçki, 1917 yılında grubu ile birlikte Bolşevik partisine girdi ve Merkez Komitesi üyesi oldu. Troçki'nin parti konusundaki temel yanlışı, proletaryanın, herbiri kendi kaynağı açısından değişik bağlara sahip olan, her birinin köylülük, küçük burjuvazi ve işçi sınıfının diğer kesimleri ile ayrı ayrı ilişkileri olan, her birinin ayrı ayrı eğitim ve sosyal bilinç düzeyleri bulunan, ve her birinin sosyal devrim açısından farklı kapasitelere sahip olan farklı tabakalardan oluşan karmaşık ve heterojen bir bütün olduğunu ve dolayısıyla partinin anlamının, bu parçalanmış bütünü politik bir merkez etrafında birleştirmek olduğunu anlayamamasıdır.

Stalin, Troçki'nin «anti-Leninizmini» işte, iki büyük önderin bir dönem aralarında sürdürdükleri bu polemiğe dayandırmaktadır. «Tek ülkede sosyalizm» kuramından başka kendisine özgü (ki bu kuramı da önce Bukharin kaleme almıştır) tek bir anlayışı olmayan bir diktatörden, dönemin Marksizmi içinde ortaya çıkan ve kendisinin içinde yer alamadığı canlı tartışmaları kendi diktatörlüğü için basit silâhlar haline dönüştürmeye çabalamaktan başka birşey beklenemezdi. Ama düşünen kafalar, bu tartışmalardan çok şey öğrenirler. Nitekim Troçki, Leninist parti kuramını kabul ettikten sonra, ve özellikle Lenin'in ölümünden sonra, bu kuramın en önde ve parlak savunucusu olmuştur. Bürokrasi tarihi kemirirken ve kendi işine yarayacak şeyler ararken Troçki, Çin'de, İngiltere'de, Almanya'da, Fransa'da, İspanya'da resmî partilerin Leninizm'den nasıl saptıklarını açıkça sergiliyordu. Ve bugün bile, hâlâ kafalarındaki örümcek ağlarından kurtulamamış liderlik Troçkizmi, anti-particilikle suçlayabilmekte; bir avuç bürokratın yönetimini, «halk partisi», «İşçi-Köylü Partisi» anlayışlarını —söylemek güç geliyor— Leninizm olarak yutturmaya çalışabilmektedirler.

Bürokrasi konuşan, tartışan, düşünen ve birlikte hareket eden kafalar değil, tek bir soru bile sor-

madan itaat eden beyinler ister. Onun yöntemi ikna değil idarî emirdir, kendisini sorguya çeken kafaları ezmektir.

İşte Leon Troçki, 1940 Ağustosunda, 61 yaşındayken Stalinist ajan Mercader tarafından, kafasına indirilen bir balta ile öldürüldü. İki gün süreyle insanüstü bir yaşam mücadelesi verdi, ama sonunda yenildi. Onun zaferlerle, yenilgilerle geçen trajik yaşamından geriye ne kaldı? Özgün bir marksist yöntem, döneminin tüm devrimci oluşumlarına açıklık getiren devasa bir eserler yığını, yok edilemeyen, gün geçtikçe büyüyen ve gelişen bir Bolşevizm ve bugün onun simgelendiği 4. Enternasyonal.

Dünya komünizmi onu, tüm bu eserlerinin yanısıra, önünde öldürüldüğü çalışma masasının çekmecesinde bıraktığı vasiyetnamesinin şu satırları ile her zaman hatırlayacaktır:

«Bilinçli hayatımın kırküç yılını bir devrimci olarak geçirdim; kırkiki yıl Marksizm bayrağı altında dövüştüm. Eğer yeniden yaşamaya başlamış olsaydım... Şu veya bu hatayı yapmamaya çalışırdım, ama hayatımın ana akışı değişmezdi. Bir proleter devrimci, bir Marksist, bir diyalektik materyalist ve dolayısıyla bir ateist olarak öleceğim. İnsanlığın komünist geleceğine olan inancım, gençlik günlerimdekinden daha az ateşli değil, bugün, daha da sağlam... Ölüm zamanını kendimin tayin etme hakkını muhafaza ediyorum... Ama durum ne olursa olsun Komünist geleceğe sarsılmaz inancımla öleceğim. İnsanlığa ve insanlığın geleceğine olan bu inancım bana bugün bile hiçbir dinin veremeyeceği bir direnmeyi sağlıyor... Duvarın altındaki yeşil aydınlık şeridi, duvarın üstündeki temiz mavi gökyüzünü ve heryerdeki güneşi görüyorum. Hayat güzel. Gelecek kuşaklar bu hayatı bütün kötülüklerinden, sömürüden, şiddetten temizlesin ve hayatın tadını çıkarsın.»

SÜREKLİ DEVRİM
'BİLDİRGE'
devrimci-marksist aylık dergi

TOPLATILDI

«1905 ve 1917 devrimlerine katıldım, 1905'de ve sonra 1917'de Petersburg Sovyet'i başkanı idim. Oktobr Devrimi içinde çalıştım, Sovyet Hükûmeti üyesi oldum. Dış işleri halk komiseri olarak, Alman, Avusturya - Macaristan, Bulgar ve Türk delegeleriyle, Brest - Litovsk barış görüşmelerini yürüttüm. Savaş ve Deniz halk komiseri olarak kızılordunun örgütlenmesi ve kızıl filonun yeniden kurulması için beş yıl çalıştım.»

LEON TROÇKİ

26 Ekim 1879 - 20 Ağustos 1940

20 lira